

OTTO ANDERSSON

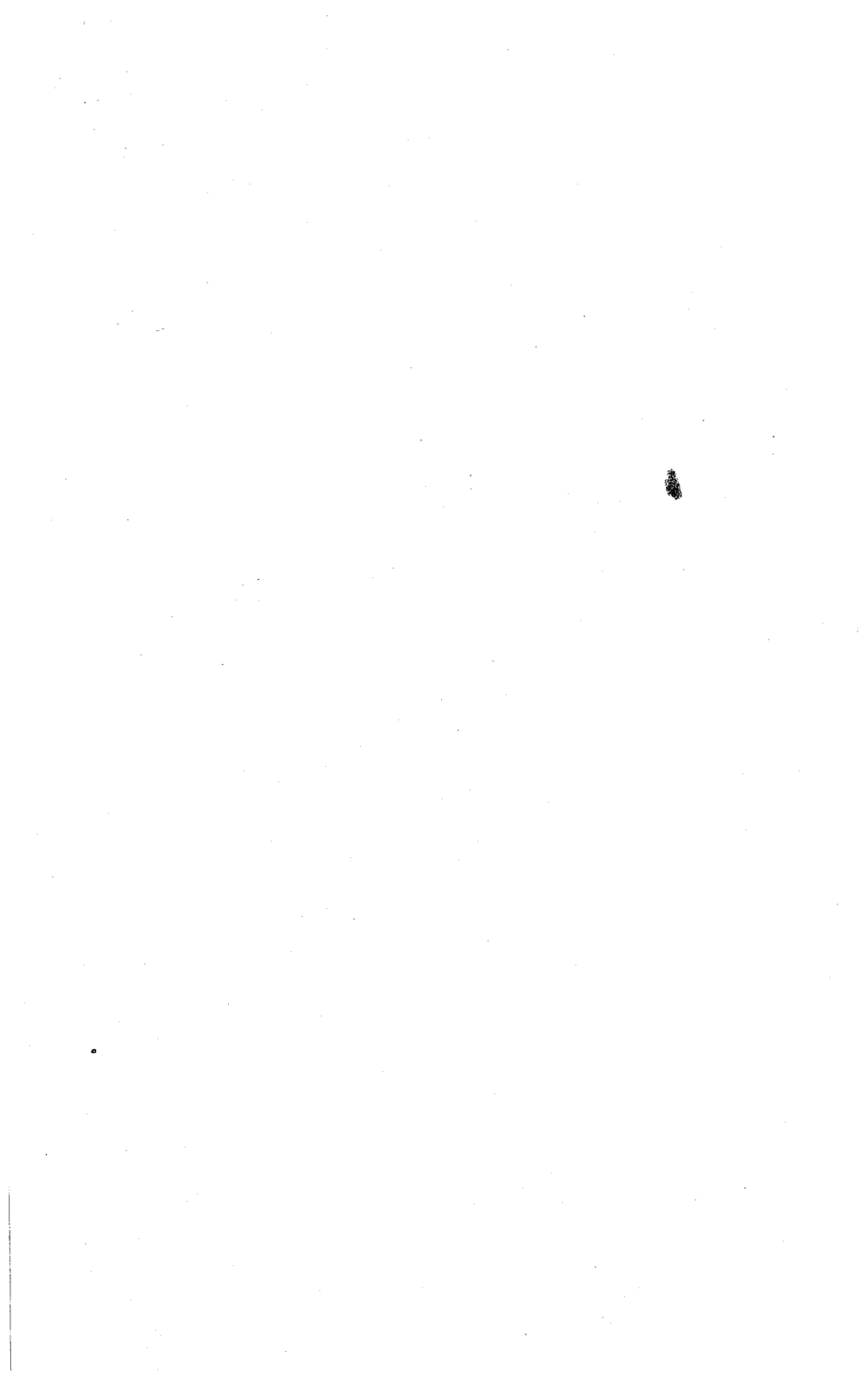
TAL
VID
ÅBO AKADEMI

FÖRLAGET BRO, ÅBO

TAL VID ÅBO AKADEMI

TAL
VID
ÅBO AKADEMI

1929—1936

AV
OTTO ANDERSSON

FÖRLAGET BRO, ÅBO

ÅBO 1940

ÅBO TIDNINGS OCH TRYCKERI AKTIEBOLAG

FÖRORD.

Denna bok innehåller samtliga inskriptionstal vid Åbo Akademi 1929—1936 samt ett mindre antal andra akademiska tal från samma tid. Inskriptionstalen ha förut varit tryckta i Åbo Underrättelser och i Åbo Akademis årsbok. De övriga ha endast blivit införda eller refererade i dagspressen, utom talet vid det nya bibliotekshusets invigning, som jämväl ingått i en beskrivning av biblioteksbyggnaden, »Åbo Akademis bibliotek i nya lokaler».

Åbo i oktober 1940.

Författaren.

INSKRPTIONSTAL

10.9. 1929.

*Herrar medlemmar av Stiftelsens delegation och
Styrelse, Herr Prokansler, Årade församling.*

Under nio års tid i obruten följd hälsade från denna plats Akademiens förre rektor Severin Johansson Akademiens lärare, tjänstemän och studenter välkomna, överblickade gångna års verksamhet och vinningar, utkastade djärva planer och uppdrog säkra linjer för Akademiens framtida utveckling. Det första året framträdde han såsom tjänstförrättande rektor, de följande som ordinarie innehavare av rektorsämbetet.

Under tre på varandra följande triennier lade konsistorium sålunda ledningen av Åbo Akademi i professor Johanssons hand. Innan det tredje trienniet var slut — ett år och litet mer återstod — kort efter det han passerat det åldersstreck, som plägar anses beteckna den mänskliga gärningens höjdpunkt, och endast räknade timmar efter det hans maka avsomnat, tog han det sista steget. Den ordnande handen föll. Den kraftfulla och bärande stämman tystnade. Åbo Akademi nödgades med bestörtning se sig berövad en av sina främsta män, en förlust som kändes tung för det svenska Finland, ja, för hela vårt lands kulturliv, och som väckte deltagande långt utanför landets gränser.

Genom mina kollegers förtroende har det fallit på min lott att omhändertaga rektorsvården vid Akademien intill slutet av det triennium, för vilket Severin Johansson senaste gång var vald. Om det ock gäller blott en kort tid

och arbetet vid Akademien i stort sett kan och måste följa tidigare utstakade riktlinjer, har jag känt tyngden av det ansvar rektorsämbetet pålägger sin innehavare. Men medvetandet därom, att Åbo Akademi uppbäres av många arbete, många kärlek, en redan vunnen erfarenhet om den arbetsglädje och vilja att gagna vetenskapen, den svenska ungdomens utbildning och fosterlandet, som äro till finnas inom Akademien, skänka tillförsikt och lugn inför det kommande arbetsåret.

Minnesord.

Det var en i många avseenden märklig levnadsbana som slutade med *Severin Johanssons* bortgång den 14 sistlidne mars, en bana, vars gång från det anspråkslösa timmermanshemmet i Dragsfjärd till rektorsstolen vid Åbo Akademi markerade en uppgång genom olika samhällsskikt, som visserligen i och för sig icke betecknar någonting ovanligt, men som icke dess mindre ger mannen sin särprägel. Barnomshe mmets miljö, ungdomsårens kamp för vinnande av vetande och bildning hade givit honom en inblick i tanke- och känslolivet hos dem, för vilka hård möda och stängda andliga utsikter giva arbetsdagarna samma dämpade stämning och vilans stunder samma i många tycke så enformiga tonfall. Han hade, när han själv nått höjdpunkten med de vidaste utsikter framför sig, kvar förmågan att fatta och förstå de känslor som rörde sig hos folket i dalen. Och denna förståelse för livsvillkoren och livsbehoven hos människor av olika samhällslager upphörde han aldrig att skatta sig lycklig över. Energin och den andliga spänstigheten hörde säkerligen till de arvedelar han fått mottaga hemifrån — hans egenmäktiga gång till skolrektorn med anhallan om plats bland de övriga bildningssökande pojkar na utgör ett värtaligt vittnesbörd härom. I de förhållanden,

under vilka en fattig skolgosse har att kämpa sig fram, härdades hans vilja och stärktes hans kunskapshåg. Målmedvetet gick han vidare och så stod han en dag rustad för att upptaga kampen med stora vetenskapliga problem.

Det ankommer icke på mig att värdesätta hans vetenskapliga produktion. Betecknande för hans djärva syftning är, att han redan i sin doktorsavhandling upptog ett problem, som Poincaré lämnat vilande, och förde det ett betydande steg mot dess lösning. Severin Johanssons avhandling föranledde Poincaré att upptaga problemet till förnyad behandling. Sedan han vunnit anställning vid universitetet, fortsatte han sina forskningar och gav ut en rad värdefulla avhandlingar. En av vårt lands främste i hans eget fack, professor Ernst Lindelöf, vars uttalande jag här anfört, sade på Severin Johanssons 50-årsdag: »Jag var den tiden och är det fortfarande fullt övertygad om, att om Severin Johansson hade stannat i Helsingfors han i detta nu varit en europeiskt ryktbar geometer, och vårt land skulle ha haft att uppvisa en blomstrande geometrisk forskning».

Betydelsen av Severin Johanssons lärarverksamhet kan jag icke heller behandla annat än i största korthet. Före sin anställning vid Åbo Akademi hade han en lång pedagogisk bana bakom sig, dels vid den lärda skolan, dels vid Helsingfors universitet, där han åren 1906—10 verkade som docent och från sistnämnda år till 1918 som adjunkt. Dessutom tjänstgjorde han som e. o. lektor vid Tekniska högskolan 1908—1918 och som t. f. professor vid samma högskola vårterminen 1912 och i början av vårterminen 1918. Denna verksamhet har från alla håll enstämmigt vitsordats såsom utomordentlig. Hans framställning präglades av lärdom, saklighet och liv. Han var den stränge läraren, men åtnjöt icke desto mindre en stor uppskattning, ja, beundran från sina elevers sida. Hans spänstighet var ägnad att förvåna, säger den målsman för den matematiska under-

visningen, som jag förut citerat. Hans föreläsningar stodo på en hög vetenskaplig nivå. Han skapade i geometrisk ritning ett nytt läroämne, som alltid kommer att kvarleva, där sund geometriundervisning bedrives. Snart var halva antalet matematikstuderande vid universitetet inne på den »geometrisk linjen», och från landsorten kommo äldre pedagoger för att utbildas. Det var en blomstringstid för geometrien.

En i viss mening officiell bekräftelse på Severin Johanssons ställning i främsta ledet av våra matematiker får man av det regeringsuppdrag, som anförtröddes honom 1923, i det han anmodades att såsom enmanskommitté utarbeta en plan för omorganiseringen av matematikundervisningen i landets lärdomsskolor, ett uppdrag, vilket han med stort intresse fullgjorde, enär det gav honom tillfälle att för en kommande omsättning i praktiken sammanfatta de idéer och erfarenheter han tidigare framlagt i tidskriftsartiklar och föredrag för sina fackkolleger.

Det var på förhand givet, att en vetenskapsman och lärare av Severin Johanssons mått skulle bliva en betydande kraft inom Åbo Akademi. Även här kom hans sällsynta pedagogiska gåva till uttryck. Som Akademiens första matematikprofessor satte han undervisningen i gång med den för honom karakteristiska målmedvetenheten och raskheten. Självfallet saknades icke på programmet det område, geometrien, inom vilket han utfört sin största forskargärning. Hans elever minnas hans alltid lika rediga och klara framställning. Han betonade städse de ledande principerna. Det var saft och flykt i hans föreläsningar, som stundom utformade sig till små konstverk.

Severin Johanssons lärarverksamhet vid Akademien satte spår och bar frukt.

Sin största insats till förmån för Åbo Akademi gjorde Severin Johansson dock såsom dess rektor. Under handha-

vandet av detta ämbete växte han sig fast vid Akademien. Det är sällsynt, att en ledare för en institution så helt uppgår i sitt värv som Severin Johansson uppgick i vården om Åbo Akademi: han levde för den, tänkte på den och arbetade för den intill det sista. Han ägde en lika sällsynt initiativrikedom som ovanlig förmåga att realisera de idéer han ansåg gagnande och ändamålsenliga. En av hans tidigare insatser i det organisatoriska arbetet för Åbo Akademi ger en klar bild av hans framsynthet. Redan vid Åbo Akademikommittés sammanträde sommaren 1916 framlade han, ett förslag av vitalt intresse angående kommitténs arbetsuppgift. Man anmärkte då, att förslaget var för tidigt väckt. Men vid samma kommittés stora diskussionsmöte den 27 januari påföljande år hade redan akademitankens förverkligande ryckt så mycket närmare, att Johansson, som vid nämnda tillfälle framförde ett av de mest uppmärksammade referaten, kunde konstatera, att det ifrågavarande förslaget varit för sent väckt.

Det var således i ett mycket tidigt stadium han med den för honom utmärkande grundligheten fördjupade sig i problemet Åbo Akademi. Att han skulle bliva en av medlemmarna i den av Akademikommittén den 25 april 1917 tillsatta beredningskommittén och den av delegationen den 27 oktober samma år tillsatta statutkommittén, vilka kommittéer ombetrodde utarbetandet av förslag till gestaltningen av Akademien och dess budget, var därför lika naturligt som att han med hänförelse skulle ägna sig åt detta arbete.

Severin Johansson intog från början en bestämd ställning till de olika projekten: fackskola, forskarakademi eller allmän undervisningsanstalt liksom till de lärofack, som från olika håll rekommenderades vid Akademiens planläggning. Hans första förslag utmynnade i följande punkter:

»att icke planlägga en fackskola; att icke grundlägga en

enbart för vetenskaplig specialforskning avsedd akademi; att vid akademiplanens förverkligande ordna saken så, att de matematisk-fysiska vetenskaperna genast företräddas; att studierna i dessa läroämnen dels inriktas mot en vetenskaplig examen, dels mot bibringandet av de insikter, som erfordras för fortsatta tekniska studier; att såsom överbbyggnad till den genom de matematisk-fysiska vetenskaperna påbegynta allmänna studieavdelningen sammanföra i varje fall de tekniska vetenskaper, vilka äga betydelse för landets industriella utveckling».

Det är lätt att se, i huru hög grad hans förslag beaktades vid fastställandet av det slutliga programmet för Akademien. Att han icke från början inrymde någon plats åt de humanistiska vetenskaperna, berodde åtminstone till någon del på den rätt allmänt omfattade föreställningen, att dessas upptagande skulle göra intrång på verksamheten inom samma områden vid Helsingfors universitet. Men han betraktade dock den allmänna avdelning, som med naturvetenskaperna skulle grundläggas, såsom den utvecklingsmöjliga kärnan i Akademien. Under utvecklingens gång skulle efterhand inryckas även humanistiska kunskapsområden. Vid planens slutliga uppgörande gick han ännu längre och var med om den Humanistiska fakultetens liksom den Statsvetenskapliga fakultetens upptagande från början. Senare lade han en allt större vikt vid de humanistiska lärofacken.

Med den sålunda förvärvade kännedomen om de opinioner och stämningar, som framträdde vid Akademiens tillkomst, med de grundliga insikter i det administrativa arbetet han ägde och med de erfarenheter av Akademiens verksamhet han hunnit tillägna sig under det första trienniet, då han tjänstgjorde som prorektor — under skilda perioder t. f. rektor — var han väl rustad att omhändertaga ledningen av Akademien, då han senare blev vald till dess rektor.

Det var en imponerande offervilja, som hade framträtt

vid Akademiens grundläggning och under dess första verksamhetsår. Akademien hade fått en omfattning, som översteg de största förväntningar. Men åtskilliga ämnens och ämnesgruppers införlivande med det Akademiens läroombåde förblev fortfarande blott önskemål.

Inför det ekonomiska nödläge vårt land råkade i, syntes även Åbo Akademis framtid bekymmersam och oviss. Dock: medan många av de ursprungliga fonderna smulto ihop till en bråkdelen, inflöto nya medel. En kraftig propaganda igångsattes, i vilken Severin Johanssons andel aldrig skall glömmas. Övertygande och kraftiga ljödo hans ord, icke minst då han i sina inskriptionstal framlade Akademiens ställning och behov och den svenska befolkningens förpliktelser mot högskolan. Vid Akademiföreningens bildande och utbyggande trädde han i förgrunden. I spetsen för den delegation, som hösten 1922 besökte olika städer i landet, redogjorde han för Åbo Akademis uppkomst och utveckling. Akademiens syftemål, organisation och ställning blevo med ens bekanta i de vidaste kretsar, där man förut hade endast en dunkel föreställning om desamma. Genom dessa ansträngningar erhöi Akademien, såsom det sades, hemortsrätt i hela det svenska Finland. Detta illustreras bäst av den stora uppslutning kring Akademiföreningen, som omedelbart förmärktes. Hösten 1923 omfattade föreningen icke mindre än 2,600 medlemmar. Det totala beloppet dittills uppburna medel steg till mer än 800,000 mark.

Med oförminskad, snarare ökad iver fortsatte han att arbeta för Akademien, att bekantgöra den i tal och skrift, att så frön, av vilka frukter kanske först i en framtid skolaskönjas. Det förunnades honom också att se, huru Akademien växte. Ett efter ett gingo önskningsmålen i uppfyllelse. Severin Johansson, som redan i det tidigaste stadiet varit med om att våga mot varandra olika idéer och uppslag, kom att i en utsträckning, som han säkerligen själv

inte kunnat förutse, såsom Akademiens rektor leda utvecklingen mot den större högskola, vars bild småningom utformats. Omsorgen om Akademien, vars bestånd för honom tedde sig som den säkraste borgen för den svenska kulturformens framtida fortvaro i vårt fosterland, strålade ut i den glädje, med vilken han hälsade varje ny vinning för den samma.

Det inre organisatoriska arbetet ledde han med intresse och sakkännedom. Han var mån om att alla inom Akademien skulle inom ramen för de ekonomiska möjligheterna ha det väl ställt. Han ådagalade fasthet i allt som enligt hans mening var gagnande för Akademien. Hans energiska väsen, intresserade omsorg om alla detaljer och sprudlande humor gävo rörelse och liv åt Akademiens vardag, hans manliga stämma och storvulna idéer tryckte sin prägel på dess fester.

När jag i Akademiens namn bringar en hyllning åt Severin Johanssons minne, gör jag det i medvetande av att några minnesord icke kunna ge färg åt en mans gärning. Dennas värde ökas eller minskas icke av det mått av uppskattning samtiden uttrycker. Severin Johanssons insats till förmån för Åbo Akademi har tillförsäkrat honom en plats i Akademiens historia såsom en av dess främste.

Ej långt efter det Severin Johanssons stoft bäddats i gravens sköte, bärgade liemannen åter en skörd bland Akademiens varmaste främjare. Med känslor av vemod och saknad bringar jag fru *Ellen Dahlströms* bortgång i åminnelse. Vid Akademiens framträdande stodo ljusa gestalter vakt. Dess växt har vårdats av varma händer. Ädla hjärtan ha klappat för dess välgång. Fru Ellen Dahlström hörde till de mest hängivna i de ljusa gestalternas skara. Mer än blotta behovens fyllande betydde för henne glädjen att giva. Mer än namnets berömmelse gällde för henne hjärtats

godhet och värme. Var det en av de sista rösterna från en lokalbestämd och tidspräglad kulturmiljö som tystnade, så var det den sista i kretsen av Åbo Akademis egentliga grundläggare som med henne gick bort. Och det var inte blott själva grundläggningen fru Ellen Dahlström var med om. Den högskola, som i mycket blev ett med hennes livsintresse, fick av henne mottaga välvilja i flödande ymnighet, så ock de som hade sin verksamhet inom dess murar. Åbo Akademi gav en särskild ton i fru Ellen Dahlströms hjärta. Återklangen av den tonen ljöd vida. Den ljuder än och skall bära långt genom tiderna, ej såsom ett dröjande eko, men i levande, välsignad gärning.

Ännu en gång sedan den senaste inskriptionen, mot den fagra augustigrönskan, vajade Akademiens sänkta flagga för vinden. Nu var det Delegationens mångårige ordförande som gått över tröskeln till det okända. Professor *Lennart Stråhle* hörde till dem, som stått med från de minnesrika förberedelsernas tid. Hans varma intresse för Akademien, han nitälskan för dess väl återspeglades i den glädje, med vilken han bevittnade dess frammarsch och själv verkade för dess förkovran. Forskare som han var förstod han sanningssökandets värde. Samma godhet, tillförsikt och höga livsuppfattning, som präglade hela hans gärning, röjdes även i hans deltagande i arbetet för Åbo Akademi. Aktningsbjudande och manande skall hans minne leva i Akademiens hävder.

Tioårsminnet.

Jag hade nyss, vid uppdragandet av konturerna av Severin Johanssons verksamhet som rektor vid Åbo Akademi, anledning att dröja vid synpunkter och förhållanden vid Åbo Akademis grundläggning närmast med tanke på Severin Johanssons ställning till desamma. Det finnes i dag även

ett annat skäl att rikta blickarna tillbaka. Redan senaste höst berörde rektor i sitt inskriptionstal tioårsminnet av Akademiens tillkomst och konstaterade, att allting gått Akademien väl i händer. Tioårsminnet står nära förknippat även med denna inskription. Vid denna tid för tio år sedan hade Akademiens portar stått öppna för studerande under en lästermin. Men den högtidliga inaugurationen firades först den 11 oktober. För fem år tillbaka var inskriptionshögtidligheten uppskjuten till sistnämnda dag; tanken på ett liknande uppskov har även denna gång framkastats, ehuru tillräckliga skäl härför icke ansetts föreligga. När femårsminnet firades, valdes dagen för inskriptionen även av det skälet, att den nya Teologiska fakulteten nyss förut trätt i funktion. Inskriptionen erhöll sålunda tillika karaktären av en invigning av den nya fakulteten.

Det vittsyftande kulturprogram, som tände lågan, som bar akademitanken och vägledde de högsinnade medborgare, vilka lade den ekonomiska grundvalen för den nya högskolan, var uppställt med tanke på behovet att bereda möjligheter till vetenskaplig forskning och högre undervisning för landets svenska ungdom på dess eget språk, till fyllandet av den svenska befolkningens behov, till den svenska odlingens främjande och beästande, och på samma gång till fullgörandet av fosterländsk medborgargärning. Det sätt, på vilket detta program under de tio åren utformats, inger aktning och skänker tillika en känsla av trygghet: trygghet med tanke på Akademiens egna möjligheter, trygghet med tanke på vår stams och vår odlings fortbestånd. När Åbo Akademi högtidligen invigdes för tio år sedan i närvaro av en lysande samling representanter för nordiskt kulturliv, var det en historisk tilldragelse. Ett fosterländskt verk hade fullbordats. Akademien tedde sig som en ny andens fyrbåk i vårt fosterland, lysande det sanningssökande, som präglar varje djup forskargärning,

ledande strävandena efter kunskap, och icke blott efter den kunskap, som skärper intellektet, härdar tanken och fyller minnets skattkammare, utan även den kunskap som väcker känslan och ökar viljan att tillvarataga människoandens högsta värden. I vidsträckt omfattning har Akademien kunnat fylla de uppgifter, som förelades den vid dess öppnande. Den har utbildat unga män och kvinnor, som på olika orter och i olika värv fylla sin plats i samhället. Den har nått forskningsresultat, vilka tilldragit sig uppmärksamhet icke blott inom vårt land utan även inom den internationella vetenskapen och vilka visa, att denna sida av Akademiens verksamhet, på vilken från början lagts synnerlig vikt, icke blivit försummad. Åbo Akademi, som från början upprätthållit samma kursfordringar och examina, som gälla vid de övriga högskolorna, skall snart även genom omfattningen av de vetenskaper och läroämnen som här äro företrädade kunna fylla de anspråk som ställas på ett universitet, som är till för forskning och undervisning och som tjäna utbildningen för medborgerliga värv. Genom den sedan två år tillbaka till Akademien knutna Handels-högskolan beredas möjligheter till utbildning även för merkantil verksamhet.

Den klaraste uppfattningen om Åbo Akademis utveckling och ställning i detta nu ger en överblick av lärarantalet, studentfrekvensen, de avlagda examina och publikationsverksamheten. Här låter jag siffrorna tala.

Akademien begynte sin verksamhet höstterminen 1918 med 6 professorer, 1 lektor och 7 lärare anställda på förordnande, eller sammanlagt 14 lärare. Höstterminen 1919, då det första hela verksamhetsåret begynte, voro motsvarande antal: 7 professorer, 1 e. o. professor, 1 lektor och 8 lärare på förordnande eller tillsammans 17 lärare. Höstterminen 1924, för fem år tillbaka således, verkade vid Akademien 12 professorer, 4 docenter, 3 lektorer och 13 lärare

eller sammanlagt 32 lärare. Under det nu begynnande läsåret kommer undervisningen att handhavas av 23 professorer, därav 16 ordinarie, 2 extra ordinarie och 5 tillförordnade, 2 docenter, 4 lektorer samt 12 förordnade lärare eller sammanlagt 41 lärare. Härtill kommer Handelshögskolans lärarkår, som består av 4 professorer, av vilka 3 äro gemensamma för Akademien och Handelshögskolan, 4 lektorer och 8 lärare eller tillsammans 16 lärare. Hela det sammanlagda lärarantalet vid Akademien och Handelshögskolan kommer detta år, med beaktande av att vissa lärare äro gemensamma, att utgöra 57.

De vid Akademien inom dess fem fakulteter upprättade professurerna äro: 23 ordinarie och 3 extra ordinarie. 16 ordinarie och 2 e. o. äro besatta, 5 skötas på förordnande; 2 ordinarie och 1 e. o. äro vakanta.

De inskrivna studenternas antal var vårterminen 1919 47. Höstterminen samma år steg antalet till 120. Fem år senare, höstterminen 1924, var de inskrivnas antal 159. För den nu begynnande terminen kunna ännu inga siffror givas, men senaste hösttermin var antalet 219, däribland 54 samtidigt tillhörande Handelshögskolan.

Fördelade på fakulteter voro studenterna höstterminen 1919: i Humanistiska fakulteten 61, i Matematisk-naturvetenskapliga fakulteten 39 och i Statsvetenskapliga fakulteten 30. Höstterminen 1924 var antalet åter: i Humanistiska fakulteten 58, i Matematisk-naturvetenskapliga fakulteten 13, i Statsvetenskapliga fakulteten 26, i Kemisk-tekniska fakulteten 58 och i den då nyss öppnade Teologiska fakulteten 4. För höstterminen 1928 voro motsvarande siffror: i Humanistiska fakulteten 41, i Matematisk-naturvetenskapliga fakulteten 31, i Statsvetenskapliga fakulteten 24 och därutöver Handelshögskolans 54 studerande, i Kemisk-tekniska fakulteten 38 och i Teologiska fakulteten 31.

Vid Åbo Akademi och Handelshögskolan vid Åbo Aka-

demi voro t. o. m. den 1 innevarande september inskrivna sammanlagt 699 studerande.

Angående examina vid Åbo Akademi kunna följande siffror meddelas: Filosofiekandidatexamen har avlagts inom Humanistiska fakulteten av 32 och inom Matematisk-naturvetenskapliga fakulteten av 8 eller tillsammans av 40 studerande. Politices kandidatexamen har avlagts inom Statsvetenskapliga fakulteten av 8 studerande samt högre statsvetenskaplig examen inom samma fakultet av 5 studerande. Kemisk-tekniska fakulteten har utdimitterat 60 diplomingenjörer, och ur Teologiska fakulteten ha med teologisk dimissionsexamen utgått 6 studerande för tjänstgöring i det svenska stiftet. Sammanlagt ha sålunda 119 sådana examina avlagts, genom vilka vägen går till en verksamhet i det offentliga tjänst. Filosofielicentiatexamen har avlagts i Humanistiska fakulteten av 1 kandidat, i Matematisk-naturvetenskapliga fakulteten av 3 kandidater, medan teknisk doktorsgrad inom Kemisk-tekniska fakulteten tilldelats 1 diplomingenjör.

Publikationsverksamheten, som avspeglar det forskningsarbete, som utförts vid Akademien, framträder i 5 volymer *Acta Humaniora*, innehållande 27 avhandlingar omfattande 2,198 sidor samt 5 volymer *Acta Mathematica et Physica*, innehållande 36 avhandlingar omfattande 1,926 sidor, eller sammanlagt 10 volymer med 63 avhandlingar på 4,124 sidor. Därtill komma de vetenskapliga arbeten akademiens lärare publicerat på annat håll. Härutöver kan nämnas, att Åbo Akademi's årsskrift utkommit med 9 årgångar, varav 2 publicerades före konsistoriet konstituerade sig.

Den sträcka Åbo Akademi redan tillryggalagt är ingen lång väg. Ett decennium i de gamla universitetens historia har något av moment över sig, i synnerhet om det präglas av enhetliga strömningar i vetenskap och bildning. Det snart avslutade 1920-talet med dess inledning kommer dock

i Åbo Akademis historia att framstå såsom ett märkligt årtionde, icke bara därför, att det är det första, utan därför att Akademien under detta årtionde visat starkt inre liv och starkt yttre tillväxt, och kanske än mer därför, att hela dess tillkomst och första utveckling under en exceptionellt svår tid visat en uppslutning kring ett av dessa stora kulturideal, som plägar bli epokbildande i folkens historia.

Teologiska fakultetens femårsjubileum.

Jag nämnde, att en av de bidragande orsakerna till inskriptionshögtidlighetens uppskjutande för fem år tillbaka var den teologiska fakultetens tillkomst; den trädde i funktion den 1 oktober 1924. Den tid av fem år Akademien dittills varit i verksamhet betecknades då såsom en avslutad organisationsperiod. Det fanns skäl för ett sådant betraktelsesätt, ehuru väl det organisatoriska arbetet kom att sträcka sig ännu längre — måhända organisationsperioden icke ens ännu kan anses definitivt till ända. Den Teologiska fakultetens fem första år ha i ännu högre grad karaktären av en avslutad organisationstid. Att i dag bringa dess tillkomst i erinring och blicka tillbaka på de tillryggalagda åren kan därför icke anses endast tillåtet utan fastmer påkallat, så mycket hellre, som jag har att omnämna viktiga under året inträffade förändringar inom fakultetens lärarkår.

Få budskap från denna »donatorernas stad» ha mottagits med så innerlig tillfredsställelse och glädje bland de djupa leden i det svenska Finland som budskapet om den Teologiska fakultetens upprättande. Den länge diskuterade frågan om prästbristens avhjälpande i våra bygder fick med ens en ny inriktning. Det kyrkliga livet skulle icke behöva gå mot förtvinande. Vårt lands svenska befolkning skulle kunna i ökat mått förvänta andliga arbetare utgång-

na ur denna befolknings egen led, utrustade med förutsättningar att fullt kunna förstå dess sjäsliv, känna dess behov och deltaga i dess strävanden. Det sades, att Åbo Akademi genom denna fakultet fick sig nya betydande uppgifter förelagda, vilka djupare skulle förena Akademien med Finlands svenska folk. Det sades även, att den teologiska lärdomens insteg vid Åbo Akademi därjämte innebar ökade möjligheter för denna lärdoms förkovran och utveckling i hela vårt land.

Om sålunda den Teologiska fakultetens upprättande emotogs med glada förväntningar, så har den växande tillit och den ökade uppmärksamhet den fått röna burit vittnesbörd om att dessa förväntningar uppfyllts, ja, den som på närmare håll följt fakultetens verksamhet, lärt känna dess insats i den samlingsrörelse, som för närvarande utmärker icke blott det svenska Finlands utan hela vårt lands kyrkliga liv, måste känna en djup tillfredsställelse över det sätt, på vilket fakulteten förverkligat det syftsmål dess grundläggare uppställde.

Akademien har genom denna fakultet blivit ett centrum för den högre svenska teologiska undervisningen i vårt land. Men därutöver har den också i vidsträcktare bemärkelse blivit ett hem för de svenska kyrkliga strävandena, vilket sakförhållande framträtt vid många tillfällen och icke minst vid de teologiska kurser för präster och religionslärare, vilka tvenne gånger hållits inom fakultetens murar. Återblicken på de fem åren ger ett samlat intryck: välsignelse har vilat över detta verk.

Vid berörandet av de händelser, vilka i rektors inskriptionstal pläga draga förbi, stannar jag först inför de förändringar inom den Teologiska fakulteten, som inträffat under det förflutna året. Senaste höst utnämndes professorn i Kyrkohistoria Yngve Brilioth till professor i Praktisk teologi vid Lunds universitet, vilken utnämning ledde till

att professor Brilioth med höstterminens utgång lämnade Åbo Akademi, där han verkat sedan hösten 1925.

Numera har även en annan av den Teologiska fakultetens professorer lämnat sin här sedan den 1 september 1925 innehavda ordinarie tjänst, nämligen professor Torsten Bohlin, som för kort tid sedan utnämndes till ordinarie innehavare av professuren i Dogmatik och moralteologi vid Uppsala universitet.

Båda dessa vetenskapsmän, som varit med om att uppbygga den teologiska fakulteten, ha gjort Akademien ovärderliga tjänster både genom sin lärarverksamhet och sin vetenskapliga forskning. Deras avgång betecknar en stor förlust för Akademien och de kyrkliga strävanden de skänkt sitt värdefulla bistånd.

Då de nu återbördats till sitt fosterland, är det mig en kär plikt att här giva uttryck åt Akademiens tacksamhet för den gärning de utfört.

Nya professorer.

Genom Kanslers brev av den 22 sistlidne juni kallades till innehavare av den genom professor Brilioths avgång lediga professuren i Kyrkohistoria teologiedoktorn, docenten Johan Albin Simolin. Genom sina grundliga insikter i den inhemska kyrkohistorien och sin långvariga pedagogiska verksamhet äger professor Simolin särskilda betingelser att omhändertaga undervisningen i kyrkohistoria vid Akademien, där av naturliga skäl den kyrkliga utvecklingen i vårt land bör ägnas ett speciellt beaktande. Genom att han tidigare under olika perioder på förordnande handhaft denna undervisning, är han väl förtrogen med förhållandena vid Akademien. Jag hälsar professor Simolin välkommen och uttalar den förhoppning, att han här skall finna den möjlighet att fortsätta sina vetenskapliga forsknin-

gar och vinna den tillfredsställelse med sin pedagogiska verksamhet, vilka skänka vetenskapsmannen och läraren framgång i arbetet.

Tack vare en mecenats tillskyndande har under året en temporär personlig extraordinarie professur i Filosofi kunnat upprättas, till vars innehavare kallats filosofiedoktorn, docenten Rolf Lagerborg. Under en följd av år har professor Lagerborg tidigare periodvis upprätthållit undervisningen i detta ämne. Den nya extra ordinarie professuren fäster vid Akademien på ett varaktigare sätt en vetenskaplig kraft av betydelse. Jag hälsar professor Lagerborg välkommen och tillönskar honom framgång i hans nya ställning vid Akademien.

Ett länge närt och ofta i inskriptionstalen uttalat önskemål inom Akademien går från och med denna lästermins begynnelse i uppfyllelse, i det att Hjördis och Lennart Baumgartners professur i Germansk filologi nu träder i funktion. Ända från Akademiens tillkomst har det stått klart, att de moderna språkens upptagande inom Akademiens lärobyggnad måste ske i en nära framtid. Professuren i Engelska grundlades också redan under inaugurationen genom en donation på en halv miljon mark. Medan denna donation sedan dess förräntats, tillkom som känt under året 1927 den Baumgartnerska donationen på 1,200,000 mark för nämnda professur i Germansk filologi. Sedan donationen numera i det närmaste vuxit till det belopp, en och en halv miljon mark, som för närvarande anses nödvändigt för sådana professurer som icke kräva laboratorier, kan undervisningen begynna. Det faktum, att professuren nu träder i funktion, manar mig att uttrycka Akademiens djupa tillfredsställelse. Så väl praktiskt som vetenskapligt blir denna professur av stor betydelse för Akademien, vars humanistiska fakultet därigenom fått en betydelsefull komplettering. Tyska språket inträder nu vid Akademien

såsom det första av de genom professurer företrädda moderna språken. Den Donnerska donationen för en professur i engelska, vars tillväxt fördröjts genom att en del av avkastningen med donators tillstånd använts för underhållet av en lärarbefattning i engelska, när snart det belopp, som är nödvändigt för professurens upprättande. Det är att hoppas, att nödiga medel även skola inflyta för en professur i franska, så att den Humanistiska fakultetens läroprogram når fullständighet inom den nyeuropeiska filologiens område.

Kemisk-tekniska fakulteten.

Den Kemisk-tekniska fakulteten har under det gångna året inträtt i ett nytt läge, i det att delegationen vid sammanträde den 28 juni fattade beslut om fakultetens permanens. Fakulteten upprättades år 1920 för en tid av 10 år. Fem år senare ombildades emellertid en av fakultetens professurer, nämligen professuren i Skogsprodukternas kemi och kemiska teknologi till en professur utan tidsbegränsning. Frågan om hela fakultetens permanens har sedan dess framträtt såsom ett av Akademiens mest betydande spörsmål.

Sedan delegationen vid sammanträde den 15 juni senaste år på en genom kansler gjord förfrågan förklarat, att nödiga ekonomiska förutsättningar finnas för fakultetens upprätthållande i samma omfattning som hittills även efter 1930, vidtogos inom fakulteten förberedelser för genomförandet av denna ombildning. På grundvalen av den utredning som förebragts ingick konsistorium till kansler med framställning i ärendet, varefter delegationen, som nämnts, vid sitt vårsammanträde avgjorde frågan i positiv riktning.

Genom att den Kemisk-tekniska fakulteten nu utan tidsbegränsning anslutits till Akademiens övriga fakulteter och

fått en tryggad framtid i sin nuvarande omfattning, har en plan realiserats, som redan vid Akademiens tillkomst upptog en dryg anpart av den akademiska diskussionen. Ja, innan Åbo Akademi alls kunde skönjas inom räckhåll, var man inom industrikretsar betänkt på att söka åstadkomma en svensk teknisk högskola i landet. Vid Åbo Akademis planläggande framträdde en opinion, som gick ända därhän, att Akademien borde bli en teknisk högskola. Betydelsen av att den kemisk-tekniska forskningen och undervisningen tillerkändes en dominerande plats ansågs ligga däri, att Finland, om också icke i första hand ett industriland dock har sina största naturskatter i skogar och vattenfall, vilkas ekonomiska exploatering måste grunda sig på de kemisk-tekniska vetenskaperna. Men dels betraktade man också de tekniska ämnenas upptagande på Akademiens grundplan såsom en säkerhetsventil för att icke de svenska intressena vid Helsingfors universitet skulle bli lidande genom Akademiens tillkomst.

Utgångspunkten för Åbo Akademi blev icke en teknisk högskola. Men tack vare frikostigt understöd från industriellt håll, kunde den Kemisk-tekniska fakulteten, temporärt upprättad, inleda sin verksamhet för nio år tillbaka. Om denna utvidgning hälsades med den största tillfredsställelse, så ha alla dess tillskyndare liksom alla vänner av Åbo Akademi kunnat glädja sig åt en år från år fortgående utveckling av fakulteten. Såväl på forskningens som på den kemisk-tekniska utbildningens område föreligga betydande resultat av dess verksamhet. Många tiotal avhandlingar, delvis av härande betydelse för industrien, ha sett dagen, utarbetade på grundvalen av experiment och undersökningar i Åbo Akademis kemisk-tekniska laboratorier. De av fakulteten utdimitterade diplomingenjörerna ha, att döma av de anställningar de vunnit, kunnat göra värdefulla arbetsinsatser i vår industri.

Beslutet om den Kemisk-tekniska fakultetens permanens kan således sägas vara det avgörande steget i rätt riktning. Fakulteten ser sig nu i stånd att målmedvetnare och lugnare, till fromma för landets näringsliv, fostra unga tekniker och på samma gång verka i den kemisk-tekniska forskningens tjänst. Denna stadgade ställning bör även vara ägnad att ingiva förhoppningar om ett fortsatt kraftigt stöd från de kretsars sida, som närmast ha relationer till och äro intresserade av de kemisk-tekniska vetenskapernas utveckling i vårt land.

Fakulteten har under året vunnit en synnerligen viktig komplettering genom att den i senaste inskriptionstal omnämnda donationen av 1,250,000 mark, vars avkastning genom Svenska Tekniska Vetenskapsakademien i Helsingfors ställts till Akademiens förfogande för en professur i maskinbyggnad, numera lett till att denna professur kunnat upprättas, vilket skedde genom beslut av delegationen den 28 sistlidna juni. Donationen vittnar om en uppskattning av Akademien och en nitälskan för dess framtid, för vilken nu, vid professurens trädande i funktion, Akademiens varma erkänsla bringas till uttryck. Genom denna professur tillförsäkras de vid Åbo Akademi utbildade ingenjörerna de maskintekniska insikter, vilka skänka dem ökade möjligheter att göra sig gällande inom vår industri. Professurens inrättande betecknar en vidare utsveckling av det i början uppgjorda programmet. Det omslöt redan då ett lektorat i värmeteknik, allmän maskinlära och maskinritning samt en lärartjänst i träets och metallernas mekaniska teknologi. Genom den nya professurens tillkomst hava de två sistnämnda tjänsterna kunnat sammanslås till en lärartjänst i maskinbyggnad, vars innehavare kommer att verka i samband med och under ledning av professorn i maskinbyggnad.

För ett antal år sedan skapades genom två donationer

av kommerserådinnan Ina Borgström en fond, benämnd August och Ina Borgströms fond för teknisk undervisning och forskning. Därvid stadgades i donationsbrevet, att så snart fonden stigit till erforderligt belopp, skulle med årsavkastningen från densamma upprätthållas en rörlig ordinarie professur i något tekniskt ämne.

Genom ett den 15 juli 1929 daterat tillägg till dessa donationsbrev har kommerserådinnan Borgström som en önskan uttalat, att professuren i Allmän kemisk teknologi måtte bekostas med avkastningen av denna fond. Som en konsekvens härav kunna nu åtgärder vidtagas för en sådan förändring, att den nämnda professuren häranefter kommer att bära namnet »Den Borgströmska professuren i Allmän kemisk teknologi». De sålunda möjliggjorda anordningarna för professurens finansiering komma att avsevärt bidra till stabiliseringen av fakultetens ekonomiska ställning, varför detta av fru Borgström gjorda medgivandet måste hälsas med stor tillfredsställelse. Det i vårt ekonomiska liv så betydelsefulla Borgströmska namnet kommer därigenom att anknytas till en av Akademiens centrala professorer. Jag begagnar tillfället att från denna plats till givarinnan framföra Akademiens uttryck av den varmaste erkänsla.

Nya grundstadgar för Åbo Akademi.

En av årets viktigaste händelser för så vitt det gäller Akademiens inre administration är antagandet av nya Grundstadgar för Åbo Akademi, vilket skedde vid delegationsmötet den 28 juni. Dittills ha de G. S. gällt, vilka antogs av delegationen den 13 januari 1918 med vissa vid delegationsmötet den 14 december samma år beslutna ändringar. Dessa bestodo främst i att den tidigare tillsatta akademistyrelsen utbyttes mot ett kanslersämbete med kansler,

prokansler och kanslerssekreterare, att fakulteterna tillerkändes en utvidgad myndighet samt att lärare, som förordnats att bestrida professorsämbete, icke skulle hava säte och stämma i konsistorium.

Under tillämpningen av de gamla G. S. framträdde efterhand i allt större utsträckning önskemål och synpunkter, vilka ansågos påkalla en revision av desamma. Konsistorium tillsatte därför en statutkommission, som uppgjorde ett förslag, vilket i allt väsentligt ligger till grund för de numera antagna G. S.

Bland de viktigaste förändringarna hänförande sig till Akademiens inre organisation skall jag här dröja endast vid följande: Till fakulteterna höra numera förutom de ordinarie också de extra ordinarie samt de tillförordnade ordinarie och extra ordinarie professorerna. Genom denna förändring har man velat ge de pedagogiska facksynpunkterna en så fullig representation som möjligt i de respektive fakulteterna. Rektorsnämnden, som hittills bestått av rektor, prorektor och en av konsistorium för tre år åt gången vald medlem, är efter de nya G. S. sammansatt av de två förstnämnda samt fakulteternas dekaner, en förändring, som med hänsyn till Akademiens utvidgning ansetts ändamålsenlig. Vidare ha stadgandena angående besättandet av professur undergått vissa förändringar. I de tidigare gällande G. S. hade den avgörande bestämmelsen (§ 16) följande lydelse: »Professorsämbete besattes efter ansökan. Dock må kallelse äga rum, ifall utsikt finnes att till professorsämbete vinna framstående vetenskapsman med utmärkt lärarförmåga, vars fästande vid Akademien för densamma prövas medföra synnerligt gagn». De nya grundstadgarnas motsvarande paragraf säger endast, att professur besattes antingen genom kallelse eller efter ansökan: härtill komma dock specialiserade bestämmelser, särskilt angående den sakkunnigutredning, som bör äga rum och

som vid kallelse skall föreligga i tvenne skeden av ärendets behandling i fakulteten.

Ett viktigt arbete har med antagandet av de nya grundstadgarna nått sin avslutning. Nya erfarenheter skola måhända i en framtid påkalla nya eller förändrade bestämmelsers införande. Genom de nu antagna Grundstadgarna har emellertid den akademiska organisationen vunnit i fasthet. Det är att hoppas, att de för den kommande utvecklingen skola visa sig ändamålsenliga.

Grundstadgarna få sin vidare utbyggnad i Ordningsstadgan, som reglerar den akademiska verksamheten. Hitintills har endast en provisorisk ordningsstadga tillämpats. För den närmaste framtiden förestår en slutgiltig utformning av denna stadga för att sålunda fullborda den inre organisationen. Därutöver föranleder antagandet av nya Grundstadgar även en revision av övriga stadganden, som gälla verksamheten inom Akademiens olika arbetsområden.

En förändring i studentkårens stadgar är vidare att anteckna. Åbo Akademis studentkår omfattar numera såväl Åbo Akademis som Handelshögskolans studenter. Denna förändring innebär, att studenterna vid Handelshögskolan kunna tillhöra studentkåren utan att vara inskrivna vid någon av Akademiens fakulteter — de hava tidigare tillhört den Statsvetenskapliga fakulteten.

Under året har för första gången dimission förrättats vid Handelshögskolan vid Åbo Akademi. Denna händelse betecknar avslutningen av ett första skede i Handelshögskolans verksamhet. Det är ägnat att väcka tillfredsställelse, att en tanke, som redan vid Åbo Akademis planläggning så starkt framhävdes, med Handelshögskolans upprättande kunde förverkligas. I och med den första dimissionen har Handelshögskolan vunnit den inre stadga, vilken, vågar man hoppas, skall motsvaras av ökat förtroende och intresse för denna till Akademien knutna för vårt merkantila liv så betydelsefulla läroinrättning.

Testamenten och donationer.

I likhet med vad under föregående år varit fallet, ha Akademien fonder under det gångna året genom testamenten och donationer ökat med betydande belopp. Härvid är främst att nämna de storartade förmåner Akademien kommit i åtnjutande av genom makarna Magnus och Ellen Dahlströms testamente, vari Åbo Akademi insattes såsom huvudarvinge till den efterlämnade förmögenheten. Denna bör enligt bestämmelserna i testamentet förvaltas såsom en särskild fond, av vars avkastning emellertid vissa legat — in till 50 % — utgå, bl. a. till understödandet av bildande och scenisk konst. Den Akademien sålunda tillkommande förmögenheten, vari jämväl ingår den fastighet, i vilken makarna Dahlström hade sin bostad, kan till sitt belopp ej i närvarande stund fastställas. Dess avkastning kommer dock att uppgå till ett belopp, som i högst avsevärd grad skall stärka Akademien allmänna ställning.

Detta testamente utgör, ville jag säga, en fullbordan av den gärning, genom vilken Akademien grundlades. Vördnadens och tacksamhetens tankar gå tillbaka till den vitsyftande handlingsvilja, som utlöstes i detta verk och som tryckt sin prägel på Akademien utveckling.

Ett annat testamente till förmån för Akademien, vars giltighet numera blivit rättsligen fastslagen i högsta instans, är det som upprättats av framlidne greve Carl Alexander Armfelt. Genom dispositionerna i detta testamente kommer Akademien i framtiden att vinna ett betydande tillskott till de allmänna fonderna. Det är en högsinnad tanke, som ligger bakom detta testamente. Lika visst, säger testator, som svensk odlings införande i Finland varit av grundläggande betydelse för gestaltningen av landets öden, skall denna odlings upprätthållande under hägn av svenskt tungomål, svensk anda och rättsuppfattning fortfarande utöva ett

välsignelsebringande inflytande på vårt folks andliga och materiella utveckling samt förbliva ett säkert värn för försvaret av dess politiska rättigheter. Detta syftemål ansåg han oavvisligen kräva en egen kulturhård sådan som Åbo Akademi. Dess utveckling ville han därför främja. Angående syftemålet med de blivande fondernas avkastning fastslog han, framsynt nog, ingenting med bestämdhet. Dock gav han vissa riktlinjer, i det han uttalade, att det syntes honom vara av största vikt att vid en högskola sådan som Åbo Akademi nödig uppmärksamhet ägnas sådan forskning och undervisning, som hänför sig till landets viktigaste näringsgrenar ävensom till ordnandet av dess ekonomiska och kommunala liv, emedan det svenska elementets inflytande och ställning över huvud bäst tillgodoses genom en kraftig insats från dess sida på det ekonomiska och sociala området.

Med synnerlig tillfredsställelse antecknar jag ytterligare en testamentarisk donation av fröken Ilma Sumelius på 300,000 mark att utan särskilda villkor användas för Akademiens behov samt en donation av 100,000 mk av en person, som önskat förbliva onämnd, för en stipendiefond inom Teologiska fakulteten. För båda dessa om ett levande intresse för Akademien vittnande gåvor bringas Akademiens stora erkänsla till uttryck.

Utom dessa större donationer, syftande till de allmänna fondernas stärkande och medgivande en utvidgning av Akademiens undervisningsverksamhet och forskningsområden, eller till en ökning av stipendiefonderna, har Akademien i flera avseenden varit föremål för enskilda medborgares välvilliga omtanke. Värdefulla samlingar ha skänkts till Akademien, penningbidrag för olika ändamål ha influtit, förmåner ha beviljats från tryckerier och andra ekonomiska företag. Alla dessa gåvor vittna om att Akademien vinner ökad uppskattning, att samma känslor av förpliktelse och

offervilja, som Akademien har att tacka för sin tillkomst, ännu förefinnas i rikt mått, med andra ord, att de kretsar som stå vakt kring Akademien och i handling vilja vara med om dess vårdande och utbyggande, vidgas och växa. Till alla givare uttalar jag Akademiens varma tacksamhet, därvid tillika uttryckande den förhoppningen, att samma upphöjda syn på den vetenskapliga forskningens värde, samma djupa förståelse för betydelsen av den svenska bildningsformens bevarande och stärkande i finländskt kulturliv skall öppna nya tillflöden till Akademien ej blott av andlig kraft utan även av den materiella näring, som kan driva Akademiens växt allt djupare och högre.

Akademiens ställning och behov.

Akademiens kansler, friherre Wrede, har nyligen i en artikel i Finsk Tidskrift, uppmärksammas även i dagspressen, framlagt viktiga synpunkter rörande Åbo Akademi och därvid särskilt betonat nödvändigheten av ökade tillgångar. »Oaktat den största sparsamhet iakttagits har», säger friherre Wrede, »Akademiens budget för varje år slutat med en större eller mindre brist. Och fastän utgiftsstaten — oberäknat utgifterna för den med Akademien förenade handelshögskolan — redan överstiger tre miljoner, är en ej ringa ökning därav för framtiden nödvändig. Utom att några nya professurer ovillkorligen borde tillkomma, finnas åtskilliga behov, som hittills på ett mycket bristfälligt sätt blivit tillgodosedda. Bland dessa må här endast nämnas de som hänföra sig till Akademiens bibliotek. Ehuru Akademien redan ingått i det andra decenniet av sin verksamhet, förfogar den ännu varken över en tjänlig bibliotekslokal eller över de för årligen nödig nyanskaffning av böcker erforderliga medlen. Detta förhållande kan icke utan skada för Akademiens verksamhet fortfara. Och slutligen framstår även en ökning av de vid Akademien anställda lärarnas avlönning

såsom oavvisligen nödvändig, för att dessa må kunna utan tryckande och arbetshågen förlamande bekymmer för sin utkomst fylla sina maktpåliggande uppgifter vid Akademien».

»Åbo Akademi är således även för framtiden», fortsätter friherre Wrede, »i behov av stöd och hjälp från den svenska befolkningens i Finland sida. Men detta förhållande, som säkert kommer att alltid fortfara, är även fullkomligt i sin ordning. Akademien är icke en anstalt för Åbo stad och dess omnejd, utan för hela det svenska Finland. Och då den, såsom förhållandena numera utvecklat sig, utgör ett livsvillkor för den svenska kulturens och därmed även för den svenska befolkningens framtid i detta land, bör den ock fullt medvetet uppbäras av hela denna befolkning såsom en dess gemensamma tillhörighet, en dyrbar och omistlig skatt, som den fått såsom gåva av storsinta fosterlandsälskande medborgare».

Jag har icke kunnat underlåta att med särskilt eftertryck citera dessa ord av Akademiens kansler. Att höja lönenivån vid Akademien till det som jag ville kalla universitetsstandard, att möjliggöra bokanskaffning i nödig utsträckning och sörja för bokbeståndets ändamålsenliga uppbevarande och vårdande, att genom resestipendiars inrättande sätta Akademiens lärare i tillfälle att följa vetenskapens framsteg på andra håll och bedriva forskningar utom akademistaden samt att genom tillräckliga tryckningsanslag möjliggöra forskningsresultatens bringande till offentligheten och slutligen att trygga den akademiska återväxten genom att ställa forskningsstipendier till förfogande för unga vetenskapsidkare, vilka i dessa hårda tider ha det svårare än annars att fortsätta sin utbildning för den lärda banan; allt detta framstår i detta nu såsom de ofrånkomliga åtgärder, som böra vidtagas för att Akademiens ställning skall kunna sägas vara fullt stadgad. Men härför förslå Akademiens nuvarande tillgångar ju icke, trots de ökningar jag nyss haft

glädjen omnämna och trots all omsorg från de förvaltande myndigheternas sida. För att denna stadgade ställning skall kunna uppnås fordras därför medverkan från många håll.

Jag tvekar icke att säga, att Åbo Akademi är en skattkammare, i vilken värden, som skola giva avkastning i vetenskap, bildning och andlig sundhet och som ägarna vilja använda för ett av det svenska Finlands viktigaste behov, få en säker förvaringsplats.

*

Jag har i det föregående till det mesta rört mig på minnenas plan. Det gångna året har för Åbo stad varit ett hågkomsternas år. Det med Åbo domkyrkas 700-årsminne förenade jubileet väckte till liv händelser och gestalter, som nära berörde även Åbo Akademi, vilken med så starka band är knuten till den gamla Åbo Akademi, dess verk och traditioner. Med fägnad erinrar jag om det stora intresse, som under jubileumsveckan visades Akademien av stadens gäster från när och fjärran.

Under det sista seklet i den följd av århundraden, som dragit förbi, saknade staden med smärta det akademiska element, vilket sedan Per Brahes tid utgjort en kärna i dess bildningsliv. Men bildningsintressena ha det oaktat hållits vid makt för att det senaste decenniet sätta frukt i den väldiga kulturbyggande verksamhet de två universitetens tillkomst innebär. Staden har ånyo blivit ett vetenskapens och lärdomens strålningscentrum med lysvidd över hela vårt fosterland.

Tiderna växla. Gamla värden omvärderas. Men orubblig står den grund för västerländsk odling här blivit lagd och på vilken vår historia och vår framtid vilar. — Ständig förbliver människoandens trängtan till klarhet och sanning.

Inför det stundande verksamhetsåret ber jag att få hälsa Akademiens lärare, tjänstemän och studenter välkomna.

10.9. 1930.

*Herrar medlemmar av Stiftelsens Delegation och
Styrelse, Herr Prokansler, ärade församling.*

Det verksamhetsår, som i dag tager sin början vid Åbo Akademi, inleder ett nytt triennium, vilket markeras genom de framlagda rektorsinsignierna, manteln och spirorna. Konsistorium har för detta triennium, det femte i Akademiens utveckling, lagt Akademiens ledning i mina händer. Detta förnyade uttryck för förtroende från mina kollegers sida känner jag mig tacksam för. Den erfarenhet jag under det tilländalupna året vunnit om den vid Akademien rådande strävan att med förenade krafter föra högskolan framåt, inger mig förhoppning om en alltjämt fortsatt ostörd utveckling och ett samfällt stöd i främjandet av Akademiens syften.

Under de gångna åren har den tradition utbildats vid Akademien, att rektor i sitt inskriptionstal giver en sammanfattning av vad som hänt inom Akademien under det sistförflutna året, att han diskuterar riktlinjer för den framtida verksamheten och framlägger de önskemål, som för tillfället äro de mest brännande. Den högtidlighet, med vilken arbetsåret inviges, har således kommit att ägnas en samling kring själva Akademien, ett framläggande av dess vinningar, bekymmer och förhoppningar.

I början av Åbo Akademis tillvaro motiverades inskriptionstalens strängt interakademiska prägel därmed, att Akademien vuxit fram ur det enskilda initiativet och i sin framtida utveckling hade att söka sitt stöd i den tillit och

den aktning den förmår skapa kring sitt arbete, och att det är en förmån att få träda i kontakt med den vida kretsen av Akademiens gynnare och vänner för att dessa må kunna äga möjlighet att erhålla en bild av högskolans liv och verksamhet. Dessa motiv kvarstå alltså. Den ständiga och livliga växelverkan, som ägt och äger rum mellan Akademien och landets befolkning, närmast den svenska delen därav, bör underhållas och utvidgas. Akademien kan icke undvara det stöd det allmänna intresset för dess utveckling erbjuder.

Om jag sålunda fortfarande vid arbetsårets ingång ägnar den största uppmärksamheten åt de akademiska angelägenheterna, är det icke blott för att följa plägseden. Jag tror mig också därmed tillmötesgå en önskan från allmänhetens sida, som har de största anspråk på att beaktas. Högtidligheten synes mig även därigenom få en djupare innebörd. Ju större intresse Akademien förmår samla kring sig, ju starkare den växer sig in i det svenska folkmedvetandet såsom ett nödvändigt fäste för kulturens värn och förkovran, desto mäktigare skall den resa sig på den gamla grunden.

Braheminnet.

I dag skall jag dock först rikta blicken längre tillbaka och dröja vid det största minnet knutet vid vårt lands högskoleundervisning, ett minne, som står Åbo Akademi särskilt nära, minnet av greve Per Brahe, grundläggaren, uppbyggaren. Vi ha vid detta tillfälle en direkt anledning att erinra oss denne mäktige riksdrots och kansler och hans bestående insats i Finlands andliga liv. Om tvenne dagar ha 250 år förflutit sedan Per Brahes bortgång. Ett fjärdedels årtusende har ej mäktat sopa igen spåren av hans gärning, den har i stället växt ut i ständigt ökad omfattning och rikedom. Hans tid är för länge sedan förrunnen.

Hans Finland, som med honom var väl tillfreds, såsom han var med landet, är ett annat än han såg det. Hans ätt är död — den siste Braheättlingen, bäddades helt nyss i griften; vapenskölden har krossats och nycklarna till Braheättens gravkor ha sänkts i böljorna att för alltid gömmas.

Men är det icke ett strålande bevis på den mänskliga handlingens och den goda viljans varaktighet, på andens herravälde, att se, huru Per Brahes verk levat genom seklerna! Omätligt är värdet av de sådder som såtts och de frukter som skördats både inom och utom de murar han reste till skydd för den andliga odlingen i vårt land, därmed fullföljande den svenska stormaktstidens statsbyggar-syftning. Den växande skara lärare och lärjungar, som vandrat och vandrar genom våra högskolors portar, är en fortsättning på det långa tåg, som med Per Brahe i tågets mitt, »en konung lik» har det sagts, en junidag för tvåhundra-tio år sedan efter det Åbo Akademi högtidligen invigts vandrade in under domkyrkans valv medan tempelklockorna

»ringde in det nya löftets morgon
av vetenskapen tänd på Finlands kust».

Inför denna bild ter den sig nära, »grevens tid». Den kommer än närmare på den plats, där vi befinna oss, i domens och den gamla akademibyggnadens omedelbara närhet, i den högtidssal, som byggts åt den gamla akademien, där lager, handslag och hälsningar bildat kedja från akademiens första generation ända till den som såg högskolan, stadens stolthet, lagd i aska, ja, där över ett sekels klyfta länkar förenat kedjan med vår tid.

Åbo akademi är med starka band knuten till den gamla akademien. Grundackordet för Åbo Akademi var: academia aboensis rediviva. Den drivande kraften vid dess till-

komst var det kulturbehov, som allt sedan den akademiska lågan släcktes inom dessa murar, i ständigt stigande grad utmärkt vårt samhälle. Dess ekonomiska grundval vilar på den i vårt land enastående offervilja, vilken i förbund med en ädel lokalpatriotism här i den gamla akademistaden ständigt verkat höjande och förnyande i samhällets organism. Dess vetenskapliga förutsättningar åter ha skapats huvudsakligast inom och kring den gamla akademiens direkta fortsättare, statsuniversitetet. De starkaste banden utgöras dock av det den gamla akademien och Åbo Akademi av i dag ha gemensamt: språk och bildningsform, vilka, vare sig de ses i historiskt perspektiv eller som framtidsvärden, bli lika dyrbara att vårda och slå vakt kring. I känsla av den starka samhörigheten med den gamla högskolan och dess grundläggare har även Åbo Akademis studentkår valt Per Brahes födelsedag till sin högtidsdag. Åbo Akademi skall alltid ha anledning att tacksamt och kärleksfullt i minnet bevara och se upp till det andens fäste, som här restes i »grevens tid». Vi böja vårt huvud i i vördnad inför minnet av greve Per Brahe och hans odödliga verk.

Avgångna professorer.

När jag inför det stundande arbetsåret hälsar Akademiens lärare, tjänstemän och studenter välkomna, saknar jag icke mindre än tre av de ordinarie professorer, vilka vid senaste läsårs ingång tillhörde lärarkåren. Redan vid slutet av senaste hösttermin avgick professorn i Kyrkohistoria Albin Simolin från den befattning han kort förut tillträtt. Genom att professor Simolin för vårterminen åtog sig att på förordnande sköta professuren i Kyrkohistoria, behövde dock intet avbrott i undervisningen äga rum. För det bistånd professor Simolin skänkt Akademien,

under den tid han verkat vid densamma, får här Akademiens tacksamhet uttalas.

I mitten av vårterminen utnämndes professorn i Skogsprodukternas kemi och kemisk teknologi Erik Hägglund till professor i Cellulosateknik och träkemi vid Tekniska högskolan i Stockholm, men kvarstod likaledes med förordnande till terminens slut. Professor Erik Hägglund kallades till professor vid Akademien från och med den 1 januari 1921. Det är således i det närmaste tio år han innehått sin lärostol; under 4 år har han därjämte varit fakultetens dekanus. Vid den Kemisk-tekniska fakultetens första framträdande hade ett sorgfälligt förarbete för fakultetens planläggning ägt rum. Men det var dock ännu blott en start med två professurer och lektorat i särskilda ämnen. I fakultetens vidare utbyggande har professor Hägglund tagit livlig del. Och fakulteten har numera vunnit en omfattning, som vidkommande lärofack, laboratorier och bibliotek till fullo förmår fylla den uppgift för fakulteten, som formulerades vid dess tillkomst. Den har även kommit ur den osäkerhet dess upprättande på endast tio år medförde, sedan, såsom jag i mitt senaste inskriptionstal nämnde, beslut fattats om fakultetens permanens. Den insats professor Hägglund gjort vid Åbo Akademi såsom vetenskapsman och lärare har varit av bestående värde inte bara för Akademien utan för hela vårt land. Jag begagnar detta tillfälle att framföra till professor Hägglund Akademiens varma tack.

I början av sommaren utnämndes professor Johannes Lindblom till professor i Exegetisk teologi vid Lunds universitet, och han tog i slutet av vårterminen avsked av Åbo Akademi, där han verkat sedan hösten 1924. Akademien och särskilt den Teologiska fakulteten har genom professor Lindbloms bortflyttning drabbats av en stor förlust. Vid sitt tillträde till lärostolen — han var den Teologiska fakul-

tetens förste professor — var planen för fakulteten redan utstakad; den anslöt sig i allt väsentligt till planen vid statsuniversitetets teologiska fakultet. Men det var en ny, krävande uppgift Akademien hade ställts inför. Såsom fakultetens dekanus ända från början övertog professor Lindblom det främsta ansvaret för dess utgestaltung. Med sin starka personlighet var han den rätte att förvandla fakulteten till en levande faktor såväl inom den teologiska världen som i det allmänna medvetandet. Genom att professor Lindblom ägt kompetens att meddela undervisning i såväl gammaltestamentlig som nytestamentlig exegetik, har han berett fakulteten en särskild förmån, i det att en uppdelning av exegetiken på den grund icke behövt äga rum. Utom sin lärarverksamhet har professor Lindblom under sin vistelse vid Åbo Akademi bedrivit en omfattande vetenskaplig forskning, varom flera avhandlingar i Akademiens Acta bära vittne. Såsom föreläsare och talare vid olika tillfällen och i olika delar av landet har han deltagit i denna Akademiens utåt riktade verksamhet och tillika skänkt ett värdefullt stöd åt de kyrkliga strävanden, vilka sedan den Teologiska fakulteten upprättades vunnit en så nära anknytning till Åbo Akademi. För den mångsidiga, fruktbarande gärning professor Lindblom utfört för Åbo Akademi må Akademiens varma tack här framföras.

Med professor Lindbloms återflyttning till Sverige förlorade Akademien den tredje av de rikssvenska lärare, som vid den Teologiska fakultetens upprättande omhändertogo undervisningen inom densamma. Den inledande perioden i fakultetens historia får härigenom en bestämd markering. Fakulteten har fått en inriktning, som den har gagn av att följa. Både som härd för svensk teologisk forskning och som centrum för den teologiska undervisningen på svenska språket i vårt land har fakulteten vunnit en fast ställning. Den förmedlande roll mellan rikssvensk och finländsk teo-

logisk vetenskap och kyrka, fakulteten på grund av denna sin ställning fått sig tilldelad, har den kunnat skapa sig förutsättningar att utföra i hög grad tack vare det arbete som fullbordats, de förbindelser som knutits under denna första period.

Nya professorer.

Under året ha tre ordinarie professorer utnämnts. Till innehavare av den efter professor Severin Johansson lediga lärostolen i Matematik kallades genom kanslers brev av den 29 april 1930 lektorn, filosofie doktorn Nils Johan Pipping. Professor Nils Pipping har en lång verksamhet bakom sig vid Åbo Akademi, i det han ända sedan den 10 maj 1921 förestått lektoratet i matematik och under denna tid flera gånger varit förordnad att sköta professuren. Genom sin långvariga verksamhet har professor Nils Pipping blivit förtrogen med förhållandena vid Akademien, vilket nu i ökat mått kommer denna till godo, liksom den starka forskarhåg, som professor Nils Pipping visat under hela den tid han varit i Akademiens tjänst och varom Akademiens egna publikationer bära ett oförtydbart vittne. Jag hälsar professor Pipping välkommen i den befattning han tillträtt.

De båda övriga professurerna, som besatts under året tillhöra den Teologiska fakulteten, vilken därigenom dels fått en ordinarie representant för ett av sina huvudfack, dels vunnit en lärarkraft i stället för en av de nyss avgångna. Den praktiska teologien ingick från början i fakultetens ämneskomplex bland de discipliner, vilka i enlighet med de flesta övriga teologiska fakulteters läroplaner skulle förelämnas av en ordinarie professor. Av flera skäl har professuren icke tidigare kunnat besättas, men undervisningens gång har dock varit tryggad genom att det rörliga lektoratet i fakulteten varit ägnat detta ämne. När lärostolen under året slutgiltigt besattes, kallades genom kanslers brev av

den 26 maj lektorn, teologiedoktorn Georg Olof Rosenqvist till dess förste ordinarie innehavare. Då professor Rosenqvist hela tiden skött den med professuren förenade undervisningen, bibehålles inom detta ämne en kontinuitet, som är särskilt värdefull i betraktande av att så många förändringar inom fakultetens lärarkår ägt rum. Att den praktiska teologien fått en ordinarie företrädare vid Akademien, innebär således att det provisorium, som bestått ända sedan den teologiska fakulteten upprättades nu avvecklats.

Den praktiska teologiens föremål är som bekant det kyrkliga livet eller det kyrkliga handlandet i dess olika former, gudstjänstlivet, kyrklig förkunnelse och undervisning, själavård och de många i nutiden rikt utvecklade arbetsformerna. Ett viktigt fack inom den praktiska teologien utgöres därjämte av kyrkorätten. Som vetenskapsgren betraktad har den praktiska teologien till väsentlig del en historisk karaktär. Det gäller att intränga i de olika gestaltningar, gudstjänstlivet, samfundsbildningen o. s. v. utformat åt sig. Jämte detta historiska drag betonas i våra dagar inom den praktiska teologien starkt den uppgift, som hänför sig till de förutsättningar det kyrkliga handlandet äger i individual- och folkpsykologiska faktorer; man kunde nästan tala om en kyrklig folkloristik som en av den praktiska teologiens arbetsuppgifter. Lägges härtill den normativa syftning den praktiska teologien äger vid sidan av sin historiska och deskriptiva karaktär och framhålles ytterligare betydelsen av att för det praktiska livet tillämpa även övriga teologiska discipliners resultat, torde den ifrågavarande vetenskapsgrenen fått den belysning dess nu vunna ställning inom vår teologiska fakultet påkallar.

Fakultetens andra professur, vilken besatts under året, professuren i Kyrkohistoria, har såsom av det föregående framgått, redan tvenne gånger bytt innehavare. Docenten vid Lunds universitet, teologiedoktorn Ernst Conrad New-

man, som genom kanslers brev av den 6 juni kallats att vara professor i kyrkohistoria vid Åbo Akademi, har under sina forskningar i de religiösa folkrörelsernas historia särskilt fördjupat sig i vårt lands kyrkliga liv. Så nära Sveriges och Finlands kyrkor stå varandra, i så intimt samband den kyrkohistoriska utvecklingen försiggått i båda landen är det en förmån för Åbo Akademi att ha vunnit en representant, som i sin forskning äger nära förbindelser på båda hållen.

Jag hälsar professorerna Rosenqvist och Newman välkomna, och jag uttalar förvissningen om att den verksamhet de här komma att utföra, skall vara ägnad att befästa den teologiska fakultetens ställning och främja dess både för den teologiska forskningen och för hela vårt kyrkliga liv så betydelsefulla uppgift.

Intendent vid de biologiska samlingarna.

Inom den Matematisk-naturvetenskapliga fakulteten har Akademien under året att anteckna ett betydande tillskott. Jag syftar på den från den 1 juli inrättade och besatta intendenttjänsten vid de biologiska samlingarna. Dessa samlingar ha från en ringa början genom frikostiga gåvor under årens lopp vuxit i hastigt tempo och de äro fortfarande föremål för samlares och naturvänners välvilliga omtanke. De botaniska samlingarna grundlades genom det Björkenheimska herbariet, överlämnat 1921. Senare ha tillkommit de Knabeska och Hjeltska herbarierna samt de tre stora växtgåvorna som överlämnats till Akademien från Sverige: dr Edvard Söderbergs, 1928, innehållande omkring 3,000 arter, jägmästare Otto Westerlunds, 1929, med omkring 6,000 arter och direktör Lindmarcks sistförflutna sommar med omkring 4,000 arter. För några dagar sedan överlämnade intendenten Justus Montell till Akademien som

gåva sitt redan tidigare här deponerade under en nära trettioårig vistelse i Lappmarken hopbragta herbarium. Detta i sitt slag enastående herbarium omfattar i runt tal 20,000 arter och innehåller växter från alla världsdelar. Det är den största gåva de biologiska samlingarna vid Åbo Akademi hittills fått mottaga och förklaras av fackmän tillhöra de mest betydande växtsamlingarna i Norden. Akademiens insektsamlingar omfatta främst Alfred Poppius' och Thomas H. Clayhills stora fjärilsamlingar samt Björn Wasastjernas och Heimbürgers artrika insektsamlingar. Den Heikelska fågelsamlingen och tvenne mindre fågelkollektioner inrymma åter så gott som alla Finlands fågelarter. Härtill komma slutligen de tre äggsamlingarna, den Heikelska, den Strömbergska och den mycket rika Collinska samlingen, vilka innehålla ägg av de flesta i Finland häckande fågelarter. Betydande kompletteringar ha även dessa samlingar erhållit genom intendenten Montells gåvor och depositioner.

Tack vare välvilligt bistånd från utom Akademien stående fackmäns sida ha samlingarna kunnat tillförsäkras ett effektivt skydd. På grund av samlingarnas stora omfång och snabba tillväxt framstod dock behovet av en speciellt för deras vård anställd person såsom alltmer trängande, varför fakulteten senaste vår tog initiativ till inrättande av en intendenttjänst vid samlingarna. Därtill fanns så mycket större skäl som Akademien syntes hava utsikt att kunna anställa en fullt kompetent person, nämligen forstmästaren Justus Montell. Sedan delegationen vid sitt vårsammanträde beslutat inrätta nämnda tjänst, kunde förordnande utfärdas för forstmästaren Montell från den 1 juli detta år. Härigenom ha samlingarna erhållit en vårdare med rik samlarerfarenhet, vidsträckta kunskaper både inom det botaniska och zoologiska området och förbindelser, vilka säkerligen komma att bli Akademien till stort gagn. Då de biologiska samlingarna numera även till större delen kun-

nat sammanföras under eget tak, i det mot Biskopsgatan vettande huset Gezeliusgatan 2, kan Åbo Akademis biologiska museum sägas stå inför sitt förverkligande. Jag framför till intendenten Montell Akademiens tack för hans stora gåva och hälsar honom välkommen i Akademiens tjänst.

De vinningar för Akademien jag nyss berört ha ånyo aktualiserat frågan om lärostolar i de biologiska ämnena framför allt en professur i botanik. Akademiens förre rektor har i tidigare inskriptionstal på ett övertygande sätt framlagt betydelsen av en sådan professurs inrättande. Det vore en gärd av pietet mot minnet av den grundläggande botaniska forskargärning, som här i staden utförts av män sådana som Elias Tillandz, Per Kalm, Per Adrian Gadd, Carl Niclas Hellenius m. fl. Det vore en behövlig förstärkning av botanikens ställning i vårt land över huvud, det innebure framför allt en högst väsentlig ökning av den Matematisk-naturvetenskapliga fakultetens möjligheter till ämneskombinationer. Det bör uttryckligen framhållas, att inrättandet av en professur i botanik endast vore början till den nödvändiga kompletteringen av fakultetens ämneskomplex. I framtiden skall, så må vi hoppas, fakulteten tillföras övriga nödvändiga lärostolar inom det biologiska området. Utan biologi saknar en naturvetenskaplig fakultet möjlighet till forskning och utbildning i för fakulteten som helhet taget viktiga fack och därtill sådana, som inom modern vetenskap fått en alltmer växande betydelse.

Genom den donation, som för två år sedan tillföll Åbo Akademi på grund av bestämmelserna i framlidne protokollsekreteraren Björn Wasastjernas testamente, kom lösningen av frågan om en professur i botanik betydligt närmare. Men emedan hela avkastningen av den betydande donationen icke ännu kan användas av Akademien, erfordras ytterligare ett avsevärt belopp för att professuren skall kunna träda i funktion. Vinnandet av möjligheter härför utgör f. n. ett viktigt desideratum vid Åbo Akademi.

*Det Dahlströmska huset. Hem för de humanistiska
seminarierna.*

Lokalproblemet har under en lång följd av år tett sig bekymmersamt. Den utvidgning, som ägt rum med nya lärostolars inrättande, nya instituts och samlingars tillkomst, har icke motsvarats av någon lokalutvidgning att tala om. Bibliotekets år från år ökade behov av utrymme har varit svårt att tillgodose. För Humanistiska fakulteten har trångboddheten varit särskilt kännbar. Medan den inre utvecklingen varit anmärkningsvärt stor, har fakulteten fått nöja sig med synnerligen torftiga lokalförhållanden. Seminarierna ha delvis varit gemensamma för flera läroämnen och seminariebiblioteken splittrade.

Från och med innevarande hösttermin har emellertid fakulteten fått ett eget hemvist i det Dahlströmska huset, Biskopsgatan 13. I efterlämnat testamente hade kommerserådet Ernst Dahlström och hans hustru Rosina Dahlström efter att ha rådfört sig med professor Westermarck bestämt, att deras gård och tomt efter det ägarna avlidit med full äganderätt skulle tillfalla Stiftelsen för Åbo Akademi att användas för de Humanistiska och Statsvetenskapliga fakulteterna eller, om sådant anses lämpligare, till ett institut för en grupp sammanhörande vetenskaper inom dessa fakulteters område. Efter makarna Dahlströms död ansåg sig Stiftelsen emellertid av ekonomiska skäl icke kunna omedelbart övertaga lokaliteterna för Akademiens räkning. Hösten 1928 upptog konsistorium på förslag av professor Westermarck fråga om åtgärd för att huset måtte ställas till Akademiens förfogande. Sedan herr Carl-Johan Dahlström, som enligt därom med styrelsen träffat avtal disponerat fastigheten, välvilligt frångått detta avtal från den 1 sistlidne juni för att därigenom medverka till realiserandet av konsistoriets initiativ, kunde frågan om lokaliteternas

disponering upptagas till avgörande inom konsistorium. Därvid framgick, att utrymmet icke var tillräckligt för de båda av donatorerna nämnda fakulteterna. Konsistorium beslöt därför, att byggnaden skulle disponeras av den Humanistiska fakulteten, vars utrymmesbehov som nyss nämdes var synnerligen trängande. En plan för lokaliteternas användning uppgjordes. Vid sitt vårsammanträde ställde delegationen på förslag av styrelsen erforderliga medel till förfogande, så att inredningsarbetena kunde utföras under sommaren.

De lokaliteter Humanistiska fakulteten i dessa dagar tager i besittning omfatta en föreläsningssal, en läsesal samt seminarier (delvis med prefektrum) för följande discipliner: filosofi, nordisk historia, litteraturhistoria med poetik, antikens historia med grekiska och romerska litteraturen, nordisk kulturhistoria och folklivsforskning, svenska språket och nordisk filologi, allmän historia och germansk filologi samt därutöver arkivrum, ett lärarrum och ett studentrum. Såsom härav framgår ha seminariet för musikvetenskap och folkdiktsforskning, konsthistoriska seminariet och institutet för nordisk etnologi icke kunnat inrymmas inom byggnaden.

En viktig fråga, som genom Humanistiska fakultetens överflyttning till det Dahlströmska huset synes gå mot sin lösning vad yttre realiseringsmöjligheter vidkommer, är Akademiens arkivfråga. Under årens lopp ha betydande arkivalier av olika slag överlämnats som gåva till Akademien. På grund av lokalbrist ha dessa likväl icke kunnat uppbevaras såsom en självständig enhet, utan fått sin plats i biblioteket, då de icke deponerats i brandsäkert valv. Genom att det Dahlströmska huset i sin bottenvåning under välvda tak äger rum användbara för uppbevaring av arkivalier — ett av dessa är redan inrett för sådant ändamål — erbjuda sig möjligheter att sammanföra de nu på olika

håll bevarade samlingarna till en enhet, inom vilken de på det ändamålsenligaste sätt kunna ordnas och uppställas och härigenom även bli lättare användbara. Då utrymme sålunda förefinnes, har också möjlighet vunnits att i större utsträckning än hittills mottaga och förvärva arkivaliskt material. Jag tänker icke blott på sådana gåvor som skalden Jakob Tegengrens nyligen till Akademien överlämnade manuskript, en om varmaste intresse för Akademien vittnande gåva, för vilken jag här till givaren frambär Akademiens stora tacksamhet; denna för den framtida litteraturforskningen oundgängliga manuskriptsamling bör, jämte skalden Mikael Lybecks manuskript, som Akademien förut äger, få anses bilda grunden till en i framtiden växande avdelning. Jag tänker även på de talrika brev- och dokumentssamlingar, belysande enskilda personer, institutioner och inrättningar, politiska och kulturella riktningar och handlingar, affärskorrespondens o. s. v., vilka i Åbo Akademis arkiv kunna få en säker förvaringsplats i stället för att, så som ofta händer, på grund av olämpliga lokaliteter och bristande tillsyn utsättas för risker att skadas eller förstöras. Arkivet kan självfallet även bevara brev och handlingar av helt och hållet enskilt innehåll och mottaga förseglade depositioner med föreskrifter angående framtida användning. Det måste hälsas med tillfredsställelse att Akademien nu även på detta område är rustad att mottaga, vårda och för den framtida forskningen iordningställa de betydande vetenskapliga hjälpmedel som arkivalier av nämnda slag erbjuda. Detta skall måhända i sin mån bidra att öka intresset för historiska dokumenters tillvaratagande och bevarande. De till synes obetydligaste kunna ofta ge viktiga upplysningar, då det gäller att teckna bilden av svunnen tid. Jag vill vid detta tillfälle låta en uppmaning utgå till de vidaste kretsar att taga till vara arkivaliskt material och vid utväljandet av förvaringsplats beakta de

möjligheter Åbo Akademi erbjuder. Jag hoppas att denna uppmaning skall röna samma förståelsefulla mottagande som då det gällt att förkovra och föröka Åbo Akademis bibliotek.

Med det Dahlströmska huset, i vilket den Humanistiska fakultetens flesta discipliner nu inflytta, har Åbo Akademi erhållit någonting mer än blott ökat utrymme. Här i stadens gamla bildningscentrum, så rikt på traditioner, där vår fosterländska historia, där seklernas ande talar sitt mäktiga språk såsom på ingen annan plats i vårt land, här har Åbo Akademi till raden av sina kring domkyrkan belägna hemvist fått ett nytt, vilket genom sin arkitektoniska gedigenhet, sin förnäma avskildhet är ypperligt ägnat att tjäna en vetenskaplig gärning. Samtidigt som denna byggnad hädanefter skall tjäna den höga uppgift, vars främjande dess förre ägare gjorde till sitt livs yttersta mål, sluter den inom sig dyrbara minnen från Akademiens första tid. De höga salarna ha genljudit av allvarsord vid Akademiens tillkomst. Där stannar för alltid kvar något av invigningsdagarnas högtid och jubel av ädel syftning. Byggnaden ter sig som ett minnesmärke över något av det bästa i Akademiens tillvaro.

Inre organisatoriska frågor.

Efter antagandet av de nya Grundstadgarna, om vilka jag talade i mitt senaste inskriptionstal, har det inre administrativa arbetet fortgått under året med fullbordandet av ny Ordningsstadga. Den tidigare tillämpade har såsom icke fastställd av kansler haft en provisorisk karaktär. Den nya Ordningsstadgan stadfästes av kansler den 5 juni. Ordningsstadgan utgör i viss mening en komplettering av Grundstadgarna. Den innehåller mera detaljerade bestämmelser rörande den akademiska verksamheten: om konsistorium, fakulteterna, rektor och prorektor, ämbeten och

tjänster, undervisning och examina samt de studerande. De ändringar, som nu införts ha närmast karaktären av tillägg och förtydliganden, i de flesta fall avsedda att lagfästa en redan gängse praxis. Med avslutandet av arbetet med Ordningsstadgan har en sedan länge brännande fråga bringats till sin lösning. Ännu återstår dock en revision av vissa övriga stadganden; på ett särskilt område saknas ännu närmare bestämmelser för verksamheten, nämligen för docentinstitutionen.

På förslag av Humanistiska fakulteten behandlades frågan om docenternas ställning vid Akademien av konsistorium redan 1924. Samtidigt förelåg jämväl vissa förslag till stadganden angående docenters antagande, undervisningsskyldighet, avlöning o. s. v. Ärendet blev vilande, men det har sedan dess gång på gång gjort sig påmint dels vid nya docenters utnämning, dels vid behov av tillfälliga lärarkrafter. De motiv, vilka på sin tid anfördes, ha vunnit ökad styrka. Utbildandet av yngre vetenskapsmän är en uppgift för Akademien icke blott i det allmänna vetenskapliga planet, utan kanske främst för möjliggörandet av rekrytering av professorskåren vid högskolorna. En sådan uppgift främjas i hög grad genom att yngre vetenskapsidkare beredas tillfälle att såsom docenter bedriva forskning vid Akademien. Akademien har dessutom flerfaldig nytta av att docenter finnas anställda, hon kan med deras hjälp bereda studenterna en mångsidigare undervisning än professorn i ämnet ensam hinner med, vilket i ämnen med vidsträckt läroombåde framstår såsom ett ofrånkomligt behov. Dessutom är det av största vikt, att då professur är ledig och vid förfall för professor, undervisning i ämnet kan upprätthållas, vilket lämpligast sker om docent finnes. Erinras må slutligen om de många fall, då ämne, som ej ägt ordinarie företrädare, vid universitetet representerats av docent, tills tiden varit inne för upprättandet av en lärostol.

För närvarande äro 6 docenter anställda vid Akademien, av vilka 4 åtnjuta tjänstledighet på grund av dels vetenskapligt arbete, dels studier utomlands. Då en docentur icke bereder sin innehavare någon möjlighet till inkomst, är en sådan anställning självfallet icke eftersträfvansvärd. Akademien kan icke heller göra anspråk på att docenter skola meddela undervisning utan ersättning. Detta läge belyses av det faktum, att sedan Akademiens verksamhet begynte, föreläsningar av docenter hållits endast några terminer. Vid Helsingfors universitet finnas f. n. etthundra-fjorton docenter, vilket säkert närmast beror på, att där finnas s. k. docentstipendier à 36,000 mark till ett antal av 36. Härtill komma icke obetydliga gratifikation, vilka utdelas åt de docenter, som föreläsa, men icke innehava stipendium. Dessa uppgifter anföras endast för att belysa docentinstitutionens ställning vid statsuniversitetet. Åbo Akademi kan givetvis icke för docenter bereda liknande förmåner. Trots Akademiens starkt begränsade tillgångar torde det dock under den närmaste framtiden bliva nödvändigt att taga under öfvervägande, huru docentfrågan skall lösas för att undervisningen må säkerställas och nyrekryteringen främjas.

Donationer.

Åbo Akademi har under det gångna året i likhet med vad tidigare varit fallet blivit ihågkommen med talrika gåvor. Penningmedel ha influtit genom donationer och testamenten till förmån för olika ändamål. Jag nämner sjökapten J. O. Granroths testamente, genom vilket Akademien fick mottaga 200,000 mark, kommerserådinna Ina Borgströms tillskott av 170,000 mark till fonden för den Borgströmska professuren i Allmän kemisk teknologi, tvenne gåvor om etthundra och femtiotusen mark för en professur

i astronomi samt mindre belopp, delvis av anonyma givare, för sistnämnda ändamål, för den Teologiska fakulteten, för den Kemisk-tekniska fakulteten, för Allmänna biblioteket och för Handelshögskolan. Dessutom har Akademien fått mottaga ett flertal dyrbara samlingar av olika slag. Jag har redan nämnt de stora tillskott de biologiska samlingarna erhållit. Värdefulla kollektioner ha likaledes genom gåvor tillförts övriga naturvetenskapliga samlingar, den Kemisk-tekniska fakultetens samlingar och bildsamlingen. Biblioteket har alltjämt varit föremål för allmänhetens välvilliga omtanke och fått mottaga ett stort antal större och mindre bokgåvor. Till musikvetenskapliga seminariet har direktör Curt Mattsson överlämnat en synnerligen värdefull samling musikinstrument, dels europeiska historiska sådana, dels orientaliska och primitiva folks tonredskap. Genom denna till ett trettiotal nummer uppgående samling har grunden lagts till en musikinstrumentssamling vid Akademien, vilken, såsom jag hoppas, skall växa genom nya gåvor. Det varma intresse för Åbo Akademi, som åter speglas i denna nitälskan för resursernas utökande och samlingarnas förkovran, vittnar värtaligt om ökat och vidgat förtroende för och tillit till Akademien. Jag framför till givarna, de nämnda och onämnda, uttrycken för Akademiens stora tacksamhet.

Akademiens ekonomi.

Jag har förut framhållit vissa deciderata framför allt önskvärdheten av att professuren i botanik med det snaraste kunde upprättas. Därest det icke gällde en så nödvändig utbyggnad av den Matematisk-naturvetenskapliga fakulteten och därest det icke kunde räknas som en möjlighet, att ett speciellt biologiskt intresse skulle på denna punkt kunna gå Akademien till mötes, hade jag ansett det vansk-

ligt att nu nämna detta önskemål. Sådan den ekonomiska situationen f. n. ter sig, synes nämligen i detta nu, trots de mycket betydande donationer Akademien under de senaste åren fått mottaga, speciella ändamål böra träda åt sidan för framhävandet av behovet av grundfondernas förstärkning. Detta gäller naturligtvis icke för de fall, då varmhjärtade givare på grund av särskilda orsaker önska främja utvidgningen av Akademien i någon bestämd riktning. Akademien är ännu ingalunda att betrakta som en högskola med den slutgiltiga omfattningen, därtill är vetenskapen alltför mångfaldig. Men vid ett skärskådande av Akademiens ställning är det nu den inre stabiliseringen som bör gå främst.

Den budget, som av delegationen med erkännansvärd hänsyn till situationens krav fastställts för innevarande år, är i betydande grad ansträngd. Man har varit tvungen att göra avprutningar i fråga om flera viktiga poster, bl. a. biblioteks- och litteraturanslagen. En sådan budget är naturligtvis icke i längden hållbar. Och då man måste erkänna, att den fulla lönestandarden icke ens med denna budget är uppnådd, och då trängande behov, bl. a. de ovan antydda, komma att framträda i skärpt form, är det uppenbart, att de allmänna fondernas förstärkning f. n. utgör Akademiens viktigaste ekonomiska problem. Det är med andra ord sådana medel Akademien främst är i behov av, som fritt kunna användas av Akademiens förvaltande myndigheter.

Även om Akademiens ekonomiska framtidsperspektiv inger bekymmer, visar utvecklingen å andra sidan en så bestämd uppåtående linje, att man med tillförsikt kan se mot framtiden. Den utsträckning, i vilken Akademien hittills av talrika medborgare fått åtnjuta understöd, synes utgöra en borgen för att Akademien icke heller i detta utvecklingsskede kommer att sakna det stöd och den hjälp den behöver.

Akademiska sommarkurser.

Åbo Akademi har ända från början strävat att komma i kontakt med hela den svenska befolkningen i Finland liksom med representanterna för kulturell verksamhet på alla områden. Säsom led i dessa strävanden har Akademien bl. a. till sig inbjudit icke blott de svenska lärarna vid statsuniversitetet utan även de svenska lärdomsskolornas lärare. Under sistförflutna sommar har en verksamhet utförts, vilken främjat samma syftemål och som jag här anser mig böra omnämna. Jag avser de på initiativ av Ålands folkskolläraryörening föranstaltade akademiska sommarkurserna, vilka höllos på Ålands folkhögskola den 4—9 augusti. Sedan en förfrågan på våren ingått till Akademiens rektor angående möjligheter för medverkan och sedan nödigt antal föreläsare välvilligt ställt sig till förfogande, kunde programmet uppgöras, vilket omfattade ett trettiotal föreläsningar av sju föreläsare, de flesta tillhörande Akademiens lärarkrets.

Redan Ålands läraryöreningens önskan att från Akademiens sida vinna medverkan vid utformningen och utfyllandet av föreläsningsprogrammet vittnade om en glädjande tillit till och uppslutning kring Akademien. Att en sådan hänvändning här skulle kunna mötas av intresse, var naturligt såväl ur synpunkten av den allmänna strävan jag nyss nämnde som med hänsyn därtill, att en sådan form av akademisk verksamhet av naturliga skäl kan anses innesluten i Akademiens plan. De sjuåriga Akademiska sommarkurserna i Åbo, vilka till större delen föregingo Akademiens upprättande och föranstaltades av Åbo Akademikommitté, bevaras ju i gott minne. Ålands folkskolläraryörening uppställde inga ekonomiska anspråk. Kurserna skulle bekostas och bekostades av föreningen själv med anslag och kursavgifter.

Kurserna bevistades av några och sextio ordinarie del-

tagare utom de stundom talrika tillfälliga åhörarna av enskilda föreläsningar. Det var ett stort kulturintresse, ett vaket kunskapsbegär, som däri tog sig uttryck. Att Ålands folkhögskola på detta sätt för en kort tid kunde få karaktären av en akademi, såsom det sades, och att lärarkrafter från vår svenska högskola velat skänka sin medverkan till denna i flerfaldigt avseende betydelsefulla kulturgärning i åländsk bygd, väckte på initiativtagarnas liksom på de åländska myndigheternas sida den livligaste tillfredsställelse.

En verksamhet av detta slag innebärande ett tillmötesgående av den svenska folkskollärarkårens krav på möjligheter till fortsatt utbildning ligger, därom torde endast en mening råda, nära till hands för Åbo Akademi. Att Akademien, såsom från åländskt håll nu framhölls, genom förmedling av folkskolornas lärarkår lättast kan nå kontakt med svenskbygdens befolkning är i och för sig en beaktansvärd omständighet. Själva den undervisning, som på denna väg kan meddelas, skall dock givetvis stå i främsta planet. Akademiska fortbildningskurser för pedagoger av olika fack ha sedan länge ansetts nära förbundna med högskoleundervisningen. Det finnes universitet, där fortbildningskurser ingå i själva programmet. De fortbildningskurser, som anordnats av Helsingfors universitet för de svenska folkskolornas lärarkår, ha haft en stor uppgift att fylla. Det synes mig som om även Åbo Akademi framdeles borde skänka sin medverkan på detta område. Måhända kunde på denna väg den gamla tanken på en professur i pedagogik komma närmare sitt förverkligande. Denna tanke omhulldes varmt av professor Severin Johansson och tänktes av honom realiserad i nära anknytning till landets svenska folkskollärarkår.

I detta sammanhang bör jag även nämna de samtidigt med de åländska kurserna på Akademien avhållna kurserna

för svenska modersmålslärare, vid vilka en av Akademiens professorer medverkade. Det har varit Akademien kärt att få hälsa representanter för modersmålsundervisningen inom sina murar och att sålunda kunna hägna ett strävande, som ligger vår högskola så nära.

Ärade församling.

Jag angav i början motiven för att vid inskriptionshögtidligheten samla tankarna främst kring Åbo Akademi. Den närvarande tiden kunde även vid ett tillfälle som detta uppkalla till ett skärskådande av de stora samhällsspörsmål, vilka i så hög grad satt sinnena i rörelse och för den närmaste framtiden tvinga alla fosterländskt sinnade medborgare till allvarlig eftertanke. Det blåser storm över landet med orosmoln och solknippen i växling. Dagsdiskussionens vågor häva sig våldsamt. Det rasslar i det politiska urverket. Timmarna täljas med dunderslag.

Det finnes många spörsmål, som tränga fram vid en inblick i tidsrörelsernas karaktär och syftning. Ett särskilt krav på uppmärksamhet från akademisk synpunkt äga de rörelser i tiden, som angå vetenskapsmannens ställning, forskningens behov av samling, av frihet.

Den vetenskapliga verksamheten innefattar ett inträngande i företeelserna, ett vinnande av reda och sammanhang, ett sökande efter klarhet och sanning ej blott inom de gränser, som omsluta ett bestämt verksamhetsområde, utan även där utanför. Även vetenskapsmannen måste således känna behov att följa och granska företeelser, som lägga beslag på det allmänna intresset oberoende av om de komma i närmare eller fjärmare kontakt med hans egna forskningsuppgifter, oberoende av om de i större eller mindre grad komma att influera på den livsuppgift han gjort till sin. Han kan icke och får icke slå dövrat till för rösterna

omkring sig; då kan det lätt brista i analysen, om han skall giva ett utlåtande om företeelsernas sammanhang och halt. Och det är ej endast ett slagord, att man vädjar till historiens domslut. Man väntar, att vetenskapsmannen skall stå i kontakt med omvärlden, göra sig förtrogen med det som sker i dag som i skymning och även lyssna till det politiska och sociala livets pulsslag.

Men i denna riktning verka många faktorer som bränsle för själslivets motor: samhället kräver, plikten bjuder. Svårare är att vinna den slutenhet och stillhet forskaren behöver, det tillskott som behöves i de åt vetenskaperna ägnade krafterna. Det kan klinga ihåligt att tala om splittringens vådor. Hela bildningslivet från skolan börjande har kommit att utvecklas mer mot splittring än mot koncentration. De splittrande krafterna härja i samhället. Men just därför, för vetenskapens egen skull och med dess höga mål för ögonen, måste man önska samling och ro för vetenskapernas utövare. Man måste hoppas, att fosterlandet skall utgå ur den närvarande krisen höjt och tryggt, med frigjorda och nyvunna krafter för kulturlivets utvecklande, med alltjämt ökad tillit till de värden, vilka oberoende av dagsopinionernas böljesvall bliva bestående. Till dessa värden hör väl om något det vetenskapliga sanningssökandet.

I det första inskriptionstal, som hölls vid Åbo Akademi, antydde Akademiens dåvarande rektor det som en förmån, att det politiska och sociala livet icke här i samma grad som i huvudstaden kan lägga beslag på akademilärarnas krafter. En sådan förmån har under de gångna åren varit särskilt utmärkande för Akademien. Då Akademien i dag går in i sitt femte triennium, kan jag ingenting högre önska än att hon vid fyllandet av sina uppgifter att verka för vetenskapens förkovran och meddela undervisning skall i ökat mått vinna de förutsättningar, som äro nödvändiga

för ett framgångsrikt fullföljande av denna verksamhet till främjandet av det svenska Finlands livsintressen, till vilkas gagn Akademien i främsta rummet upprättats, men på samma gång till båtnad för det vetenskapliga och det allmänkulturella arbetet i hela vårt fosterland.

10.9. 1931.

*Herrar medlemmar av Stiftelsens Delegation
och Styrelse. Herr Prokansler. Årade Församling.*

Inför det verksamhetsår, som i dag tager sin början, hälsar jag Åbo Akademis lärare, tjänstemän och studenter välkomna.

De högtidligheter, med vilka högskolans arbete inledes, ha ofta under de hittills förflutna åren präglats av vemod inför minnet av bortgångna vänner till Akademien, vilka inskriptionstalen bringat i erinring. Men på samma gång ha minnesorden klingat löftesrika och tillitsfulla genom att de varslat eller förtalt om stundande vinningar, skapade genom de bortgångnas starka kärlek till Akademien, deras bestämda och i gärning manifesterade vilja att den skall växa och förkovras såsom ett kulturens och den goda fosterländskhetens fäste i detta land.

Även i dag dröja vi i vördnad och tacksamhet inför minnet av en bortgången åbopatriot, konsul Alfred Jacobsson, som avled den 15 februari detta år. Utom sina tidigare gjorda betydande donationer till Åbo Akademi, insatte konsul Jacobsson och hans maka fru Helene Jacobsson Åbo Akademi som arvtagare till största delen av den efterlämnade förmögenheten, inklusive makarna Jacobssons dyrbara hem vid Stora Tavastgatan.

Makarna Jacobssons testamente och andra donationer.

Makarna Jacobssons testamentariska dispositioner ha formen av ett den 18 februari 1925 daterat »Tillägg till testa-

mentet av den 24 december 1912». Häre bestämmes, att sedan båda makarna avlidit, allt vad som återstår av deras förmögenhet skall efter det en del donationer avdragits tillfalla Åbo Akademi. »Av den årliga räntan skall 10 procent avsättas till kapitalet och återstoden användas enligt Stiftelsens för Åbo Akademi prövning, dock bör den eller de fakulteter, som mest äro i behov därav, understöd-
 das».

Medan denna urkund endast i nyss anförda knapphändiga formulering angiver, huru förmögenhetens avkastning bör användas, finnas där utförliga bestämmelser angående det Jacobssonska hemmet. Det skall för framtiden bibehållas i sitt nuvarande skick och vårdas såsom ett museum, kallat »Ett hem». Föremålen i museet få icke flyttas, ej heller få nya föremål där uppställas. Så länge den nuvarande intendenten vid Åbo stads historiska museum kvarstår i sin befattning, skall han handhava vården om »Ett hem» — detta uttalas såsom ett önskemål — därefter anförts detta åliggande åt en av Konsistorium utsedd person. Allmänheten skall äga tillträde till museet mot en inträdesavgift, vilken jämte avkastningen från en för ändamålet donerad fond skall användas till att täcka utgifterna för donationen.

Att konsul Jacobsson även tänkt sig vissa bestämda ändamål, för vilka avkastningen av den till Akademien donerade förmögenheten skulle användas, framgår av en efterlämnad, den 6 oktober 1928 dagtecknad och till Styrelsen för Åbo Akademi riktad skrivelse, i vilken han uttalar särskilda önskemål härom, och vilken skrivelse sålunda äger karaktären av en förklaring till testamentet. Sålunda önskar han, att en fond skall avskiljas, ur vars avkastning skall utbetalas löneförhöjningar inom stamfakulteterna samt den Kemisk-tekniska fakulteten, att tvenne ordinarie professorer skola upprättas, den ena i romansk filologi och den andra

i astronomi, vidare att en fond skall avsättas för docentstipendier samt stipendier för sådana kandidater eller ingenjörer, som fortsätta sina studier för vinnandet av doktorsgrad; ytterligare önskar han, att medel reserveras för att utgiva studentstipendier och för att betäcka eventuella brister i budgeten.

De beräkningar av förmögenhetens storlek, enligt vilka konsul Jacobsson uttalar sina nyss anförda önskemål, grunda sig på 1928 års värden. Dessa ha emellertid numera undergått en stark reducering, varför det icke kan avgöras när och i vilken utsträckning dessa önskemål kunna realiseras. Men konsul Jacobsson räknar också med att tiderna kunna ändras, och han säger i sin skrivelse, att han icke vill göra gällande att han träffat det rätta i sina önskemål, utan hoppas han, att den framtida ledningen av Akademiens ekonomiska förvaltning skall omhänderhava och använda medlen på det för Akademien mest gagneliga sättet.

Konsul Jacobsson var en det praktiska arbetets man; genom idog och klok affärsverksamhet på olika områden nådde han en ledande, högt ansedd ställning inom det ekonomiska livet. Han hade även en klar blick för betydelsen av de ideella värdena. I ett mycket tidigt stadium fängslades han av de akademiska strävandena och skänkte dem sitt bistånd. Han tillhörde Akademiens stiftare och invaldes vid Delegationens första sammanträde till medlem av Styrelsen, där han kvarstod till dess han uppnått 85 års ålder. Han bidrog även med 100,000 mark till grundläggandet av den Kemisk-tekniska fakulteten. De fonder han och hans maka under deras livstid donerade till Akademien uppgå till något över $\frac{1}{2}$ miljon. Att hans omsorg icke sträckte sig endast till själva institutionen som sådan utan även till dem som arbeta inom densamma, visa hans före sin död uttalade önsknings beträffande förbättrade löneförmåner vid Akademien.

Konsul Alfred Jacobssons varma intresse för Åbo Akademi delades av hans maka, fru Helene Jacobsson. Känd och uppskattad inom de kulturella kretsarna i Åbo och vida utöver denna stad för sina humanitära och konstnärliga intressen, varom icke minst de praktfulla samlingarna i det Jacobssonska hemmet bära vittne, skänkte även hon de akademiska strävandena sin fulla uppskattning och sitt stöd och blev efter högskolans upprättande en av dess trofasta vänner.

Karaktären av makarna Jacobssons donation sammangår i mycket med karaktären av deras livsinställning och gärning. Å ena sidan en skarp inriktning mot bestämda måls vinnande, insättandet av en koncentrerad kraft på förelagda uppgifters lösande, å andra sidan aktning för minne och tradition och storvulnhet i vilja och handling. Åbo Akademi blev för dem en kulturbyggnad, vilken de ansågo sig böra stödja med styrkan av sina resurser, hela och odelade. Tacksamheten kännes djup och förpliktande. Makarna Jacobssons minne skall för kommande generationer stå kanske åskådligast i det hem de överlämnat åt Akademien att förvalta och vårda — ett minnesmärke över gången tids kulturliv i vår stad — men icke mindre starkt i den handling, genom vilken deras vilja och avsikter utformat sig till fundamentala tillskott till den akademiska byggnaden.

I den mån de av konsul Jacobsson framställda önskemålen kunna realiseras, fyllas flera behov inom Akademien, vilka redan länge framstått såsom synnerligen trängande. Upprepade gånger ha i tidigare inskriptionstal påpekats nödvändigheten av att de moderna språken bleve företrädade vid Akademien genom professurer. När den Baumgartnerska professuren i tyska inrättades, stod det klart, att den skulle komma att få en rätt isolerad ställning, intill dess även övriga moderna språk bleve företrädade. Med särskild styrka framfördes önskemålet om en professur i

franska, emedan de studerande, vilka önska utbilda sig för språklärartjänster, ovillkorligen även måste äga möjlighet att studera romansk filologi. Den engelska professuren har redan länge varit säkerställd — om också med uppskov — genom den Donnerska donationen. Då nu genom konsul Jacobssons dispositioner möjlighet vinnes för att i en icke allt för avlägsen framtid upprätta en professur i romansk filologi och då donationen för en professur i engelska kan tänkas tillåta professurens upprättande efter tre à fyra år, kommer den Humanistiska fakulteten inom kort att ha realiserat sitt program inom den nyuropeiska filologiens område.

Även den andra av de av konsul Jacobsson förutsatta professurerna gäller ett ämne, som man alltifrån Akademiens första tider ansett böra införlivas med Akademiens läroprogram. De två första donationerna för en professur i astronomi tillkommo redan vid tiden för inaugurationen uppgående till 100,000 mark vardera. Den ena av donatorerna, verkliga statsrådet Anders Donner, uttalade därvid sin stora uppskattning av det av bankdirektör Emil Schybergson tagna initiativet »till återupptagandet av astronomiens i Åbo ärofulla traditioner från Gadolins, Planmans och Lexells, från Walbecks och Argelanders dagar». Sedan även andra donationer tillkommit för samma ändamål, ingav Konsistorium redan den 5 december 1919 ett förslag om upprättandet av professuren, om vilket förslag även kansler och prokansler förenade sig. På grund av penningvärdets nedgång ansågs emellertid medlen otillräckliga, och frågan förblev vilande.

De för astronomieprofessuren donerade medlen uppgå i detta nu till vidpass 1 miljon mark. Utöver det för en ny professur erforderliga grundkapitalet $1\frac{1}{2}$ miljon mark kalkylerade man, då utredning förra gången verkställdes, med ytterligare $\frac{1}{2}$ miljon för professurens behov av bök-

ker och instrument, ett belopp, som säkerligen i detta nu måste anses för knappt tilltaget. Men även om avkastningen av den del av konsul Jacobssons förmögenhet han tänkt sig för denna professur, på grund av värdeminskningen sannolikt icke förslår för professurens omedelbara upprättande, står dock detta önskemål inför sitt förverkligande inom en nära framtid.

Uppenbart är att den Matematisk-naturvetenskapliga fakulteten i och med denna professur kommer att få ett högst värdefullt tillskott. Matematikens, fysikens och astronomiens nära samhörighet har flerfaldigt påpekats, likaså betydelsen av att flera ämneskombinationer härigenom möjliggöras, alldeles fränsett betydelsen av det starka traditionssammanhang astronomen för oss innebär. Därtill komma de möjligheter detta ämne bereder att från Akademiens sida deltaga i det internationella vetenskapliga samarbetet.

Jag kan icke i detta sammanhang underlåta att påpeka, hurusom konsul Jacobsson i de önskemål han uttalat till styrelsen tagit intryck av den uppfattning av Akademiens behov, som starkt gjort sig gällande inom de akademiska kretsarna och som även ofta kommit till uttryck, men huru han tillika, på samma gång han rört vid vitala punkter, pålagt sig själv den behärskning, att han endast framlagt sina synpunkter i form av önskemål och lämnat åt de förvaltande myndigheternas omdöme och ansvarskänsla att förfara så som förhanden varande omständigheter kräva. Kärnans fasthet och friskhet ha för honom varit det viktigaste. Andemeningen i makarna Jacobssons testaments-tillägg är i detta avseende fullkomligt klar.

Sedan de två sistnämnda professurerna tillkommit, återstå inom den Humanistiska fakulteten endast konsthistoria och pedagogik för att det humanistiska programmet, i den omfattning man hittills tänkt det, vore fullständigt.

Men redan innan de båda sistnämnda lärostolarna tillkommit, kan Akademien inom denna gren av sin verksamhet fylla den praktiska uppgiften att utbilda alla behövliga lärare inom det humanistiska ämneskomplexet. Inom den Matematisk-naturvetenskapliga fakulteten kvarstår alltså det likaledes många gånger framförda önskemålet om lärostolar i de biologiska ämnena: botanik och zoologi. I närvarande stund, då man vid varje utvidgning måste iakttaga den största försiktighet och då framför allt grundfonderna behöva förstärkning vill jag icke ånyo motivera sistnämnda önskemål. Jag nämner blott, att här finnes en lucka i Akademiens naturvetenskapliga program, som förr eller senare måste fyllas.

Utom den Jacobssonska donationen har Akademien under det gångna året blivit ihågkommen även med andra större och mindre gåvor. Bland de influtna penningmedlen nämner jag handlanden Carl Josef Lindströms testamente, genom vilket Akademien erhöll en summa av 200,000 mark, principalernas för Sparbanken i Åbo beslut att tilldela Akademien en summa av 200,000 och Handelshögskolan vid Åbo Akademi en summa av 40,000 mark och änkeingenjörskan Pauline Stenbergs testamente, vilket tillförsäkrade Akademien en summa av 100,000 mark. Dessutom har nyligen avlidna kammarråddinnan Augusta Järnefelt i efterlämnat testamente av den 5 maj 1927 bestämt att hennes efterlämnade förmögenhet, sedan en del legat utgått, skall till jämn fördelning tillfalla Svenska Kulturfonden och Åbo Akademi. Även Akademiens bibliotek och samlingar ha under året som förut tillförts en stor mängd värdefulla kollektioner. Bland gåvorna till biblioteket vill jag särskilt nämna ett dyrbart lantbruksvetenskapligt bibliotek, som överlämnats av en anonym givare från Sverige.

Alla dessa gåvor och därtill en stor mängd onämnda vittna om, huru känslan för Åbo Akademi lever tillitsfull

och uppoftande. De visa, huru många tankar som i det tysta söka sig fram till denna kulturhård och foga sten till sten i den akademiska byggnaden. När Akademiens varma tack vid detta tillfälle framföres, sker detta under medvetande om de förpliktelser och det ansvar gåvorna lägga på samtliga dess arbetare, såväl de som utföra den vetenskapliga eller praktiska verksamheten som på de studerande, vilka inträda vid Akademien för att här vinna sin utbildning. Men att nutida sådder skola, såsom förut skett, bära frukt i kommande skördar, härför vågar jag såsom borgen framlägga den utveckling, vilken vi med glädje och stolthet kunna blicka ut över.

Akademiens ekonomi. Åbo Akademiförening.

Jag har så mycket större anledning att i dag uttala den förhoppningen, att Akademien fortfarande måtte få vara innesluten i en varm hågkomst av dem, som äga möjlighet att omsätta sparat kapital i framtida andlig gärning, som Akademiens ekonomi, trots de betydande donationer jag nyss haft glädjen att omnämna, icke i detta nu kan anses fullt betryggande för att Akademien såsom privat högskola under all framtid skall kunna fylla sin allt mer växande kulturuppgift. Akademien har icke gått fri från inflytelser av den nu rådande depressionen. Tvärtom lägger denna sig tungt även över vår högskola och hotar dess möjligheter till ostörd verksamhet och utveckling. Fonderna krympa genom värdeminskningen. Den fortgående sänkningen av ränteavkastningen gör sig i betänklig grad gällande på budgetens inkomstsidor, medan utgifterna icke utan men för Akademien kunna nedprutas i någon större utsträckning. Redan senaste års budget var, såsom jag i mitt inskriptionstal förra året framhöll, i hög grad ansträngd. Den budget Delegationen fastställt för innevarande år är

det än mer. Endast med iakttagandet av en ytterlig sparsamhet och med nedskärningar på viktiga punkter, samt främst tack vare Sparbankens donationsmedel, vilka voro avsedda att omedelbart användas, har det lyckats den ekonomiska förvaltningen att hindra bristen i budgeten att stiga till en alltför oroande siffra. Om varje utvidgning av själva den akademiska organisationen under det gångna året fått stå tillbaka, så är därom ingenting att säga. Men därest nedgången fortsätter och den årliga avkastningen av fonderna ytterligare minskas, kan Akademien inträda i ett kritiskt läge. Ty för att denna minskning skall kompenseras genom avkastningen av nytillkomna fonder, måste dessa bli va högst avsevärda.

Nu är den närvarande tiden även i detta avseende ogynnsam. Penningknappheten gör sig överallt lika märkbar, och det är på få håll man kan tala om kapitalbildning som kunde gagna ideella företag. I en sådan situation gäller det att vinna allt vidare kretsars välvilja och bistånd, att övertyga ägarna av privat sparkapital om vilket bestående gagn de kunna göra den svenska kulturen genom att bidra till tryggheten av Åbo Akademis framtida bestånd. Men förhoppningarna rikta sig icke endast till de större donationerna utan även till de små tillflödena, vilka, om de äro talrika och varaktiga, kunna samla sig till betydande kraftkällor. Jag tänker på det värdefulla stöd Akademien kan vinna genom en så ringa gård som medlemskap i *Åbo Akademiförening*, den organisation, vilken, förutsedd redan i stiftelseurkunden, framgick ur nödläget för tio år tillbaka och som sedan dess i en avsevärd årlig tribut burit fram de talrika vännernas till Åbo Akademi vackra gåva.

Det belopp Akademiföreningen sedan dess tillkomst överlämnat stiger till den imponerande summan av 2,923,000 mark, vilket resultat bör vara ägnat att väcka glädje och tillfredsställelse hos alla som medverkat därtill. Intraderna

ha självfallet icke kunnat hålla sig vid samma höga siffror som de första åren, då årligen halva miljonen uppnåddes och t. o. m. överskreds. När Akademiens ekonomiska ställning under högkonjunkturen förbättrades, vann den missuppfattningen insteg på flera håll, att Åbo Akademi kunde undvara denna hjälporganisation. Ett sådant betraktelsesätt var fullkomligt främmande för andemeningen med Akademiföreningen. Uppgiften att samla pengar var visserligen en viktig sådan. Föreningen blev mottagaren av det »kulturtionde», vars omfattning skulle bli en måttstock på den allmänna värdesättningen av Akademiens verk och syftemål. Men denna uppgift var ingalunda Akademiföreningens enda. Genom den bekantgjordes den nya högskolan i landets alla svenska kretsar, och Åbo Akademi kunde i vunnit hemortsrätt i hela det svenska Finland se en omedelbar ideell behållning utöver de ekonomiska tillskotten. Den fortsatta samverkan underhölls genom skrifter spridning och föredrags ombesörjande, något som redan från början förutsattes såsom en praktisk form för föreningens verksamhet.

Akademiföreningens bestånd och tillväxt är således fortfarande en angelägenhet av största vikt. Det är att hoppas, att föreningen även framdeles skall förmå skänka Akademien icke allenast samma stöd som hittills — dess bidrag ingår i innevarande års budget med 150,000 mark — utan ett ännu kraftigare bistånd. Om på denna väg ett årligt belopp kunde vinnas, som motsvarade Akademiens utgifter för bokinköp och de olika institutens och laboratoriernas behov av undervisningsmaterial, bleve den vackra tanken realiserad, att det vore de runt det svenska Finland spridda givarna som sörjde för förnyelsen av de verktyg med vilka Akademien arbetar.

Kanslersskiftet.

När jag blickar tillbaka på det gångna årets händelser inom själva Akademien, framstår det inträffade kanslersskiftet såsom den mest betydelsefulla tilldragelsen. På egen anhöllan befriades friherre *Rabbe Axel Wrede* från sitt ämbete såsom Akademiens högsta styresman vid Delegationens sammanträde den 25 oktober senaste år. Han hade då innehaft ämbetet ända från dess inrättande i december 1918. Det var en enhällig opinion, som slöt upp kring tanken på friherre Wrede såsom Akademiens första kansler. Hans bifall att mottaga ämbetet skänkte omedelbart trygghet och tillförsikt inför den begynnande utbyggnaden av den nya högskolans organisation. Den ingående sakkännedom han förvärvat sig under sin verksamhet som universitetslärare, hans stora auktoritet som rättslärare och politiker gjorde honom mer än någon annan finländsk man skickad att övertaga Akademiens högsta ledning. Akademiens utveckling under de första tolv åren av sin tillvaro bär djupa spår av friherre Wredes insatser. Hans upphöjda fosterländska åskådning, hans vidsynta uppfattning om den svenska kulturens betydelse och hans härpå grundade höga uppskattning av det syftemål Åbo Akademi äger att förverkliga ha präglat hela hans verksamhet som kansler, däri tillika insikter, klokhet, erfarenhet, arbetsvilja och arbetsförmåga aldrig saknats. Större och mindre ärenden ha handlagts med samma intresse och omsorg. Så inom som utom Akademien har han städse med samma kraft och värdighet framträtt såsom Akademiens högste styresman, framförande dess behov, hävdande dess rättigheter och gagnande alla dess syften. Detta har skett icke minst i de talrika uttalanden inför allmänheten, i vilka han med övertygelse och värme framhållit betydelsen av Åbo Akademi såsom en faktor i den svenska kulturens och hela den fosterländska bildningens tjänst.

Skildringen av friherre Wredes verksamhet som kansler för Åbo Akademi ankommer det på framtiden att utforma. Jag kan nu endast med en antydning om hans stora och varaktiga insats i vår högskolas utdanning och arbete offentligen betyga Åbo Akademis djupa tacksamhet för denna insats, en tacksamhet, som vinner instämmande över hela det svenska Finland och som innesluter jämväl erkänsla för den stora välvilja mot Akademien, som tagit sig uttryck däri, att friherre Wrede ända till fyllda 79 år kvarstod i sitt kanslersämbete.

Vid Delegationens sammanträde den 13 december valde Delegationen enhälligt på Konsistoriets likaledes enhälliga förslag professor emeritus *Axel Gabriel Wallensköld* till Akademiens kansler efter friherre Wrede. Det har väckt en livlig tillfredsställelse att Akademien till sin högste styresman lyckats förvärva en man med professor Wallenskölds långvariga och hedrande bana som vetenskapsman och universitetslärare bakom sig. Han har i sin tidigare vitt omfattande verksamhet i det fosterländska kulturarbetets tjänst kommit i nära kontakt med Åbo Akademi, vars syftemål och uppgifter han städse ägnat det varmaste intresse. Akademien skall, därom är jag förvissad, komma att gagnas av professor Wallenskölds erfarenhet och arbetsförmåga. Med honom såsom innehavare av kanslersämbetet skall Akademien i lugn och trygghet framgångsrikt kunna fortsätta att fylla sin krävande uppgift med fullföljande av sina bästa traditioner. Jag önskar, då Akademien nu begynner ett nytt verksamhetsår, uttala Akademiens värdsamma hälsning till sin nyvalde högste styresman.

Docentstadgan.

I mitt senaste inskriptionstal redogjorde jag för docenternas ställning vid Akademien. Under det gångna året har

docentinstitutionen fått sin definitiva gestaltning genom att förslaget till docentstadga slutgiltigt behandlats av Konsistorium och stadfästs av Kansler. Därmed kan det inre organisatoriska arbetet sägas vara i huvudsak avslutat förutom vissa revisioner av en del stadganden och reglementen, som ännu kunna bli nödiga.

Docentstadgan har uppgjorts i huvudsaklig överensstämmelse med de vid statsuniversitetet gällande bestämmelserna. Docentur kan sökas av licentiat eller doktor. Över sökandens kompetens inhämtas utlåtande av sakkunnige. Docentunderstöd kan för tre år åt gången tilldelas docent, som genom forskning eller undervisning gjort sig särskilt förtjänt därav. Dessutom kan gratifikation tilldelas docent utan understöd för förtjänstfull verksamhet.

Anslag för docentunderstöd och gratifikationer har emellertid icke kunnat upptagas i årets budget. Enär, såsom jag förut nämnt, upptagandet av sådana anslag tillhör de önskemål, som framställts av framlidne konsul Jacobsson, torde Akademien även på denna punkt snarligen komma att kunna räkna med möjlighet att realisera ett länge närt önskemål.

Jag avstår från att nu beröra andra företeelser inom själva Akademien. Under arbetets normala gång ha givetvis tilldragelser timat, förändringar inträffat, initiativ framlagts och behandlats, vilka varit av stor betydelse för högskolan. Men det gångna året har dock mindre kännetecknats av yttre märkbara företeelser än av ett starkt pulserande inre liv, ett intensivt arbete såväl på det vetenskapliga planet som — jag tror mig våga denna försäkran — på fullföljande av Åbo Akademis andra stora huvuduppgift: att vara en högskola för utbildning av dugliga samhällsmedborgare.

Kristiden och högskolestudierna.

En depressionsperiod sådan som den nuvarande berör givetvis icke endast de större kulturinstitutionerna, bland vilka sådana, som grundats med privata kapital och måste räkna med årliga tillflöden från enskilda, träffas hårdast. Den trycker sin prägel på samhällets alla företeelser och skikt. Det kunde kanske sägas med en måttlig överdrift, att de tryckta ekonomiska förhållandena icke i så hög grad borde verka på den studerande ungdomen, eftersom denna, i regeln utrustad med större frimodighet och självtillit, mindre än de äldre känner av de ekonomiska bekymren, och eftersom nödvändigheten att studera på skuld är en gammal företeelse, som icke i och för sig brukar verka så avskräckande. Men depressionstidens tryck kännes även här, det lägger man märke till utan att blicka alltför vida omkring sig. Den drabbar t. o. m. tyngre, där den kommer som en brutal överraskning. Starten för den lärda banan, varmed jag menar den definitiva föresatsen att nå till studentexamen, skedde för dem som nu inträda i högskolan under en högkonjunktur, då tanken på kommande magra år mindre sysselsatte föräldrarna och alls intet bekymrade de unga. Nu uppstå svårigheter att finansiera studierna, på samma gång utsikterna till befattningar efter studiernas avslutning mörkna. Sådant lägger sordin på glädjen och inverkar även i en bestämd riktning på studiernas karaktär.

Det har redan länge konstaterats, att studenterna i allt högre grad tvungits att inskränka sin vistelse vid högskolan för avslutandet av sina studier till kortast möjliga tid, och det må öppet sägas ut, att en snabbt avlagd god kandidatexamen icke brukar betraktas annorlunda än som en enbart berömvärd prestation. Men frågan är, om den saken icke också har en annan sida, som tål att begrundas, och om man icke i många fall betalar priset för en snabb examen med

värden, vilka såväl för den allsidiga personliga utvecklingen som för den framtida gärningen vore gagneliga. Om, för att beröra endast en detalj av denna fråga, studierna inskränkas till läsandet av de fastställda kursböckerna och åhörandet av de föreskrivna föreläsningarna, om varje strävande utöver det egna studieintresset måste skjutas åt sidan, ger högskolevistelsen icke vad den borde och kunde giva. Visserligen framträder specialiseringen såsom ett alltmer ofrånkomligt krav, och fackinsikterna gå i främsta rummet. Dock är det icke enbart måttet av kunskaper, som danar den dugliga samhällsmedborgaren, den kraftfulle kulturarbetaren, vare sig det gäller det andliga eller det materiella området. Vår tid kräver av den intellektuella arbetaren en vaken blick för olika livsföreteelser, och, om jag fränser vetenskapsmannen, som i högre grad än de flesta andra har rätt att isolera sig, också vissa prestationer utöver det egentliga fackområdet — i varje fall förmåga att värdesätta och låt mig säga erkänna sådana kulturprestationer. Därutöver höra kunskaperna bäras upp av höga själsegenskaper: karaktärsfasthet, vilja att i uppoffringar återgälda sådant som tilldelats en själv, mod att oförskräckt hävda vad som hålles för sant — kort sagt, sådana egenskaper som inge tillit och förtroende.

Om ingen kringblick utöver det egna området är möjlig, är det mycket värdefullt, som den skådande går miste om. Därest, såsom man har skäl att befara, den närvarande krisen ytterligare kringskär möjligheterna för de studerande, kan man icke underlåta att se sig om efter praktiska åtgärder för att i någon mån hämma krisens verkningar. Det står omedelbart klart, att det icke går an, när det gäller andlig utveckling och medborgarbildning, att gripa till annars så nära till hands liggande nedskärningar och prutningar — ehuru väl tiden också ger en påminnelse om faran av att skärpa fordringarna. Däremot synas vissa önskemål

kunna framställas, syftande att bidra till en sådan hämning, som jag talade om. Ett sådant önskemål innefattar ett rationellare utnyttjande av tiden, en mera praktisk organisation av studierna än i många fall tillämpas. Det inträffar exempelvis ofta, att en stark studieiver icke sammanfaller med den bästa möjliga planläggningen av studierna. Många studenter inträda vid högskolan utan att ens äga kännedom om de möjligheter som föreligga, till följd varav en viktig arbetstid spolieras. Valet av levnadsbana, ett val som i flesta fall just den nyblivne studenten står inför, är visserligen svårt och påverkat av många faktorer — i synnerhet under närvarande tid så full av osäkerhetsmoment vart man än blickar. Skolan tillåter endast i ringa utsträckning en tidig inriktning mot bestämda banor. Anlag och intressen framträda ej alltid lika tidigt och lika tydligt. Personlig rådgivning och handledning är också svår att erhålla, kanske även att giva. Ett begynnande av studierna på måfå är dock under alla förhållanden att avråda ifrån. Förhandenvarande möjligheter att förbereda högskolestudierna även med avseende å planläggning och organisation böra utnyttjas. För att från Akademiens sida bidra till en förhandskännedom om vad Akademien kan erbjuda studenterna, utgavs nyligen en broschyr att utdelas i skolornas abiturientklasser.

Jag önskar icke undersöka alla de utvägar, som kunna tillgripas för vinnandet av de syftemål jag här antytt. Men jag har velat beröra denna fråga på grund av den aktualitet den synes mig för närvarande äga. Och jag kan icke underlåta att uttala den förhoppningen, att den skall draga till sig uppmärksamhet, på det att all den vägledning och hjälp måtte ernås, som i ett eller annat avseende kunna medverka till lindrande av de svårigheter, vilka nu i högre grad än tidigare synas möta på den akademiska banan.

De nationella slitningarna och framtiden.

Utom de ekonomiska bekymren förspörjes bland den svenska studentungdomen liksom bland vida lager av vårt folk ökad oro för framtiden inför de allt mer hotfulla former, i vilka den extrema finska nationalismen riktar sig mot landets svenska befolkning, dess kultur och rättigheter som riksmödborgare. Denna rörelse och den aggressivitet dess ledare utveckla — exempelvis under förberedandet av den äktfinska adressen till riksdagen — skulle te sig rent av skrämmande, därest vi svenskfinländare verkligen skulle nödgas räkna med ett realiserande av de ytterlighetskrav den framställer.

Jag anser mig icke böra eller ens kunna underlåta att med några ord belysa rörelsen från denna plats. Jag tror mig ha så mycket större anledning att göra det, som mitt främsta syftemål är att varna för en alltför mörk syn på framtiden och att mana till måttfullhet och besinning vid bedömandet av denna företeelses betydelse i landet och speciellt i dess svenska kulturliv.

Jag lämnar den frågan därhän, i vad mån de vaknande rösterna med krav på statsuniversitetets förfinskning i tiden påverkade tillkomsten av Åbo Akademi. Under åren närmast före Akademiens grundläggning var den tanken ingalunda främmande på svenskt håll, att en tid kunde komma, då man ville göra statsuniversitetet till en i huvudsak finskspråkig institution. Men jag torde knappast miss-tagat mig däri, att de farhågor, som härvidlag uttalades spelade en underordnad roll. Behovet av en egen högskola för den vetenskapliga forskningen och den högsta svenska bildningen i landet framstod klart, oberoende av förhållandenas utveckling vid statsuniversitetet. En sådan svensk kulturhård ansågs komma att äga sitt berättigande inte bara på grund av det sätt, på vilket Finlands svenska befolkning

burit upp och hävdad sin egen kultur, utan även på grund av den ställning denna befolkning intagit som medborgare i riket. Akademien skulle bli — vad den även blev — krönet på det svenska kulturarbete, som fick en så starkt ökad fart efter det ofärdsårens bojar brutits. Och den skulle i viss mån återskänka vår äldsta kulturort vad denna en gång förlorat som en följd av stadens ödeläggelse och de förändrade förhållanden, vilka inträdde i vårt land under den ryska tidens början. Men Akademien skulle, samtidigt med att den för all framtid tryggade den svenska stammens tillträde till den högsta odlingen, bli en kulturanstalt till gagn för fosterlandet i dess helhet: en oförstörbar brygga för förmedling av kultursambandet med den skandinaviska Norden, en flödande kraftkälla för landets andliga liv, såsom landets svenska befolkning varit, är och skall förbli, en tillgång, vilken landet icke utan allvarligt men skulle kunna undvara.

I denna anda har även Akademien verkat, fullföljande det djupaste syftemålet med dess tillkomst, troget hävdande den uppfattningen, att den svenska kulturformen, bevarad och förkovrad, för framtiden skall gagna Finland; denna kulturform har under gångna sekel lyft landet och utvecklat dess folk vare sig det talat finska eller svenska; det svenska folkelementet har bidragit till landets värn med hela styrkan av en nedärvd rättsuppfattning och ett aldrig slocknat frihetsbegär; härav har landet än behov.

Mot bakgrunden av ett sådant åskådningssätt kan det icke te sig annorlunda än som en grov felsyn, såsom ock många gånger framhållits, att den finska nationalitetens frammarsch nödvändigtvis skulle behöva ske under en strävan att tillbakahålla och isolera landets svenska inbyggare. Den finska kulturens mäktiga lyftning under det senaste kvartseket har skett utan något äktfinskt program. Men samtidigt har även den svenska kulturen gjort

sina stora vinningar och — märk väl — ingalunda enbart såsom något självändamål, något den andra nationaliteten fullkomligt ovidkommande, utan till hela landets förkovran och välfärd. Även den svenska odlingens arbetare ha sålunda på andens fält erövrat för landet nya områden, uppskattning och förtroende, alldeles liksom svenskfinländarna i kampen för självständighet och frihet varit trogna söner av sitt land. Jag kunde nämna vår svenska vetenskapliga forskning, vår svenska litteratur, det svenska kapitalets insats i landets ekonomiska utveckling och många andra av vår kulturs vinningar.

Dess bättre ter sig också den äktfinska kampen fruktlös med hänsyn till möjligheterna för slutmålets vinnande. Ty den svenska kulturen i Finland och Finlands svenska befolkning äro realiteter, vilka praktiskt taget icke kunna lämnas ur räkningen vid ordnandet av Finlands framtida angelägenheter.

Dessa synpunkter och därtill insikten om gagnet av de svenska kulturtillgångarna för landet i dess helhet börja numera även på finskt håll taga sig starkare uttryck. Flera samverkande faktorer både på det kulturella och politiska planet ha fört medborgarkretsar från de båda språkgrupperna närmare varandra. Om det gångna kvartsekllets vinningar på båda hållen till icke ringa del stå i skuld till den växelverkan som ägt rum, förekommer i detta nu säkerligen en långt starkare växelverkan av samma art, även om den icke lika tydligt kommer till synes i det politiska livet.

Liksom man inom olika samhällsgrupper tillgodogör sig ömsesidiga vinningar, sker ett fruktbärande utbyte även emellan språkgrupperna, vilket allt sker till gagn för delarna som för helheten. Den fosterländska tanken vinner nya segrar över partikularismen. Den närvarande tidens maning till enig samling kring de stora fosterländska uppgifterna griper allt större lager. Förvisningen om att alla krafter be-

hövas bättre än för inbördes språkpolitiska fejder och skapande av oro, bitterhet och vantrevnad hos landets svenska befolkning, tränger och måste tränga djupare. Allt detta bildar tillsammans taget ett komplex av argument, som jag åberopar för en mindre pessimistisk syn på dessa till synes så hotfulla tidsföreteelser.

Men det finnes ännu andra skäl.

En nationell rörelse kan knappast i längden, utan att förneka sig själv, vägra att hos andra respektera det som utgör dess eget innersta väsen. Där kärleken till modersmålet och den egna kulturens höjande, en sann kulturentusiasm, är den verkliga drivfjädern i en individs eller en folkgrupps andliga gärning, borde samma krafter inte blott förstås utan även uppskattas hos andra. Och förvisso skulle arbetet på den finska kulturens blomstring framgångsrikt kunna utföras sida vid sida av den svenska odlingens höjande och vårdande i vårt land, där de båda nationaliteterna sedan uråldrig tid bott vid varandras sida och arbetat för egen och landets framtid. Ty en handling med ideell syftning når sin högsta fullkomning, när den riktar sig enbart på de andliga krafternas frigörande för positiva uppgifter.

Yrkandet på det »finska sinnelagets» upphöjande till ett kompetensvillkor för tillträde till vissa ämbeten och arbeten i det allmännas tjänst innebär ett förnekande av det fosterländska sinnelaget, och än mer, ett förnekande av minoritetens dagsklara rätt. Därför kan ett sådant yrkande icke i längden vidmakthållas. Det måste vika undan även därför, att landet nu i stället för att spränga de uppbyggande krafterna behöver samling och ro för att övervinna den närvarande tidens svårigheter.

Jag kan således icke se den svenska ungdomens framtid i idel mörka färger. Hävda vi vår plats som ett kulturbärande och kulturfrämjande folkelement, förmå vi öka och höja våra prestationer på det intellektuella såväl som på det

materiella planet, så kan vår rätt i vårt fosterland varken på det ena eller det andra området berövas oss. Annars måste humaniteten förändras till sitt väsen och de andliga kvaliteterna förlora sitt värde i den allmänsliga umgänsen. Men jag vågar tro på framtiden, tro, att uppskattningen av dugligheten såsom sådan är stadd på frammarsch, varpå många tecken tyda, tro, att även i vårt land omsider prestationen, förmågan och viljan skola respekteras icke blott på den idrottsliga tävlingsbanan, utan även i tävlan att med andliga insatser främja och hedra land och folk.

10.9. 1932.

*Herrar medlemmar av Stiftelsens Delegation
och Styrelse. Herr Kansler. Herr Prokansler.
Årade församling.*

Åbo Akademi begynner i dag sitt femtonde verksamhetsår. Undervisningen tog sin början först den 15 januari 1919. Men under hela den föregående höstterminen, alltifrån konsistoriets första sammanträde den 2 september 1918, hade regelbundna konsistorie- och fakultetssammanträden hållits, under vilka det blivande akademiska arbetet planlades.

Vid en blick på Akademiens nuvarande omfattning, dess lärare och studenter, dess bibliotek, laboratorier och samlingar och på dess ständigt stegrade förmåga att draga till sig nya resurser — vid betraktandet av allt detta frågar man sig nästan med häpnad, huru en så betydande akademisk institution, en så stor svensk högskola kunnat växa upp under endast fjorton år och därtill under en i ekonomiskt avseende så hård tid, som många av de gångna åren varit. Gör betraktaren sig mödan att ur den livliga diskussion, som fördes angående Akademiens planläggning, läsa ut huru högt man siktade och huru långt man trodde sig kunna nå under en överskådlig framtid, blir det nämligen uppenbart, att utvecklingen gått snabbare än de djärvaste vågade hoppas. Svaret på frågan, huru detta gått till, ligger i grundläggarnas aldrig för högt prisade offervilja och intresse för Åbo Akademi och därtill i den stora anslutning Akademien vunnit från hela det svenska

Finland, en anslutning som markerats icke enbart genom ett allmänt erkännande av Akademiens berättigande utan även genom handfasta tag för stödjande av Akademiens ekonomi i form av donationer och gåvor. Tacksamhet och tillfredsställelse äro de känslor, som tränga sig fram vid en återblick på den fasta, stigande utvecklingslinje Åbo Akademi genomlöpt. Vid en blick framåt förena sig dessa känslor med lugn tillit och ljusa förhoppningar.

Inför det stundande arbetsåret hälsar jag Akademiens lärare, tjänstemän och studenter välkomna. En särskild hälsning anhåller jag att få rikta till Akademiens Herr Kansler, som nu för första gången i egenskap av högsta styresman hedrar Akademiens inskriptionshögtidlighet med sin närvaro. Akademien uppskattar högt detta besök, i vilket vi se ett nytt bevis på den värme, med vilken Akademiens Kansler omfattar sin uppgift, och den strävan att gynna och sporra arbetet inom Akademien han lägger i dagen genom att träda i en allt närmare kontakt med det akademiska livet.

Nya professorer.

Under det gångna året ha tvenne ordinarie professorer utnämnts, nämligen professorn i Skogsprodukternas kemi och kemiska teknologi, Fredrik Klingstedt, utnämnd genom kanslers brev av den 29 oktober 1931, och professorn i Germansk filologi, Hans Friedrich Rosenfeld, utnämnd genom Kanslers brev av den 22 juni detta år. Professor Klingstedt var som känt tidigare ordinarie innehavare av professuren i Kemi. Efter det professor Erik Häggglund lämnat Akademien för att tillträda en professur vid Tekniska högskolan i Stockholm, förordnades professor Klingstedt att jämte sin professur i Kemi jämväl förestå professuren i Skogsprodukternas kemi och kemiska tekno-

logi. Genom hans nu skedda utnämning har denna inom den Kemisk-tekniska fakulteten så viktiga lärostol åter fått en ordinarie innehavare, vars vetenskapliga kapacitet och lärarförmåga förut äro väl kända inom Akademien.

Redan för tre år tillbaka kunde Hjärdis och Lennart Baumgartners professur i Germansk filologi träda i funktion. Sedan dess har den föreståtts först av professorn vid Helsingfors universitet Tor Karsten och senaste år av extra ordinarie professorn vid Berlins universitet Hans Friedrich Rosenfeld. Den vetenskapliga förmåga, der intresse för sin uppgift inom Akademien och den omsorg om de studerande, professor Rosenfeld redan lagt i dagen under det gångna året, tillåta mig att hysa förhoppningen att han nu, än fastare knuten vid vår högskola, om ock för en begränsad tidsperiod av fyra år, skall kunna göra en ökad insats, på samma gång gagnande det akademiska arbetet och vidgande området för de tyska språkstudierna. Jag hälsar professorerna Klingstedt och Rosenfeld välkomna i deras nya befattningar och tillönskar dem fortsatt framgång såväl i deras arbete vid Akademien som i deras egna forskningsuppgifter.

Såsom det i tidigare inskriptionstal framhållits, finnas möjligheter att inom en icke alltför avlägsen framtid få även engelska språket och franska språket företrädda vid Akademien genom ordinarie professurer. Den närvarande depressionen inbjuder visserligen icke till vidtagandet av nya utvidgningar inom Akademien. Och den fallande räntan, som redan inger Akademiens ekonomiska myndighet bekymmer, gör sig icke minst märkbar i de enskilda fondernas tillväxt. Dock har Akademien tillfredsställelsen att se den tid nära förestående, då den kan erbjuda studiemöjligheter även inom de nämnda moderna språken.

Donationer.

Med tanke på de växande fonderna är det i hög grad glädjande att kunna konstatera att Åbo Akademi går framåt. Men det inger en än starkare trygghetskänsla, när man erfar, huru nya ekonomiska tillflöden årligen strömma in, varigenom grunden för Akademiens existens vidgas och stärkes. Inskriptionstalen pläga vara de tillfällen, då Akademiens bekymmer och behov, men även hennes vinnningar anmälas. Dessa anmälningar om gåvor, större och mindre — ofta nog av imponerande omfattning — ha de senaste åren blivit en vacker regel. De ådagalägga, huru som, oftast genom tysta handslag, länk fogas till länk i kedjan, som omsluter och bär upp Akademien, och detta föranlett blott av offervilja och plikt-känsla, medvetenhet om behovet av kraftiga hävstänger och säkert stöd för odlingens lyftning och bestånd.

Detta givande med tanke på kommande generationers väl ter sig icke mindre ädelt för att det, såsom fallet är när Åbo Akademi ihåggommes, står i samklang med gammal god tradition och fullföljer en i stort utstakad kulturplan. När en samlad förmögenhet genom att anslås för främjandet av allmänna kulturändamål insättes i framtida andlig odling, är det en varaktig och fruktbringande insats som göres, bärande inom sig det förflutnas tro på en stigande utveckling och på unga släktens förmåga att föra den framåt och skapa nya livsvärden. Och när vetenskapens växt gynnas, är det — sett från akademisk synvinkel — de största och mest utvecklingsfrämjande värden som värddas; ty vetenskapen med sitt sanningssökande, sin analys av livsföreteelserna är om något framåtriktad. I sin mångfald och rikedom, med sina utblickar allt vidare och allt djupare banar vetenskapen väg mot framtida mål, vilka i sin tur skola öppna nya vidder för människoanden.

Åbo Akademi har en dubbel uppgift. Högskolan är ägnad vetenskapen, men på samma gång en anstalt för utdanandet av dugliga arbetare och ledare på olika områden i samhället. Hon är grundad och upprätthållen med enskilda medel för att verka som en privat högskola, och såsom sådan måste Åbo Akademi även i framtiden verka. Allt detta antyder karaktären av hennes behov för att nå framtida trygghet. Men det förklarar tillika värdet av varje stödjande gärning, som syftar till befastandet och utvecklandet av Akademien. Gärningen blir värdefull både genom sin reella innebörd och genom det erkännande och den uppmuntran den skänker alla dem, som förut slutit upp kring Akademien eller gjort arbetet inom densamma till sin livsuppgift.

Dessa reflexioner ha föranletts närmast av de donationer till Akademien jag återigen denna gång har glädjen att omnämna. Främst av dessa märkes den donation, som gjorts genom testamentariska dispositioner av den 6 juli detta år avlidne protokollssekreteraren Gustaf Adolf Lundenius i Helsingfors. I sitt den 17 sistlidne april dagtecknade testamente har han bestämt, att sammanlagt 2 miljoner mk av hans kvarlåtenskap skola tillfalla Åbo Akademi. Därav skola 1,600,000 mark bilda en fond för upprättande och underhåll av en professur vid Akademien; fonden skall bära donatorns namn; dock »äger Akademien själv besluta angående den vetenskap, professuren skall ägnas åt», heter det i testamentet. Från avkastningen av denna fond skall vidare utbetalas ett legat, varför professuren icke omedelbart kan upprättas. Vidare har testator bestämt, att 100,000 mark skola avskiljas till en stipendiefond vid Teologiska fakulteten. Fonden skall bära namnet »Gustaf Adolf Lundenius stipendiefond». Den bör förräntas tills den vuxit till $\frac{1}{2}$ miljon mark, då stipendier, som Akademiens konsistorium bestämmer, skola utdelas åt därav

förtjänta alumner vid fakulteten. Här finnes ytterligare den viktiga bestämmelsen, att Konsistorium äger rätt att vid behov åt lovande lärarkrafter vid Akademien utgiva resestipendier å tillräckligt stora belopp. Utom dessa penningmedel har ännu en boksamling och en del föremål tillfallit Akademien.

Den Lundeniusska donationen tillhör raden av stora donationer, som överlämnats till Åbo Akademi. Donatorn var född i Nystad 1850. Hans fader var stadsläkare i Nystad, sedermera provinsialläkare i Helsingfors distrikt. Helsingfors var även Gustaf Adolf Lundenius skolestad, och där utförde han sin längsta tjänstemannagärning. Men han fasthöll vid sina västfinländska intressen — den Lundeniusska släkten härstammar som bekant från Korpo socken och är känd från början av 1700-talet. Den svenska kulturformen var han orubbligt hängiven. Han såg i dess bevarande Finlands lycka. Sorgfälligt planlade han sina dispositioner. Olika svenska kulturinstitutioner fingo del av hans betydande förmögenhet. Huru han uppskattade Åbo Akademi framgår av den plats han skänkte högskolan såsom den främsta bland arvtagarna. Donatorn hade i livstiden inga eller i varje fall ringa förbindelser med Akademien. Någon tacksägelse har därför icke nått och kan icke heller mera nå honom. Medvetandet att ha väl förvaltats sitt pund var hans goda belöning. Hans minne och gärning skola inom Åbo Akademi av oss och kommande generationer tacksamt bevaras.

Akademien har även under året fått mottaga andra betydande donationer. Sålunda har numera överlämnats den donation, som tillfallit Akademien genom muntligt testamente av avlidna fröken Nathalie Bergenheim. Denna donation uppgår till omkring 225,000 mark och skall användas till en stipendiefond inom Teologiska fakulteten, bärande fröken Bergenheims namn. Värdet av denna donation förhöjes genom att den gjorts för att hedra minnet av

donatrix fader, ärkebiskop Edvard Bergenheim, en bekant kyrko- och skolman, en filosofiekandidat från den forna Åbo Akademi.

Framlidna änkedoktorinnan Selma Branders har i efterlämnat testamente bestämt, att hennes ägande gård och tomt i Nådendal jämte en del möbler och inventarier skola tillfalla Åbo Akademi »att av densamma användas som sommarhem för dess lärarkår eller något liknande», varande det dock Akademien obetaget att disponera gården för annat ändamål. Den vackra tanke, som ligger bakom doktorinnan Branders donation, ger gåvan en särställning och knyter därigenom så mycket varmare känslor av tacksamhet vid donatrix namn.

Jag nämner vidare principalernas för Sparbanken i Åbo beslut att tilldela Åbo Akademi 125,000 mark och Handels-högskolan 12,000 mark för innevarande år, direktör Lennart Holmbergs testamentariska donation av 100,000 mark till en fond bärande namnet »Berta och Lennart Holmbergs donationsfond» utan några bestämmelser angående avkastningens användande, vidare avlidna fröken Maria Procopés testamentariska bestämmelse, att hennes bostadsvåning skall tillfalla Akademien. Dessutom ha större och mindre penninggåvor av onämnda givare influtit.

En synnerlig välvilja har också under det gångna året kommit Akademiens bibliotek, arkiv och samlingar till del i form av gåvor av olika slag. Bland bokgåvor nämner jag särskilt avlidne häradshövding J. W. Brummers enligt testamentarisk bestämmelse överlämnade boksamling omfattande omkr. 3,500 volymer samt ett antal teckningar av konstnären Severin Falkman. Häradshövding Brummer visade under sin livstid ett stort intresse för Åbo Akademi, vilket bl. a. tog sig uttryck i överlämnandet av ett värdefullt musikbibliotek till Akademiens musiksamling.

För alla dessa gåvor framför jag uttrycken för Akademiens

varma tacksamhet. De ådagalägga, huru Åbo Akademi inom en ständigt vidgad krets blivit ett mål för vackra tankar och trogen omvårdnad.

De förstnämnda donationerna till Akademien föranleda ännu några ord. I Gustaf Adolf Lundenius testamente fäster man sig vid, att tillräckliga belopp anslagits för de ändamål donator angivit. Summan 1,600,000 mark för grundläggandet och underhållandet av en professur kan för en utomstående förefalla dryg. Men i betraktande av de anläggningskostnader, som alltid måste räknas med samt inbetalningarna till pensionskassorna och framför allt med tanke på den fallande räntan är den angivna summan ingalunda för hög, utan kan t. o. m. tänkas sätta vissa gränser för ämnesvalet, emedan icke allt för stora beskärningar vid professurens upprättande kunna göras.

Att donator uppställt varken villkor eller önskemål beträffande professurens ämne, är en anmärkningsvärd förmån för Akademien. Ty med den omfattning Akademien redan äger och med de för olika ändamål redan existerande fonderna, är det av vikt, att de akademiska myndigheterna få bestämma utvecklingen och avgöra, vilket av läroplanens behov, som bör tillgodoses. Jag vill därmed icke säga, att av donatorer hittills angivna ändamål eller uttalade önskningar icke väl sammanfallit med den planmässiga utvecklingen av Akademien. De angivna ändamålen ha dessutom ofta givit en särdeles värdefull inblick i den noggrannhet, med vilken Akademiens arbete följes, utom att de karakteriserat donatorernas egna specialintressen. Men ju större omfattning högskolan får, desto sorgfälligare böra de olika utvecklingslinjerna övervägas och prövas.

Stipendiefonder.

De nya stora stipendiefonderna vid Teologiska fakulteten giva mig anledning att uttrycka en särskild tillfredsställelse

över den välvilja, som på ett så framträdande sätt alltjämt ägnas den Teologiska fakulteten. Kyrkan, teologien och den prästerliga utbildningen ha alltid varit föremål för varmhjärtade donatorers omsorger. Den omsorg, som kommit och fortfarande kommer Åbo Akademis teologiska fakultet till del, är väl dock knappast att se enbart mot bakgrunden av detta kända allmänintresse. Den är säkerligen ett uttryck för en klar insikt om fakultetens betydelse innanför ramen av Åbo Akademis plan — jag menar därmed icke bara dess ställning såsom den centrala härden för svensk teologisk forskning i Finland utan även dess organiska sammanhang med det akademiska programmet, dess karaktär av förbindande länk mellan bygdens folk och de centrala bildningskällorna.

Att det intresse och den välvilja, som ägnats den Teologiska fakulteten s. a. s. utifrån, främst kommit dess studerande till del, bottnar säkerligen även i det allmänt kända behovet av återväxt bland prästerskapet i det svenska stiftet. Detta är onekligen en viktig angelägenhet. Likväl måste man inför de inströmmande nya stipendiefonderna framhäva det sakförhållandet, att Åbo Akademi ännu icke för den Teologiska fakulteten äger tillräckliga fonder för att med avkastningen enbart från dem kunna upprätthålla fakultetens verksamhet: undervisningen, seminariebiblioteket och andra grenar härav, att icke tala om omöjligheten av att genomföra redan nu synnerligen nödvändiga utvidgningar. Vidare bör framhållas, att Akademiens allmänna stipendiemedel eller sådana medel, som reserverats för studerande inom övriga fakulteter, äro synnerligen knappa. Det är med beklagande konsistorium ser sig ur stånd att med rikligare understöd bispringa studenterna, vilka under närvarande tid ha det mer än vanligt svårt att finansiera sina studier.

I fråga om Gustaf Adolf Lundenius' stipendiefond, finnes

där, såsom jag redan påpekat, den viktiga bestämmelsen, att även reseunderstöd för lärare kunna utgivas. Därmed har en stor brist för den Teologiska fakultetens vidkommande delvis avhjälppts och ett behov framhävts, som gör sig starkt gällande inom vår högskola. I detta avseende äro lärarna vid statsuniversitetet i ett långt fördelaktigare läge. Universitetet förfogar över ett avsevärt antal större stipendier, kanslersmedel och andra resurser, vilka möjliggöra längre eller kortare forskningsresor, t. o. m. åratals vistelse utomlands, för universitetets professorer och yngre vetenskapsidkare. Det kan tyckas opåkallat att framhålla detta behov nu, då Akademien icke ens kan utgiva några docentstipendier, vilket ofta framhållits såsom en beklaglig brist. Men dels finnas förhoppningar att sådana stipendier snarligen skola kunna disponeras ur den Jacobssonska donationsfonden, där docentstipendierna uttryckligen nämnas som önskemål, och dels äro lärarstipendier så viktiga deciderata, att ett framhållande av desamma måste anses fullt motiverat, så mycket mera som de nutida ekonomiska möjligheterna att genom litteraturköp följa vetenskapernas utveckling allt mera kringskåras.

Det är riktigt, såsom ofta framhålles, att forskningsuppgifter i stor utsträckning erbjudas på nära avstånd. Men de ligga för en vetenskapsman med hemort i Åbo sällan så nära, att de — utom vad en del av lokalhistorien angår — skulle kunna ernås utan penninguppoftningar. Inom flera fack är det snart sagt nödvändigt för forskaren att för vissa speciella ändamål vinna tillgång till utländska bibliotek, arkiv, museer och laboratorier, att knyta personlig kontakt med fackkolleger i andra land och därigenom göra sig förtrogen med vetenskapens nyaste vinningar. Det är nämligen att märka, att utvecklingen går allt mer mot specialisering och att samma möjligheter således icke kunna erbjudas var som helst. Följden av specialiseringen har

blivit en koncentrerings av hjälpmedlen till vissa centra, dem forskaren, om han vill tränga djupare på respektive område, måste nå. Det vetenskapliga gagnet av att fackmännen sättas i tillfälle att bedriva sina forskningar, där de bästa förutsättningar finnas, framträder öppet i resultaten av sådana forskningar. Detta åberopas och förordas städse vid de allt tätare vetenskapliga kongresserna, vilka i och för sig äro ett uttryck för det behov av meningsutbyte, umgänge och information, som gör sig gällande. Det är även betecknande, att flera internationella institutioner uppstått, vilka helt och hållet grunda sig på den uppfattningen, att det vetenskapliga framåtskridandet bäst främjas genom att unga vetenskapsmän genom resestipendier sättas i tillfälle att bedriva sina forskningar där de respektive vetenskaperna stå högst. Jag nämner exempelvis Rockefellerstipendierna, vilka även kommit lärare vid Åbo Akademi till del. Genom mer omfattande vetenskapliga expeditioner kunde resultat i form av samlingar och uppteckningar vinnas för inhemsk forskning. Vad ha icke exempelvis de svenska vetenskapliga expeditionerna, ofta nog bekostade enbart med privata medel, hemfört och ställt till forskarnas förfogande.

De vetenskapliga stipendierna komma sålunda på mångfaldigt sätt det allmänna till godo. Det är icke fråga om ett gynnande av tillfälliga eller privata intressen. Därför har jag funnit bestämmelsen angående resestipendier i det Lundeniusska testamentet så anmärkningsvärd. Ernås sådana i större utsträckning, så uppnås även i detta avseende en större likställighet med statsuniversitetet. Bristen på lärarstipendier är för övrigt en sak, som, då den måste kompenseras genom enskilda uppoffringar, ytterligare betungar den annars nog låga lönestandarden vid Akademien.

Nya stadgar.

Angående arbetet vid Akademien är bl. a. att nämna de tvenne nya reglementen som utarbetats under året och vunnit kanslers stadfästelse, nämligen Reglemente för Åbo Akademis bibliotek och Allmänt stipendiereglemente. Biblioteksarbetet har hittills reglerats genom ett av kansler 1920 stadfäst reglemente för begagnande av biblioteket med en likaledes av kansler följande år stadfäst ändring. Bestämmelserna angående bibliotekets förvaltning och administration ha dels byggt på konsistoriebeslut och dels utformat sig i en under tidens gång utbildad praxis, som vid behov reglerats genom avgöranden av Bibliotekskommissionen.

I den mån biblioteket vuxit har behovet av ett biblioteksreglemente gjort sig allt starkare gällande. Bibliotekskommissionen har därför skridit till utarbetandet av ett sådant reglemente, vilket omfattats av konsistorium. I detta reglemente finnas i överensstämmelse med vad fallet är vid övriga bibliotek och högskolor sammanförda alla de stadganden, som hänföra sig såväl till bibliotekets förvaltning som till samlingarnas begagnande. Där säges bl. a., att bibliotekets uppgift är att genom tillhandahållande av erforderlig litteratur betjäna och främja vetenskaplig forskning och undervisning, varvid i främsta rummet det vid Akademien bedrivna arbetets krav böra tillgodoses. Bibliotekets samlingar äro fördelade på 1) allmänna biblioteket jämte läsesal med referensbibliotek, 2) handskriftsamlingen, 3) seminarie- och institutsbiblioteken samt 4) bildsamlingarna. I särskilda paragrafer ingå bestämmelser angående befattningshavarnas åligganden, samlingarnas vård och förkovran m. m. I föreskrifterna för bibliotekets begagnande stadgas, att samlingarna hållas tillgängliga, dels för begagnande inom Akademiens lokaler, dels genom utlåning. Förutom Akademiens lärare och tjänstemän samt inskrivna studen-

ter äro även andra personer berättigade att enligt bibliotekariens prövning erhålla lån ur biblioteket, likaså andra bibliotek, arkiv och institutioner, vilka själva medgiva lån till biblioteket.

Genom biblioteksreglementets tillkomst har återigen en viktig del av det akademiska organisationsarbetet slutförts. För bibliotekets vidkommande återstår dock ännu att tillgodose det vida viktigare behovet, nämligen behovet av ökade lokaliteter för de ständigt växande samlingarna.

Det allmänna stipendiereglementet fastställer de normer, enligt vilka stipendierna åtnjutas vid Akademien. Här stadgas bl. a., att stipendierna utdelas av den myndighet, konsistorium eller fakultet, som äger bortgiva desamma, två gånger i året. Såsom i främsta rummet meriterad vid stipendieutdelning anses sökande, som jämte ådagalagd flit äger förutsättningar för vetenskapliga studier eller visat fallenhet för sådan praktisk verksamhet stipendiet är avsett att främja. Avgörande betydelse kan även vid bortgivande av smärre stipendier utan specialiserat syfte tilläggas ekonomiska omständigheter. För att erhålla och bibehållas vid stipendium bör studerande vara inskriven vid Akademien, och bör stipendiat, såvida ej annorlunda bestämmes, vara närvarande vid Akademien minst två månader under termin, för vilken han åtnjuter stipendium. Stipendium kan även åtnjutas som reseunderstöd, varvid främst komma i betraktande studier och forskningar vid andra universitet och därmed jämförbara högskolor, vid bibliotek, arkiv och museer samt andra vetenskapliga anstalter. Reseunderstöd kunna även utgivas för fältarbeten ävensom för arbeten inom industriella laboratorier.

Såsom jag redan framhållit, äro Akademiens allmänna stipendiemedel ännu synnerligen små. Det är att hoppas, att även för detta ändamål ökade resurser skola vinnas. Ty de behov, som här göra sig gällande, avse ej blott uppmuntran-

det av förtjanta studerande; de kunna stundom vara i hög grad trängande, då penninganskaffning för studieändamål alltmer försvårats, och de kunna ofta nog även ur Akademiens synpunkt vara önskvärda, då det gäller att bispringa personer med särskilt framstående begåvning, vilka annars kunde tvingas att avbryta sina studier.

Studentantalet.

Det gångna året var anmärkningsvärt genom den ovanligt stora stegringen av studentantalet. Senaste höst ökades de inskrivna studenterna med 50, så att totalantalet uppgick till 300. De flesta nya inträdde i den Humanistiska fakulteten, som under året räknat i det närmaste ett hundratal studenter, men även samtliga övriga fakulteter erhöello tillskott.

Nämnda siffra måste, i betraktande av den korta tid Akademien varit i verksamhet och med hänsyn till att studiemöjligheterna tillsvidare inom en del områden äro begränsade, anses hög. Vid Akademiens inrättande vågade man icke kalkylera med en så hastig utveckling. Vid Göteborgs högskola, vilken ofta togs som exempel, hade utvecklingen i detta avseende under de första årtiondena gått i ett relativt långsamt tempo. Åbo Akademi har nu kommit denna högskola rätt nära, vad studentantalet beträffar.

Huruvida den stigande tendensen vid Åbo Akademi kommer att fortsätta, är ovisst. Det är att förmoda, att i samma mån Akademien kan erbjuda ökade studiemöjligheter genom att nya professurer tillkomma, framför allt inom den Humanistiska och den Matematisk-naturvetenskapliga fakulteten, komma även ökade studentkontigenter att söka sig till Akademien. Orsaken till den nu så påfallande stegringen torde nämligen böra sökas icke blott i de billigare levnadskostnaderna i Åbo utan även i det här till buds stående

större utrymmet i seminarier och laboratorier, varigenom studierna underlättas.

Jag berörde i mitt senaste inskriptionstal en del med studierna sammanhängande frågor och framhöll behovet av att nya utvägar sökas i avsikt att lindra de svårigheter, vilka möta på den akademiska banan. Jag vill icke denna gång ytterligare dröja vid dessa spörsmål, utan endast uttala min tillfredsställelse däröver, att Akademien, så vitt man kan se av studier och examnia, tyckes äga de bästa förutsättningar att fylla de krav den ökade frekvensen ställer på högskolan. Att hon på samma gång även söker fylla sin uppgift i fråga om vetenskaplig forskning, synes mig framgå av de resultat, vilka framträda i vetenskapliga arbeten och publikationer.

»Ett hem.»

En anmärkningsvärd tilldragelse inträffade den 29 maj detta år, då makarna Helene och Alfred Jacobssons museistiftelse »Ett hem» öppnades för allmänheten. Sedan intendenten magister Walter von Konow på konsistoriets anhängan och i enlighet med donatorernas önsknings åtagit sig att fungera som intendent för »Ett hem» — till biträdande intendent har konsistorium utsett doktor Lars-Ivar Ringbom — hade under vårens lopp nödiga förberedelser för museets öppnande utförts. De utom museet stående rummen i det Jacobssonska huset ha disponerats för det konsthistoriska seminariet och Akademiens bildsamlingar. Hittills har »Ett hem» under stigande frekvens av besökare öppenhållits tre dagar i veckan.

Åbo Akademi har genom »Ett hem» fått ett fängslande tillskott. Hemmet, egenartat genom sin museala karaktär, är betydelsefullt speciellt för det kulturhistoriska och konsthistoriska studiet. Det vackra syftemålet att för framtiden

bevara en bild av hemkultur och familjeliv i Åbo i det tjugonde seklets begynnelse ger inrättningen sin särprägel. Utom att museistiftelsen »Ett hem» i flere avseenden är ägnad att gagna Akademien, utgör den ett i sitt slag ensamstående vittnesbörd om styrkan av de kulturfrämjande och kulturbevarande strävanden, vilka varit utslagsgivande vid hela Akademiens tillkomst.

Botanisk trädgård.

Ända från Åbo Akademis begynnelse har känslan för sambandet mellan den nya högskolan och den forna Åbo Akademi, stadens stolthet, levat stark både inom och utom Akademien och givit henne nya impulser, påskyndad växt och — man kan med fog säga — ökat historiskt berättigande. De områden och fastigheter Akademien haft lyckan att komma i besittning av, i hjärtat av den gamla staden, ha ytterligare stärkt detta samband. Minnena från den tid Åbo var centrum för landets kultur och bildningsliv och från den gamla Academia Aboensis träda dagligen inför oss på mångahanda sätt.

En direkt anknytning till den forna Akademien är på väg att förverkligas genom ett under året taget initiativ, vilket även realiserats, ehuru tillsvidare endast såsom en styrelseåtgärd av ringa omfattning. Jag avser de förberedelser som gjorts för upprättandet av en botanisk trädgård vid Akademien. Det skulle knappast ha ansetts påkallat att vidtaga några åtgärder i denna riktning, innan en professur i botanik upprättats, därest icke det onekligen märkliga sakläget varit förhanden, att Akademien såsom plats för en botanisk trädgård kunnat förfoga över en betydande del av det område, på vilket den gamla Åbo Akademis botaniska trädgård var belägen. Detta område utgör den mellan Biskopsgatan och än belägna trädgård, som tillhör gården Gezeliusgatan

2 A, vilken gård som bekant genom makarna Magnus och Ellen Dahlströms testamente övergått i Akademiens ägo. Den forna botaniska trädgården omfattade ytterligare den nuvarande gården n:o 15 vid Biskopsgatan. I närheten av gränsen mellan de båda gårdarna ligger ännu en trappsten, enligt sägen markerande ingången till trädgården. Till en avsevärd del kommer nu således den gamla akademiträdgården att tagas i bruk för samma ändamål, som platsen tjänade ända från Per Kalms första anläggningar på 1750-talet och till Åbo brand.

Då tidigare frågan om en blivande professur i botanik varit på tal, har det hänvisats till botanikens gamla anor i Åbo, till Elias Tillandz och hans verksamhet för botanikens uppsving i slutet av 1600-talet, till Per Kalms banbrytande gärning och till den gamla botaniska trädgårdens omedelbara närhet. Nu få dessa hänvisningar en skarpare relief. Förutom sina stora växtsamlingar, värdiga vilken förnämlig botanisk institution som helst, äger Akademien nu en del av den gamla botaniska trädgården som sin egen, och efter några år skall platsen visa något av samma karaktär den ägde före branden. Där befintliga sällsynta växter, vilka enligt tillgängliga uppgifter levat kvar från den gamla akademiträdgårdens tid och således i mer än hundra vårar spirat upp, skola återigen omhändertagas och ansas såsom fordom, få liknande infattning och tjäna samma ändamål som då. Den gamla eken från Kalms tid vid sluttningen mot ån — Per Kalms ek kunde den kallas — skall än som förr susa över unga telningar. Här befinner sig Åbo Akademi i fullaste bemärkelse på egen botten; här spirar bokstavligen växt och blomstring ur gammal akademisk mark.

Inför ett så påtagligt samband med de gamla åbotraditionerna — och dessa traditioner möta, såsom jag nyss antydde, på varje steg — kommer man lätt att tänka på, vad

Åbo Akademi i speciell bemärkelse betyder för vårt samhälle och för hela denna landsdel såsom bildningscentrum och representant för de gamla kulturtraditionerna över huvud. Det är väl bekant, huru den forna Åbo Akademi och dess män gävo liv, anseende och glans åt det gamla Åbo, huru universitetet organiskt förenades med Åbo samhälle. Det är lika väl bekant, huru förlusten av universitetet verkade nedtryckande och förlamande på den generation, som såg staden berövad sin största andliga kraftkälla. Förlusten icke blott kändes bitter. Den blev för Åbo och för den omgivande landsdelen ett ödesdigert slag. Funno de bortflyttande akademikerna ett stöd »blott i styrkan att försaka», såsom Johan Gabriel Linsén en gång skrev kort efter branden, voro de kvarblivna än mer hänvisade till detta stöd. Ty vad allt fick icke staden på en gång försaka. Här hade vetenskaperna haft sitt säte. Här hade den inhemska litteraturen och konsten skjutit friska skott. Här hade den ekonomiska hushållningen vunnit rika impulser till nydaning och framåtskridande. Nu var en dubbel olycka kommen. Branden hade ödelagt staden i materiellt hänseende. Universitetets flyttning till den nya huvudstaden berövade Åbo dess ledarställning på det andliga området.

Det vore förmätet att göra gällande, att en högskola av i dag — eller ens tvenne — skulle mäktat återgiva staden vad den en gång förlorade. Detta kan ske lika litet som staden kan göras till densamma som den var, då den träffades av förlusterna för mer än hundra år sedan. Men det visade å andra sidan en brist på klarsynthet att icke se den inverkan ett universitet utövar på samhällets olika funktioner.

Det ankommer icke på mig att uttala något omdöme därom, huruvida Åbo Akademi motsvarar alla de anspråk, man i dess nuvarande läge har rätt att ställa på den. Vad man från akademiskt håll har lätt att konstatera, är att

redan skapandet av goda förutsättningar för en allsidig vetenskaplig verksamhet tar sin tid. Men utöver detta framträda många vinningar. Redan Akademiens tillkomst och inflyttandet till staden av akademiska lärare och studenter ha verkat uppryckande. Stora bibliotek, samlingar och vetenskapliga inrättningar ha tillförts staden. Inom olika vetenskapsområden har redan en större livaktighet gjort sig gällande. Jag har i detta sammanhang särskild anledning att nämna historien och kulturhistorien, som exempelvis till behandling upptagit ett avsevärt antal äbomotiv, varvid jämväl nya möjligheter skapats för en fortsättning i samma anda.

Museiväsendet och de arkivaliska hjälpkällornas tillgodogörande har gynnats, varpå flera bevis kunde anföras. Den exakta vetenskapens resultat ha tillämpats på dessa trakter till gagn för det ekonomiska framåtskridandet. Det nationalekonomiska studiet har även det tillgodogjorts för näraliggande behov. Av stor betydelse är, att Åbo genom Akademiens teologiska fakultet kommit att i viss mening intaga en ledarställning inom det kyrkliga livet. Förgätas bör icke heller betydelsen av att unga krafter här kunnat i större utsträckning än förut öka sin utbildning och sysselsätta sig med aktuella kulturproblem samt sålunda giva förhoppningar om den återväxt Akademien och vårt allmänna bildningsliv äro i behov av.

Allt detta visar som ett påtagligt faktum, att Akademiens tillkomst och verksamhet hittills vid Åbo länkat och koncentrerat betydande andliga krafter, vilka i vår stads och vår landsdels kulturella framåtskridande helt visst komma att sätta varaktiga spår, till gagn även för en mera allsidig utveckling av hela landets andliga resurser.

I dessa hänseenden sammangå Åbo Akademis strävanden och uppgifter i mycket med strävandena och uppgifterna inom ortens finska högskola, som vid begynnandet av det

nya läsåret kan blicka tillbaka på en tioårig verksamhet. Jag begagnar detta tillfälle att framföra en hälsning till Turun Yliopisto och tillönska högskolan fortsatt framgång i arbetet för den finska vetenskapens och bildningens förkovran till fromma för hela vårt fosterlands blomstring.

För Åbo Akademi växa uppgifterna för varje år som går. Dessa uppgifter ligga givetvis icke inom snäva ortsgränser, även om jag i dag anlagt en viss lokalsyn på Akademiens ställning. De vidga sig från de fält, som ligga nära, ut över de vida allmänmänskliga områden, dem vetenskapen gjort till sina. Slutmålet för Åbo Akademi är dock främst att vara en högskola för det svenska Finland, ett fast och tillitsfullt stöd för den svenska kulturformen och på den grundade traditioner, åskådningar och livsmöjligheter, den svenska befolkningen och Finland till gagn och ära.

11.9. 1933.

*Herrar medlemmar av Stiftelsens Delegation
och Styrelse. Herr Kansler. Herr Prokansler.
Årade församling.*

Det arbetsår som i dag begynner vid Åbo Akademi inleder ett nytt triennium, det sjätte i Akademiens utveckling. Rektorsinsignierna, manteln och spirorna, ha på sedvanligt sätt framlagts för att markera det nya trienniets ingång. Då jag av konsistorium valts till Akademiens rektor för detta triennium, vill jag uttala min tacksamhet för att jag ånyo fått mottaga detta uttryck för förtroende från konsistoriets sida. Jag är väl medveten om det ansvar ämbetet medför, men också därom, att en framgångsrik ledning av Åbo Akademi är beroende av allas vilja till pliktmedveten strävan och gott samarbete. Då jag vet att en sådan vilja är till finnandes, kan jag med tillförsikt se framåt. Inför det nya arbetsåret hälsar jag Akademiens lärare, tjänstemän och studenter välkomna.

Kanslersskiftet.

Den viktigaste tilldragelsen inom Akademien under det tilländalupna arbetsåret är det timade kanslersskiftet. Akademiens högste styresman, professor Axel Gabriel Wallensköld, borttrycktes oväntat av döden den 23 mars detta år efter att ha innehaft ämbetet endast något mera än två år, närmare bestämt från den 13 december 1930. Budskapet om professor Wallenskölds bortgång var ett smärtsamt budskap för Akademien. När han valdes till kansler efter att

året förut ha lämnat sin professur i Romansk filologi vid Helsingfors universitet, där han skapat sig anseende såsom en ypperlig vetenskapsman och högt skattad lärare, visste man inom Akademien, att han med skicklighet, plikttrohet och hängivenhet skulle komma att omhänderha kanslerns krävande och ansvarsfulla värv. Han hade ända från Akademiens grundande ägnat denna högskola ett varmt intresse. Hela hans inställning till de svensk-finländska kulturproblemen sammangick med de riktlinjer och det syftemål Åbo Akademi representerar inom finländskt bildningsliv. Huru kort den tid än blev, som han i egenskap av kansler fick ägna sin gärning åt Åbo Akademi, fann han tillfälle att visa sitt intresse för Akademiens uppgifter, att lägga i dagen den klara och solida åskådning i administrativa och kulturpolitiska ting, som kännetecknade hans personlighet. Med grundlighet och omsorg handlade han de akademiska ärendena. En utpräglad vänlighet och välvilja kom till uttryck i hans förhållande till Akademiens lärare, tjänstemän och studenter. Förhoppningarna om ett långt och ett än mer fruktbärande samarbete mellan honom och Akademien grusades. Men hans minne skall leva i tacksamhet och aktning inom Akademien intill sena släktled.

Ett bestående vittnesbörd om den bortgångnes omsorg om och intresse för Akademien utgör hans uttalade vilja att hela hans dyrbara romanistiska bibliotek skulle tillfalla Akademien. Denna hans vilja har uppfyllts av hans efterlevande maka, professorskan Dagmar Wallensköld, som Akademien redan tidigare kunnat räkna bland sina varmaste vänner. Genom denna bokdonation, för vilken här Akademiens vördsamma tack uttalas, har en viktig förutsättning skapats för upprättandet av en professur i romansk filologi, en professur, vilken länge stått på Akademiens önskelista och vilken redan förut ihågkommits av en känd donator. Det är att hoppas att det värdefulla stöd pro-

fessor Wallensköld givit den romanska filologin vid Åbo Akademi — det var hans eget ämne, därför låg dess upptagande vid vår högskola honom så varmt om hjärtat — skall påskynda disciplinens införlivande med det nyfilologiska ämneskomplexet.

Till Akademiens kansler efter professor Wallensköld valde Delegationen vid sitt sammanträde den 20 maj enhälligt på konsistoriets likaledes enhälliga förslag f. d. presidenten i Vasa hovrätt och i högsta förvaltningsdomstolen f. d. justitieministern Karl Söderholm. President Söderholm har en lång, hedrande och fruktbärande verksamhet bakom sig inom vårt lands administrativa och kulturella liv. Han har gjort tungt vägande insatser såsom ledamot av lagberedningen. Han har upprepade gånger såsom den främste representerat det svenska folkelementet i landet. Åbo Akademi, som han från sin sida ägnat en livlig uppmärksamhet, har redan förut med den högsta utmärkelse Akademien kan giva, värdigheten av filosofiedoktor honoris causa, velat uppmärksamma president Söderholms stora medborgerliga förtjänster. Att han ställt sina kunskaper och sin arbetsförmåga till Akademiens förfogande genom att omhändertaga kanslersämbetet, är en högt uppskattad förmån för Akademien och har inom henne väckt känslor av djup tillfredsställelse. Då kansler i dag hedrar inskriptionshögtidligheten med sin närvaro har jag äran uttala Akademiens värdsamma hälsning till sin nyvalde högste styresman.

Edvard Westermarcks avgång.

Under det sistförflutna arbetsåret har inom den akademiska lärarkåren skett en förändring, som är av en särskild innebörd i flera än ett avseende. Jag syftar på professor Edvard Westermarcks avgång från professuren i filosofi, vilken lärostol han beklätt sedan Akademiens begynnelse.

Professor Westermarck avgick som känt på egen anhöllan vid utgången av senaste hösttermin, efter att kort förut ha fyllt 70 år.

Det ger i och för sig ett intryck av en viss försigkommenhet att en professor vid Åbo Akademi avgått på grund av ålder, att katalogen numera upptager också en professor emeritus. Men detta är icke orsaken till att jag i dag vill dröja vid professor Westermarcks avgång, utan det, att Akademien under så många år haft förmånen att räkna denne eminente vetenskapsman bland sina lärare, och det, att jag känner ett behov att offentligen betyga Akademiens stora tacksamhet för den insats han gjort i dess arbete.

Professor Westermarck intresserade sig livligt för den blivande svenska högskolan i Åbo allt sedan han i oktober 1911 inledde Åbo Akademikommittés föreläsningsserie med sina till trängsel besökta föreläsningar »Ur sedernas historia». Det var en kär förhoppning hos grundläggarna av Akademien, att han skulle kunna vinnas för lärostolen i filosofi. Hans namn och hans verksamhet skulle, därom var man förvissad, inte blott bliva den förnämsta tillgång man kunde räkna på, utan omedelbart giva stadga åt Akademien och skänka henne anseende vida utöver landets gränser. När han mottog den till honom våren 1918 riktade kallelsen — han nämnes såsom den först kallade i provisoriska Akademistyrrelsens protokoll — väckte därför det jakande svaret den största tillfredsställelse både bland donatorerna och inom delegationen. Efter att två år ha varit hindrad att besöka hemlandet, återvände han som professor vid det nya lärdomssäte, vid vilket hans vetenskapliga och pedagogiska gärning hädanefter i huvudsak skulle komma att knytas.

Det akademiska konsistoriet valde professor Westermarck till Akademiens rektor för det första trienniet, en tid, under vilken det gällde att pröva den organisations-

form som hade skapats, att förändra och bygga på där så behövdes, att med ett ord sagt sätta det akademiska arbetet i gång. Enär vid Akademien anställd professor enligt grundstadgarna ägde avgå vid uppnådd 65 års ålder, därest icke kansler anmodade honom att kvarstå riktade d. v. kansler, friherre R. A. Wrede till prof. Westermarck hösten 1927 på Humanistiska fakultetens framställning en anhållan att han måtte kvarstå i sitt ämbete. Detta innebar, enligt då gällande akademiska författningar, att han själv ägde besluta om tiden för sin avgång. Sedermera har även i detta avseende grundstadgarna ändrats, så att en anmodan att kvarstå gäller endast för ett år åt gången.

Professor Westermarck tillträdde sin befattning vid Åbo Akademi under förutsättningen att han samtidigt finge bibehålla sin innehavda professur vid Londons universitet. Detta innebar visserligen med avseende på hans undervisning en permanent förkortning av vårterminen — senare förändrad till tjänstledighet för hela terminen. Men det innebar samtidigt, att Akademien skulle erhålla den sällsynta förmånen att med en engelsk högskola om, jag så får uttrycka mig, dela en lärd, som räknades såsom en av de främsta företrädarna för sin vetenskap, sociologin, och som producerade sin vetenskap i engelsk språkdräkt. Det syntes vara och det var icke blott skapandet av den intimast tänkbara relation mellan den lilla högskolan i vardande och engelskt universitetsliv, utan ett närmare befästande av kulturförbindelserna överhuvud mellan vårt land och England, för vilka professor Westermarck också förblivit den förnämsta representanten.

Här är icke platsen att i detalj redogöra för Edvard Westermarcks insats i Åbo Akademis liv under högskolans första femtonåriga tillvaro. Ett par av hans viktigaste initiativ anser jag mig dock böra beröra. Trots sin regelbundna vistelse utomlands, vilken under de år han var Akademiens rek-

tor förlängdes genom flera tillfälliga uppdrag, bl. a. av Finlands svenska Folkting, ägnade han den akademiska organisationen en livlig uppmärksamhet. Och då de först antagna grundstadgarna icke till alla delar tillfredsställde honom, tog han redan under den första terminen i konsistorium initiativ till en ändring av desamma, varigenom bl. a. Akademi-styrelsen ersattes av ett kanslers- och ett prokanslersämbete. Denna förändring har med all säkerhet, allmänt taget, varit till gagn för Akademien. Jag behöver blott nämna, att den givit Akademien det väldiga krafttillskott friherre R. A. Wredes verksamhet som kansler inneburit.

Professor Westermarck stod även bakom de åtgärder från konsistoriets sida, vilka ledde till kulturhistoriens och folklivsforskningens införande på Åbo Akademis program. Det låg nära till hands, att kring den vetenskap, sociologin, han själv företrodde, gruppera ett antal besläktade ämnen, vid vilkas utforskande enhetliga metoder kunde tillämpas. Professor Westermarck hade inom sitt eget område bildat skola. Det var en tanke, som uppbars på flera håll inom Akademien, att en vidare krets av forskare kunde tänkas samlad med honom som centrum, varigenom Akademien syntes ha möjligheter att vinna en särställning bland nordens högskolor. Det var ingen hemlighet, att det var på professor Westermarcks personliga inrådan donationen för den Kiseleffska professuren i Nordisk kulturhistoria och folklivsforskning tillkom, liksom hans auktoritativa insats i många liknande fall tillfört Akademien stora förmåner.

Det sociologiska programmet kom icke till utförande i sin helhet. Men man kan icke misstaga sig därpå, att själva uppslaget och de första resultat som inhöstades verksamt bidrog till upptagandet av det komplex av ämnen från etnologiens och den folkliga kulturens olika områden, som sedermera uppkom vid Akademien.

Jag kunde nämna flera av professor Westermarcks upp-

slag och åtgöranden i syfte att gagna den högskola, som så starkt fängslat honom. Hans verksamhet vid och hans känslor för Akademien ha burits av ett livligt medvetande om den svenska bildningsformens värde för framtida finländsk odling, om de vinningar för vetenskapen som kunna göras vid denna vår högsta svenska lärdomsanstalt. Hans egen vetenskapliga gärning har inom Akademien framstått såsom ett mäktigt stöd för det svensk-finländska kulturarbetet överhuvud. Det har i flerfaldig bemärkelse väckt glädje och tillfredsställelse att följa hans år från år ökade produktion. Den har visat, att miljön och luften här är gynnsam för vetenskaplig verksamhet. Edvard Westermarck har genom sin forskning givit den kraftigast tänkbara markering åt den del av Akademiens uppgift, som hänförs till det vetenskapliga arbetet. Men även hans verksamhet som akademisk lärare har lämnat tydliga spår. De fyllda auditorierna vid hans föreläsningar och seminarier ha lämnat vältaliga bevis på den uppskattning han åtnjutit.

Jag bringar professor Westermarck Akademiens vörd samma hyllning och tack.

Nya Professorer.

Under det gångna året ha tvenne ordinarie professorer utnämnts, nämligen professorn i systematisk teologi, Anders Ebbe Ragnar Bring genom t. f. kanslers brev av den 19 maj och professorn i filosofi Rolf Heribert Hjalmar Lagerborg genom Kanslers brev av den 27 juni. Professor Bring har en flerårig verksamhet vid Akademien bakom sig. Efter professor Bohlins avgång från ifrågavarande lärostol förordnades professor Bring, då docent vid Lunds universitet, att förestå professuren, vilken han sedan dess skött med nit och framgång. Professor Bring har därjämte utfört en betydande forskargärning. Jag hälsar honom väl-

kommen i sin nya befattning och tillönskar honom fortsatt framgång i hans vetenskapliga och pedagogiska verksamhet till båtad för vår Akademi och för den teologiska bildningen överhuvud.

Professor Lagerborg har en ännu längre tid verkat vid Åbo Akademi. Efter att under många år ha tjänstgjort som professor Westermarcks vikarie under vårterminerna upprättades genom en enskild donation hösten 1929 en temporär personlig extra ordinarie professur för dåvarande docenten Rolf Lagerborg. Den mångåriga, regelbundna verksamhet vid Akademien professor Lagerborg utövat har fört honom i nära kontakt med det akademiska livet, vilket av honom mottagit friska impulser. Den ställning hans vetenskap intager och hans stora insats i vårt kulturarbete under hans långa forskarbana har gjort det till en länge närd önskan inom Akademien att varaktigt kunna fästa professor Lagerborg vid vår högskola. Då jag nu har tillfredsställelsen att hälsa honom välkommen som ordinarie professor, uttalar jag den förhoppningen, att professor Lagerborg i denna sin nya befattning skall finna ökade möjligheter att här göra sin vetenskap och sitt pedagogiska arbete fruktbärande.

Bibliotekslokalerna.

De nämnda förändringarna inom lärarkåren ha icke inneburit någon förändring i Akademiens vetenskapliga program. Om önskade utvidgningar icke kunnat ske under de senaste åren, har detta haft sin naturliga förklaring i den rådande depressionen. Den fortgående räntesänkningen inverkar, såsom lätt inses, menligt på Akademiens ekonomi. Fondernas avkastning minskas och därmed totalinkomsterna från utlåningen. För att i någon mån ernå en motvikt till denna tendens ha under det sistförflutna året avsevärda belopp omplacerats från utlåningar, dels i realvärden och

dels i obligationer, varigenom en större trygghet vinnes för ränteavkastningens vidkommande. Trots detta mana de osäkra ekonomiska förhållandena till återhållsamhet och försiktighet. Det är att hoppas, att de allmänna fondernas tillväxt och särskilt de för speciella ändamål donerade medlens ökning inom en icke alltför lång tid skall göra det möjligt att infoga nya ämnen i det akademiska programmet. Men det är givetvis riktigast att invänta den tidpunkt, då varje utvidgning kan grundas på ett tillräckligt kapital, för att icke äventyra möjligheten att fullt tillfredsställa de av utvidgningen betingade behoven. När det gäller upprättandet av nya professurer, kan ett uppskov ske utan alltför stora svårigheter. Däremot har Akademien ett behov, vars tillfredsställande icke alltför länge kan uppskjutas, därest man vill undvika allvarliga vådor för Akademien. Detta behov hänför sig till lokalutrymme för biblioteket.

Man kan med fog säga, att Åbo Akademi under de gångna åren blivit allt kärare för den svenska befolkningen i vårt land. Om någon del skulle kunna utpekas såsom särskilt omhuldad i vida kretsar, så är det biblioteket. Bokgävor, större och mindre, inströmma snart sagt dagligen. Biblioteket är ännu ungt, det har därför stora behov av äldre och nyare litteratur, främst såsom komplettering, men även såsom utökning av duplettfförrådet, genom vilket värdefulla förvärv kunna göras genom byte med andra bibliotek.

Den i och för sig mycket glädjande, raska utvecklingen av bibliotekets bokbestånd vållar emellertid även biblioteksledningen, såsom jag nyss antydde, bekymmer. Den svårighet som länge förelegat, då det gällt att vinna nödigt lokalutrymme, har naturligtvis oavbrutet ökats, och det måste nu sägas ut, att den härmed berörda frågan representerar ett problem, vars lösning måste ernås på ett eller annat sätt i den närmaste framtiden.

Det har hittills varit möjligt att göra bokbeståndet till

sina huvudsakliga delar tillgängligt sålunda, att böckerna dels uppställts på olika håll inom Akademien, i biblioteket och i de olika seminarierna och instituten, och dels genom att efter föregående summarisk behandling härbärgera dem i magasin och på för ändamålet iordningställda vindar i Akademiens olika byggnader. Det lokalutrymme, som står till förfogande för definitivt behandlad, d. v. s. accessionerad och katalogiserad litteratur, är redan taget i anspråk, och det är icke gott att se, var inom de nuvarande akademibyggnaderna nytt sådant utrymme kunde uppbringas. Utrymme finnes ännu i någon mån för magasineringsändamål, men det är givet, att blott den för närvarande inaktuella litteraturen, alltså sådan som hänför sig till vid Akademien icke representerade vetenskapsgrenar, kan uppevaras på ett sätt som gör den svårtillgänglig. Den litteratur, som behövs för den vid Akademien företrädde forskningen och vid den därstädes meddelade undervisningen, kan under inga omständigheter placeras på detta sätt. Härur ger sig med tvingande nödvändighet kravet på problemets åtminstone provisoriska lösning. Sin fulla lösning vinner det först då Akademien ser sig i tillfälle att uppföra en byggnad för sitt centralbibliotek.

Med hänsyn till rådande tidsförhållanden synes denna lösning för närvarande osäker, så vida icke någon enskild mecenat sträcker till de nödiga medlen. Men även om tanken i sin helhet icke omedelbart kan förverkligas, förefaller det dock icke omöjligt att realisera den genom ett antal successiva åtgärder. Det ligger i själva verket nära till hands att tänka sig Akademiens blivande centralbibliotek uppfört med byggnad efter byggnad i överensstämmelse med en på förhand uppgjord generalplan. På detta sätt ha flera stora bibliotekskomplex tillkommit utomlands, jag erinrar om Deutsche Bücherei i Leipzig. Om först en magasinsflygel uppfördes, vilket komme att draga en kostnad av 6 à

700,000 mark, bleve genom denna det mest trängande behovet av lokalutrymme för den närmaste framtiden tillgodosett, d. v. s. utrymme för cirka 150,000 volymer. Därefter, då medel förefinnas, kunde en ny sådan byggnad komma till stånd och så undan för undan. Skulle detta ske, såsom nämndes, enligt en för det tilltänkta centralbiblioteket i dess helhet antagen plan, komme den färdiga byggnadens enhetlighet varken från praktisk eller från estetisk synpunkt att äventyras.

Donationer.

Akademien har även under det sistförflutna året i likhet med vad under tidigare år varit fallet fått mottaga ett antal donationer i form av böcker, noter, föremål och penningar, för vilka uttrycken för Akademiens tacksamhet här vördnadsfullt framföres. Flera enskilda personer ha med större eller mindre belopp understött vissa specialändamål inom Akademien. Bland donationer till Akademiens fria förfo- gande nämner jag änkefru Jenny Hedlunds donation av 45,000 mark. Principalerna för Sparbanken i Åbo ha även detta år lämnat Åbo Akademi ett högst värdefullt bistånd genom sitt beslut att tilldela Akademien 148,000 mark och Handelshögskolan 20,000 mark. Ett antal tidigare nämnda testamentariska donationer ha under året utfallit, bland vilka jag nämner kammarrådinnan Augusta Järnefelts. Sedan boets tillgångar numera realiserats, har Akademien såsom sin tillkommande andel fått mottaga 300,000 mark att förvaltas såsom en fond, vars avkastning får användas för Akademiens allmänna behov i enlighet med styrelsens prövning.

Ett särskilt omnämmande vill jag ägna direktör Sigvard Fredrik Lagermarcks och hans maka Valborg Lagermarcks testamentariska bestämmelser av den 31 maj 1929. Sedan

båda makarna avlidit, direktör Lagermarck den 16 oktober samma år och hans maka den 14 september 1932, har Akademien fått mottaga sin andel av boet uppgående till 900,000 mark. Enligt testamentet skulle en tredjedel av behållningen överlämnas till Åbo Akademi »för att under namn av 'makarna Sigvard och Valborg Lagermarcks fond' utgöra ett stöd för Akademiens fortbestånd och utveckling. Dessa medel, vilket kapital icke må röras, skola av Akademien förvaltas och räntorna användas, enligt Akademistyrelsens beslut, till befrämjande och utveckling av kunskapen i kemiskt-tekniskt avseende, dock huvudsakligen på tillgödörandet av avfallen från den kemiska trävaruindustrin. — — Dessa räntor kunna efter Akademiens gottfinnande även utdelas i form av stipendier till framstående elever i branschen i och för deras vidare utbildning utrikes — — dock med villkor att dessa sedermera åtminstone en viss tid i hemlandet verka för befordrandet och höjandet av den finska industrin».

Sigvard Lagermarck var åbobarn, född 1854. Utdimiterad från Åbo gymnasium blev han student 1872. De tekniska studierna lockade honom mest, men han nödgades dock övergå till affärsmannabanan; han tjänsgjorde 14 år i Ryssland, bl. a. hos Bröder Nobel; han verkade senare som disponent för Värtsilä och för Valkiakoski, varifrån han 1903 kallades till administrerande direktör för Böhnsdalens fabriker i Norge. Denna post lämnade han 1914 för att bosätta sig först i Stockholm och därefter i Enköping, där han blev bosatt till sin död.

Det är ett betydande tillskott till sina fonder Akademien erhållit genom denna donation, så mycket mer välkommet som avkastningen av fonderna för den Kemisk-tekniska fakulteten ännu icke räcka till för fakultetens upprätthållande, varför årligt tillskott måste tagas ur de allmänna medlen. Men oavsett beloppets storlek utgör donationen ett

vackert vittnesbörd om direktör Lagermareks minnesgodhet och kärlek till sin hembygd och sitt fädernesland.

Undervisningsministeriets förfrågan.

I dessa dagar står Åbo Akademi inför ett av de viktigaste avgöranden Akademiens styrande organ haft sig förelagda. Jag syftar på undervisningsministeriets kända förfrågan, huruvida och i vilken omfattning Akademien vore hugad och såge sig i tillfälle att eventuellt utvidga sin verksamhet så, att all svenskspråkig högskoleundervisning skulle förläggas hit, under förutsättning att statsverket efter överenskommelse skulle bidra till kostnaderna för den ökade undervisningen. Delegationen, Akademiens högsta ekonomiska och administrativa myndighet, kommer om några dagar att sammanträda för att besluta angående svaret på undervisningsministeriets förfrågan, sedan kansler, prokansler, konsistorium och styrelsen i avgivna utlåtanden och förslag behandlat ärendet.

Jag kan givetvis icke i något avseende föregripa det svar delegationen kommer att giva. Men jag kan heller icke underlåta att vid detta tillfälle beröra denna fråga, som under de senaste veckorna livligt diskuterats i pressen och än livligare i enskilda kretsar, både bland nära stående till Åbo Akademi och bland universitetskretsar i Helsingfors. Universitetsfrågan är f. n. det mest brännande svenska kulturpolitiska problem.

Jag torde knappast misstaga mig, om jag säger, att hela det svenska Finland i dessa dagar håller blickarna riktade på Åbo Akademi. Akademiens ställning har genom denna frågas upptagande också inom landets finskspråkiga kulturkretsar uppmärksamrats livligare än någonsin förut.

Det är ett anmärkningsvärt faktum, att den plan för Åbo Akademi, som utstakades av Akademiens stiftare och do-

natorer icke räknade med den eventualiteten, att den blivande högskolan skulle kunna förändras från en ekonomiskt oberoende till en statsunderstödd inrättning. Orsakerna till att man sålunda från början avskrev varje tanke på statsunderstöd, kunna ha varit mångahanda. En medverkande sådan var säkerligen förknippad med minnet av den gamla högskolan, vilket minne bildade den röda tråden i akademidiskussionen under dess tidigaste skeden. Åttio år förut hade Åbo genom ett statsingripande berövats sin stoltaste institution, sin ärevördiga Akademi — bokstavligen till råga på den olycka, som drabbat staden genom branden. De lokala myndigheterna eller de enskilda medborgarna hade ingen makt att hindra denna åtgärd.

De åbopatrioter, vilka förverkligade tanken på en ny högskola i denna landets äldsta kulturort, en academia aboensis rediviva, kunde knappast undgå att märka, att Akademiens framtid säkrast tryggades genom en fri och självständig utveckling. Akademien skulle bli fullt oberoende. Den skulle erhålla och den erhöll en självstyrelse, vilken för all framtid skulle garantera fullföljandet av stiftarnas avsikter, vilka formuleras i stiftelseurkundens första moment på följande sätt: »Avkastningen av det donerade kapitalet skall användas för grundandet och upprätthållandet av en högskola i Åbo med svenskt undervisningsspråk under namn av Åbo Akademi».

De många svensksinnade och på samma gång fosterländskt sinnade medborgare, vilka sedan Akademiens grundande med större eller mindre donationer utökat hennes kapital, ha överlämnat sina donationer besjälade av samma avsikter och samma önskningar som stiftarna. Donationerna ha också mottagits av Akademiens förvaltande myndigheter att användas i överensstämmelse med de för Akademien gällande allmänna normerna.

Ur den förda akademidiskussionen, ur stiftelseurkunden

och de därå byggda författningarna synes mig ännu den lärdomen kunna inhämtas, att Åbo Akademi icke tillkommit för att träda i stället för staten eller övertaga dess skyldigheter gentemot den svenska befolkningen i landet. Genom de möjligheter till vetenskaplig forskning och till studier den erbjuder, möjligheter, vilka givetvis främst äro avsedda för den svenskspråkiga ungdomen, men vilka icke desto mindre äsyfta att främja hela den fosterländska kulturutvecklingen, vill Åbo Akademi vidga gränserna för vårt lands andliga odling och särskilt för en del av landets befolkning bereda nya vägar upp till vetandets och bildningens höjder. Akademien kan således icke göra den svenskspråkiga universitetsundervisningen i Helsingfors överflödig, men väl utvidga och komplettera den.

När jag framhåller Åbo Akademi såsom den högskola, vars verksamhet måste betraktas såsom ett tillskott till den svenskspråkiga undervisning, som meddelas genom statens försorg, kan jag icke underlåta att hänvisa till den parallell, som för oss ligger så nära till hands: Turun yliopisto. Även bakom Åbo finska universitets tillkomst låg tanken att skapa ökade forsknings- och studiemöjligheter för den finskspråkiga ungdomen. Man lägger också märke till, såsom Åbo Akademis första kansler friherre R. A. Wrede vid ett tillfälle med rätta framhållit, hurusom lärostolarna på den finska linjen vid Helsingfors universitet i förslagen bestämts utan något avseende på de professurer som finnas vid Åbo finska universitet. Följaktligen, säger friherre Wrede, böra även lärarplatserna på den svenska linjen bestämmas utan att hänsyn toges till de möjligheter Åbo Akademi erbjuder.

Det äktfinska betänkandet.

Undervisningsministeriets till Åbo Akademi riktade förfrågan, statsrådets under utarbetning varande proposition i universitetsfrågan och riksdagens ställningstagande till

denna proposition bilda ett problemkomplex för sig. Nära sammanknuten med detta är den uppfattning på äktfinskt håll, som fått uttryck i det senaste vår utarbetade betänkandet i universitetsfrågan, vilket enligt uppgift lagts till grund för en motion inlämnad till årets riksdag.

Emedan de äktfinska förslagsställarna på förhand utförligt diskuterat eventualiteten av att Åbo Akademi skulle omhändertaga hela den svenska universitetsundervisningen — de ha gjort det så grundligt, att ett lagförslag angående statsunderstöd åt Åbo Akademi redan utarbetats — anser jag mig böra något närmare beröra detta aktstycke.

Betänkandet är till sina huvuddrag känt genom tidningspressen. Åbo Akademi skulle erhålla ett statsunderstöd, som motsvarade avlöningen av sex professorer vid Helsingfors universitet. För att underlätta den nödiga kontrollen från statsmaktens sida vore det bäst, heter det, att uttryckligen bestämma, att Åbo Akademi skulle använda hela statsunderstödet för avlöning av professorer inom den Humanistiska, den Matematisk-naturvetenskapliga och den Teologiska fakulteten; i förordning skulle sedan fastställas, vilka ämnen som lämpade sig för de statsunderstödda professurerna. Innehavarna av dessa skulle utnämnas av republikens president, på statsrådets framställning, sedan Åbo Akademis konsistorium uppgjort förslag. Första gången kunde, på förslag av konsistorium, till innehavare av sådana professurer utan ansökan utnämnas professorer, vilka redan vore i tjänst, då lagen trädde i kraft. Statsunderstödet belopp skulle revideras vart tionde år. Om vid utgången av en sådan tioårsperiod studentantalet nedgått, minskas statsunderstödet med ett belopp, som motsvarar avlöningen för en ordinarie professor för varje minskning av studentantalet med 15 %. Man skulle i sådant fall gå tillväga på det sätt, att den första med statsmedel understödda professur, som blir vakant, skulle lämnas obesatt.

I motiveringen till betänkandet finner man en mängd anmärkningsvärda uttalanden. Regeringsformens uttryck om »enahanda grunder» anses gälla endast folkskole- och mellanskolekunskaper; så långt får undervisningen givas »på den befolknings språk, vars bildningsbehov den tillfredsställer». Annorlunda är det med den högre undervisningen. Den tjänar hela rikets behov, därför kan man icke på den tillämpa samma grunder som på den lägre undervisningen. Staten bör i främsta rummet, enligt de äktfinska förslagsställarnas mening, hålla för ögonen den finskspråkiga bildningsformen och rikets egna specialbehov. Vid sidan därav kan staten också stödja svensk högskoleundervisning, om det kan gå för sig utan att statens ekonomi allt för mycket betungas.

Men om statens medel skulle räcka till — villkoret upprepas — är det i ingen händelse av behovet påkallat att anordna svenskspråkig undervisning inom det medicinska, det lantbruks-forstvetenskapliga och det juridiska området. Staten fyller sina förpliktelser mot den svenska befolkningen, anses det, om den till de svenska trakterna sänder tjänstemän som behärska svenska språket. Men, säges det i fortsättningen, inte ens i denna utsträckning har staten möjligheter att anordna fullständig högskoleundervisning på svenska. Att grunda och upprätthålla ett svenskt universitet med de nämnda tre fakulteterna skulle bli staten övermäktigt. Därför kan det ifrågasättas, om staten när allt kommer omkring skall upprätthålla någon svenskspråkig högskoleundervisning alls. Här finna förslagsställarna dock en utväg: att staten giver Åbo Akademi ett »skäligt» årsbidrag — summan fixeras till 450,000 mk för sex professorer inom de förutnämnda tre fakulteterna. Men den utvägen är också den enda. Om Åbo Akademi icke tager emot det erbjudna statsunderstödet, se förslagsställarna inga andra möjligheter att med statens medel stödja en högskoleundervisning på svenska språket.

Vad hänvisningen till Åbo Akademi och det till dess eventuella förmån utarbetade lagförslaget vidkommer, framträder här ett betraktelsesätt, som från svensk synpunkt är svårförklarligt, att icke säga obegripligt, t. o. m. om man förstår avsikten. Huru är den ultimativa formen möjlig i ett betänkande av detta slag? Frågan om den svenska befolkningens rätt till undervisning på sitt modersmål genom statens försorg göres helt och hållet beroende av om statsunderstöd mottages eller avböjes av Åbo Akademi, en privat institution således. Orättmätigheten av en sådan tankegång ligger i öppen dag.

Antalet professorer, som enligt äktfinsk uppfattning vore ett »skäligt» vederlag för att Helsingfors universitet och alla dess inrättningar skulle förfinskas, utgör sex. Detta vore ett jämförelsevis litet tillskott till Åbo Akademi's lärarkår, som f. n. utom docenter, lektorer, lärare och assistenter räknar 18 ordinarie professorer samt en e. o. professor, varförutom fem ordinarie professurer och en e. o. professur äro obesatta; inom tre av de sistnämnda ordinarie professurerna upprätthålles emellertid undervisningen och examinationen genom förordnanden.

Det föreslagna statsunderstödet utgör endast omkring 12 % av Akademiens utgiftsstat, som för innevarande år uppgår till i runt tal 3,800,000 mark. Statsbidraget skulle utgå endast med lönen för de sex professorerna: ingenting för lokaler, inrättningar och bibliotek, ingenting i grundläggningsskostnader för de professurer som skulle nyinrättas, ingenting för assistenter o. s. v. Förslagsställarna tyckas m. a. o. anse, att en professur kan träda i funktion utan att några som helst yttre betingelser skapas för den undervisning professurens innehavare skall meddela och den forskning han skall utföra.

Det verklighetsfrämmande i detta förslag belyses ytterligare av det sakförhållandet, att professorslönerna vid Åbo

Akademi icke ens uppgå till 50 % av totalutgifterna för den akademiska verksamheten, t. o. m. om man frånräknar kostnaderna för utgifterna för fastigheterna, förvaltningen m. m. Medräknas också sistnämnda kostnader, utgöra professorslönerna icke stort mera än tredjedelen av det belopp som fordras för det akademiska arbetets normala gång.

Någonting bestående skulle den statsunderstödda bråkdelen av Åbo Akademi icke behöva bli. Betänkandets förslag om successiv indragning av de statsunderstödda professorerna är omsorgsfullt genomtänkt. Efterhand skulle staten kunna befrias t. o. m. från dessa förpliktelser mot landets svenskspråkiga befolkning.

Det äktfinska betänkandet, vars detaljer jag här icke längre kan uppehålla mig vid, lämnar i tydlighet ingenting övrigt att önska. Dess syftning är det svenska folkelementets utestängande från statsuniversitetet och nedskärandet av dess bildningsmöjligheter till folkskole- och mellanskolekunska-per — såvida dess ungdom icke vill skaffa sig ökade kunskaper vid en privat högskola eller på ett annat språk än modersmålet. Det betyder ingenting i äktfinska ögon att Finlands svenska befolkning gjort stora och bestående insatser i landets politiska, kulturella och ekonomiska liv. Man anser sig saklöst kunna beröva oss våra rättigheter trots att vi nogsamt bibehållas vid våra skyldigheter, vilka vi heller aldrig vägrat att fullgöra. På äktfinskt håll tror man sig kunna degradera landets svenskspråkiga befolkning till andra rangens medborgare i det fria Finland.

I ett av mina tidigare inskriptionstal har jag vid ett skärskådande av de nationella slitningarna givit uttryck åt den uppfattningen, att vår rätt till ohämmad utveckling, till delaktighet i det kulturella uppbyggelsearbetet och till allmän medborgerlig verksamhet i vårt fosterland icke kan berövas oss, därest vi hävda vår plats som ett kulturbärande och kulturfrämjande folkelement. Annars, sade jag,

måste humaniteten förändras till sitt väsen och de andliga kvaliteterna förlora sitt värde i den allmänmänskliga umgängelsen.

När man nu ser de former den mot oss riktade propagandan ikläder sig, när man konstaterar, att män, som anses stå på höjden av nationell kultur, icke tveka att i kampen mot mindretalets rättigheter använda en argumentering som vilar på trångsynthet och förvrängningar, då börjar man fråga sig, om humaniteten förvisats, om den rättsuppfattning, som väglett vårt folk under nöd- och ofärdsår, har uppoffrats.

Vi befinna oss vid ingången till en ny utvecklingsperiod och åskådningarna växla från tid till tid. Jag tror dock icke på någon förändring i de lyftande och bärande krafternas väsen. Varje kultur, som skall bestå, måste bevara och icke rensa ut ur sin idékrets sådana begrepp som rättvisa, aktning för bildning och människovärde. Att skänka rättvisa åt, att respektera en mindretalsbefolkning sådan som Finlands svenskspråkiga del, som med landets flertalsbefolkning bärgat det gångnas skördar i gemensamma lador och som bär kommande fosterländska sädder i händerna, ligger icke på sidan om det bildnings- och rättsideal, som bör, ja som måste bli vägledande också för dem som skola ansvara för Finlands kommande öden.

10.9.1934.

*Herrar medlemmar av Stiftelsens Delegation
och Styrelse, Herr Kansler, Årade Församling.*

När jag i dag på sedvanligt sätt riktar blickarna tillbaka på det som hänt inom Åbo Akademi under det gångna året, stannar jag inför en förändring, som redan givit sin särprägel åt denna inskriptionshögtidlighet. Jag syftar därpå, att vi vid Akademistatens intåg i dag saknat en man, som synts i dess spets vid samtliga inskriptionshögtidligheter som hittills ägt rum, nämligen Akademiens vördade prokansler, professor Arthur Rindell.

Prokanslers avgång.

Enligt de till den 1 sistlidne juli gällande grundstadgarna ankom det på delegationen att välja prokansler för en period av fem år i sänder. Alldenstund den sista femårsperioden utgick nämnda dag skulle prokanslersval förestå vid delegationssammanträdet i maj detta år. Emellertid hade professor Rindell redan den 10 mars 1933 inlämnat till delegationen en skrivelse, i vilken han anhöll att på grund av hög ålder icke komma i åtanke vid valet. Denna skrivelse föranledde upptagandet av frågan om prokanslersämbetets framtida bibehållande. Sedan konsistorium, biträdande ett av stiftelsens styrelse framställt förslag, uttalat sig för en ändring av grundstadgarna i den riktningen, att prokanslersämbetet skulle upphöra att existera, beslöt delegationen vid ajournerat sammanträde den 16 december

att ändra grundstadgarna i den angivna riktningen. Härvid fick § 6 under rubriken »Kansler» följande lydelse: »När kanslersämbetet är ledigt eller kansler hindrad att bestrida ämbetet, träder rektor eller den rektorsämbetet förestår i hans ställe och avgör ärenden, som ej tåla uppskov. Om förhållandena sådant påkalla, utses en särskild ställföreträdare i samma ordning som kansler». Prokanslers åligganden ha sålunda överförts på kansler. Denne leder konsistoriets förhandlingar vid val av rektor och prorektor, beviljar den tjänstledighet, som förut kunnat beviljas av prokansler o. s. v. Från och med den dag dessa stadganden trädde i kraft, den 1 juli 1934, åtnjuter professor Rindell av delegationen beviljad extra pension.

Den tidigare ordningen hade bestått ända sedan kanslers- och prokanslersämbetena inrättades genom delegationens beslut av den 14 december 1918, då de nya formerna för Akademiens högsta ledning skapades. Den nu företagna ändringen är givetvis av genomgripande art och medför flera viktiga konsekvenser. Alla ärenden gå hädanefter från konsistorium direkt till kansler. Akademiens högsta styrelse behöver icke vara förlagd till eller representerad i akademi-staden. Ändringen har ansetts möjlig att genomföra, enär Akademiens organisation numera nått den grad av utveckling, att den akademiska förvaltningen bör kunna upprätthållas utan någon lokal representant för kanslersämbetet. Likaledes har man ansett, att den mellaninstans prokanslersämbetet i och för sig utgjort, kan bortlämnas, varigenom en förenkling vinnes i ärendenas behandling. Det kan i detta sammanhang erinras om att någon prokansler icke finnes vid Helsingfors universitet och icke heller vid Turun Yliopisto.

Tiden medgiver icke nu någon utförlig teckning och värdesättning av professor Rindells stora och bärande insats vid Åbo Akademis grundande och utveckling. Men det

ankommer på mig att vid detta tillfälle i korthet beröra denna hans verksamhet och till professor Rindell framföra Akademiens värdsamma tacksägelse.

När jag återkallar i minnet professor Rindells medverkan för tillskapandet av vår högskola, framträder bilden mot bakgrunden av de många, som sedan de första tiderna gått bort utan att få se den rika utgestaltning Akademien under årens lopp erhållit. Professor Rindell står som en stark föreningslänk mellan grundningsperioden och Åbo Akademi av i dag. Han är en av de tre ännu levande helsingforsprofessorerna, som deltog i det stora akademimötet i Åbo 1908, då akademiplanerna för första gången togo en fastare form, och han är den enda av samtliga där närvarande, som sedan de första donationerna möjliggjorde planernas realiserande, med oavbruten aktivitet deltagit i förberedelserna och det akademiska arbetet.

Då man brottades med de problem, som hänförde sig till den blivande högskolans program, kastade sig professor Rindell in i arbetet med den för honom utmärkande ivern. Han tröttnade aldrig i sina bemödanden att föra akademisaken framåt. Vid det stora diskussionsmötet den 27 januari 1917 framträdde han såsom den förste referenten med ett detaljerat program för den blivande Åbo Akademi. Nio år tidigare hade han anslutit sig till tanken på en humanistisk linje med utveckling åt naturvetenskapligt håll. Nu konstaterade han de luckor, som funnos i den bestående akademiska läroplanen, och utvecklade den åsikten, att den nya högskolan borde utbilda krafter för den kommunala förvaltningen, med professurer i statistik, bank- och försäkringsväsende, socialrätt och socialpolitik m. fl. Denna avdelning skulle kombineras med en specialiserad undervisning av teknisk natur, närmast inriktad på de områden, som hänförde sig till skogsprodukternas mekaniska och kemiska bearbetning, vilket förutsatte professurer i kemisk

teknologi, maskinlära samt undervisning i elektroteknik, industriell ekonomi o. s. v.

Professor Rindells förslag innehöll således utkastet till två av de fakulteter, som nu finnas vid Akademien, nämligen den Statsvetenskapliga och den Kemisk-tekniska. Därutöver tillgodoser Handelshögskolan en del av de önskemål han framställde. Också de humanistiska och matematisk-naturvetenskapliga studieriktningarna tänkte han sig efterhand anknutna — vid det första akademimötet hade han såsom jag nyss nämnde fäst särskild vikt på dem.

Inom kort intog professor Rindell en central ställning i de fortsatta förberedelserna. Han valdes till ordförande i den beredningskommitté, som fick uppdraget att på basen av de framställda förslagen utarbeta den första allmänna planen för Åbo Akademi. Det program kommittén framlade, gick som känt ut på att grunda en filosofisk fakultet med tre sektioner, en humanistisk, en matematisk-fysisk och en statsvetenskaplig.

Redan under arbetet i beredningskommittén samlade professor Rindell trådarna i sin hand med utvecklandet av sin stora arbetsförmåga. I ännu högre grad togos hans krafter i anspråk inom den i oktober 1917 tillsatta statutkommittén, som utförde det krävande och ansvarsfulla arbetet med de första författningarna: grundstadgar, ordningsstadgar, arbetsordningar, övergångsstadganden m. fl. Genom dessa stadganden blev icke blott förhållandet mellan de akademiska och ekonomiska instanserna reglerat utan även grunderna för det akademiska arbetet lagda. I och med den första utgiftsstaten, som uppgjordes under professor Rindells ledning, fastställdes även den för Akademiens lärare och tjänstemän gällande lönestandarden.

Då det gällde att bestämma om det blivande överinseendet över Akademien och man stannade inför formen av en tremanna s. k. provisorisk akademistyrelse, blev professor

Rindell vald till medlem av denna och utsedd till dess förste självskrivne ordförande. I denna befattning kom han att på ett, mera konkret sätt deltaga i Akademiens uppbyggande och träda i direkt kontakt med de akademiska krafterna. Sin nya ställning använde han att på mångfaldigt sätt gagna Akademien. Med rätta betraktades han såsom den, som framom andra gjort sig förtjänt om Akademiens organisation under dess första tid.

När sedan en omorganisation av Akademiens högsta ledning vidtogs och akademistyrelsen ersattes av en kansler och en prokansler, varvid friherre R. A. Wrede utsågs till kansler, valdes professor Rindell med konsistoriets enhälliga förord till prokansler.

Därmed hade man vunnit för Akademiens högsta ledning en form, vilken såväl inom konsistorium som inom delegationen ansågs för den under förhandenvarande förhållanden mest ändamålsenliga, därmed hade man också för handhavandet av den högsta ledningen vunnit auktoritativa och uppburna krafter, som borgade för en trygg utveckling. Prokansler knöts till Akademien som en ortsrepresentant och en speciell kraft inom den högsta styrelsen vid sidan av kansler, som blev symbolen för akademiföretagets anknytning till hela det svenska Finland. Professor Rindell blev som prokansler i tillfälle att till Akademiens gagn och heder fortsätta sitt arbete för densamma. Det blev särskilt värdefullt på grund av den rika allmänna erfarenhet om akademisk verksamhet han ägde och på grund av den ingående kännedom han under förberedelserna förvärvat om Åbo Akademis uppkomst och sammansättning. Han har under sin halvtannat decennium långa verksamhet icke inskränkt sig till att med omsorg och sakkunskap fullgöra tjänsteåligganden. Prokansler har självständigt tagit upp planer till Akademiens utveckling och kraftigt bidragit till deras förverkligande. Skulle jag nämna någon avdelning av

högskolan som framom andra varit föremål för hans omsorg, så vore det väl den, som står hans eget vetenskapsområde närmast, den Kemisk-tekniska fakulteten.

Och prokansler har känt sig som ett med hela Akademien. Hans verksamhet inom och för den ter sig som toppen av hans livsgärning. Då han deltagit i arbetet, delat bekymmer eller glatts över vinningar, har han ständigt besjälats av samma nitälskan för Åbo Akademi, samma höga uppskattning av dess betydelse för de svenska kulturvärdenas och hela den fosterländska odlingens trygga vård och samma orubbliga tro på dess framtid. Den som under kommande skiften forskar i källorna till Åbo Akademis historia, skall finna täta spår av den kunskapsrike, samvetsgranne och plikttrogne prokanslern.

När professor Rindell nu i sin ålders senhöst lämnar sin befattning vid Akademien för att njuta sitt otium cum dignitate, följes han av varma känslor av tacksamhet och uppskattning. Jag överbringar till professor Arthur Rindell Akademiens värdsamma hyllning och framför uttrycken av dess djupa tacksamhet för det långvariga, av levande intresse och kärleksfull omvårdnad präglade arbete han utfört för Åbo Akademi.

Förändringar inom lärarkåren.

Under det gångna året ha flera förändringar inom lärarkåren ägt rum. Sedan professorn i Systematisk teologi, Ragnar Bring, den 27 sistlidne april utnämnts till professor i samma ämne vid Lunds universitet, har han avgått från sin befattning vid Åbo Akademi. Professor Bring innehade ordinarie professur vid vår högskola endast ett år. Men därförinnan hade han i tre och ett halvt år skött professuren på förordnande. Under hela denna tid har han här utfört ett i hög grad gagnande arbete. Hans framstående egen-

skaper som forskare och lärare ha inom Akademien vunnit en hög uppskattning. Hans rent personliga insatser i det akademiska livet ha likaså varit av stort värde. Jag överbringar från denna inskriptionshögtidlighet Åbo Akademis hälsning och tacksägelse till professor Bring för den insats han gjort i Akademiens verksamhet.

Med professor Bring överflyttade den fjärde rikssvenske teologieprofessorn från Åbo Akademi för att övergå till akademisk verksamhet i Sverige. Genom de avgångna professorerna ha fasta förbindelser knutits med de svenska universiteten. Det är förvisso en värdefull tillgång att där äga så många med vår högskola och våra kulturförhållanden väl förtrogna vetenskapsmän. Det akademiska umgänget mellan Åbo Akademi och Sveriges universitet får genom dessa personliga förbindelser ett reellt underlag, och möjligheterna till fruktbärande samarbete ökas.

Två nya ordinarie professorer ha under året utnämnts, nämligen professorn i kemi, filosofiedoktorn Kurt Buch, som efter det professuren varit lediganslagen, utnämndes genom kanslers brev av den 16 maj, samt professorn vid Helsingfors universitet, filosofie- och teologiedoktorn Rafael Gyllenberg, som genom kanslers brev av den 28 juni kallades till innehavare av den sedan professor Johannes Lindbloms avgång vakanta professuren i exegetik — professuren har under tiden skötts på förordnande.

I professor Buch har Akademien vunnit en vetenskaplig kraft, som redan äger ett i vida kretsar känt och erkänt forskarnamn och av vilken Akademien kan vänta sig ett stort gagn. Professor Gyllenberg har förut under ett års tid såsom tillförordnad skött den professur han nu kallats att bekläda. Såsom tidigare professor vid Helsingfors universitet i samma ämne har han en flerårig fruktbärande akademisk verksamhet bakom sig. Teologiska fakulteten vinner i honom en beprövad lärarkraft och ett värdefullt

stöd. Jag hälsar professorerna Buch och Gyllenberg välkomna och uttalar förhoppningen, att de inom Åbo Akademi skola finna ett arbetsfält, som motsvarar deras förväntningar och ger dem möjligheter att fortsätta sina forskningsarbeten på respektive områden till gagn för vår högskola och det vetenskapliga arbetet över huvud.

Professuren i systematisk teologi, som genom professor Brings avgång blivit vakant, skötes tills vidare på förordnande av docenten vid Uppsala universitet Hjalmar Lindroth. Jag hälsar docenten Lindroth välkommen till samarbete inom Akademien.

Biblioteksfrågan.

I tidigare inskriptionstal har frågan om bibliotekets lokalbehov upprepade gånger bringats på tal. Senaste höst utvecklade jag en plan, som framstälts av biblioteksledningen, att lösa frågan genom en rad successiva åtgärder sålunda, att det blivande bibliotekshuset skulle uppföras i olika etapper. Akademien har under det gångna året fått möjlighet att begynna realiserandet av denna plan med uppförandet av ett bokmagasin och att skrida till förberedande åtgärder, anskaffandet av ritningar, infordrandet av kostnadsförslag m. m. Riktningarna till nybygget ha uppgjorts av arkitekten Eric Bryggman och granskats av bl. a. överbibliotekarien Munthe från Oslo, en av nordens främsta specialister på området, med vilken biblioteksledningen haft förmånen att få överlägga under hans besök i Åbo senaste vår. Till plats för biblioteksbyggnaden har valts de båda tomterna invid domkyrkan mellan den Teologiska fakulteten och Handelshögskolan, vilken plats ger biblioteket ett centralt läge i den bästa tänkbara miljö. I dessa dagar har byggnadsarbetet påbörjats.

Genom detta biblioteksbygge kommer lokalutrymmet

för den närmaste framtiden att bliva tillgodosett. När det nya bokmagasinet kan tagas i bruk, vilket torde kunna ske vidpass efter ett år, skall det kunna härbärgera största delen av akademibibliotekets förråd av katalogiserad litteratur. Avsikten är att i detsamma bereda rum även för en läsesal samt administrationen. Det är således ett betydelsefullt framsteg vi ha att anteckna på denna punkt. Vi ha anledning att känna den största glädje över att biblioteksledningen efterhand befrias från ett av sina svåraste bekymmer, nämligen att på ett fullt biblioteksmässigt sätt bevara, behandla och till användning erbjuda Akademiens rika litteraturförråd och de nya tillflöden som alltså alltjämt inströmma.

I anslutning till vad jag i mitt senaste inskriptionstal framhöll, anser jag mig dock böra påpeka, att tillkomsten av detta bokmagasin utgör endast den första etappen på vägen mot biblioteksfrågans slutliga lösning, vilken vinnes först då hela biblioteksbyggnaden står färdig. Med tanke på bibliotekets tillväxt och de ökade fordringar, som år från år ställas på Åbo Akademi i detta avseende, uttalar jag förhoppningen, att ekonomiska möjligheter härför skola yppa sig ju förr dess hellre. Detta är en angelägenhet av vital betydelse för Akademien, emedan den innesluter förutsättningarna för en trygg utveckling, en utveckling som är nödvändig ur synpunkten av Akademiens egna behov och i hög grad önskvärd med hänsyn till hela landets kulturintressen. Den vetenskapliga litteraturens oerhörda tillväxt vällar bekymmer vid alla forskarbibliotek. Helt nyligen ha svårigheter att i nödig utsträckning tillgodose behovet härvidlag och samtidigt ägna tillräcklig uppmärksamhet åt den äldre litteraturen förspotts både vid Helsingfors universitetsbibliotek och Turun Yliopisto. Det måste under sådana förhållanden hälsas med tillfredsställelse av varje vän av fosterländsk odling, att Åbo Akademi

också på detta område kan fylla ett stort kulturbehov. För Akademien själv är och förblir biblioteket under alla förhållanden den centrala kraftkällan, som giver näring åt alla dess delar. Bibliotekets behov höra därför otvivelaktigt till dem, som främst höra tillgodoses, ända till dess biblioteket fullt motsvarar den ställning — i inre och yttre avseende — denna institution bör intaga i en högskola sådan som Åbo Akademi.

Donationer.

Bland de större och mindre donationer Akademien under det gångna året haft glädjen att mottaga nämner jag främst framlidne direktör Axel Krooks i Ekenäs testamenteriska bestämmelse, att alla hans kapitaltillgångar, sedan ett legat undantagits, skall tillfalla Åbo Akademi att användas för Akademiens behov. Det numera av Akademien övertagna beloppet utgör omkring 900,000 mark. Vidare hade framlidne handlanden K. A. Forsbäck i Helsingfors i sitt testamente tilldelat Åbo Akademi 400,000 mark samt en eventuell återstod, efter det vissa andra donationer utbetalats, vilken återstod i gynnsamt fall kan komma att uppgå till ett avsevärt belopp. Principalerna för Sparbanken i Åbo ha även detta år givit Akademien sitt stöd genom sitt beslut att tilldela Akademien 145,000 mark och Handelshögskolan 32,000 mark. Språklärarinnan Adèle von Collan hade i sitt testamente bestämt att 50,000 mark överlämnas till Åbo Akademi att förvaltas under namn av Marie och Adèle von Collans fond. Utom dessa donationer, av vilka ränteavkastningen, och i ett fall, nämligen Sparbankens gåva, kapitalet ställts till Akademiens fria förfogande, har framlidne apotekaren Ossian Klingstedt testamenterat hela sin förmögenhet, vars storlek ännu icke kan uppskattas, till Åbo Akademi med vissa villkor. Dessa gälla bl. a.

utgivandet av en del av avkastningen såsom forsknings- eller studieunderstöd åt introducerade medlemmar av ätten Klingstedt och en annan del till stipendier inom Matematisk-naturvetenskapliga fakulteten.

Även biblioteket, institut och samlingar ha under året ihågkommit med frikostiga gåvor. Biblioteket har varit föremål för givarnas särskilda välvilja. Större och mindre bokgåvor ha influtit såväl från vårt land som från Sverige. De biologiska samlingarna ha av överläkaren professor P. W. Granberg i Viborg mottagit som gåva hans stora herbarium, omfattande c:a 13,000 nummer, samt dessutom en samling kryptogamer. Musikvetenskapliga seminariet har av bergsrådet Lennart Baumgartner mottagit en dyrbar samling musikmanuskript samt av fru Hanna Norring i Viborg en värdefull samling arkivalier, nämligen de bortgångna syskonen professor Filip och fröken Anna Forsténs digra brevsamling.

Dessa gåvor liksom alla de, vilka här icke kunnat nämnas, bära ett glädjande och uppmuntrande vittnesbörd om, huru förtroendet för Akademien vuxit och uppskattningen av dess verksamhet ökats. Jämte det jag till alla nämnda och onämnda givare, vilka på ett eller annat sätt velat främja och säkerställa Akademien, framför uttrycken av Akademiens värdsamma tacksägelse, uttalar jag förhoppningen att samma förtroende och samma välvilja även i framtiden och från allt vidare kretsar skall komma denna vår svenska högberg till del. Åbo Akademi har fortfarande som hittills behov av välvilja och stöd från hela det svenska Finlands sida. Dess uppgifter växa och den måste arbeta under ökat ansvar. Men den utveckling vi bevittnat torde kunna tagas som borgen för att Akademien i den mån ökade möjligheter givas skall i utsträckt omfattning kunna förverkliga det höga syftemålet med dess inrättande.

Om jag denna gång icke, såsom plägat ske så ofta förut

vid inskriptionerna, framfört några speciella önskemål utom de som gälla biblioteket, så innebär detta icke, att det icke skulle finnas många och stora behov vid Akademien, som borde tillgodoses. Men dels har Akademien redan nått en sådan ställning, att det är lättare än förut även för utomstående att orientera sig angående dess önskemål och dels har den i allo riktiga uppfattningen vunnit spridning, att de akademiska instanserna ha de största förutsättningarna att pröva, var en utvidgning bäst behöves. Ett vackert exempel på en sådan uppfattning är den Lundeniusska donationen, vilken denna sommar övertagits av Akademien med (inklusive räntor) 1,700,000 mark för en professur, vars lärområde Akademien själv äger bestämma, samt 440,000 mark för en fond inom Teologiska fakulteten avsedd att bilda en stipendiefond för teologiestuderande, härvid inrymmande den värdefulla möjligheten att använda en del av räntorna till resestipendier åt lärare. Det är en högt skattad förmån, att de akademiska myndigheterna sålunda kunna pröva, vilken professur som för närvarande är mest av behovet påkallad och bör upprättas med den Lundeniusska donationen. Insikten om fördelarna av en sådan anordning hoppas jag skall bli allt mer allmän. Jag tror, att medel, vilka på detta sätt tillföras Akademien — allra helst utan varje villkor — få sin lyckligaste och för det hela mest gagneliga användning, vartill jag dock vill lägga den försäkran, att all den omvårdnad, som ägnas vissa bestämda ändamål, inrättningar eller arbetsuppgifter, är kärkommen även den samt föremål för uppskattning och pietet.

Teologiska fakultetens tioårsjubileum.

Innevarande höst ha tio år förflutit sedan Teologiska fakulteten upprättades. Den 1 oktober 1924 trädde fakulteten i funktion; det året hade inskriptionshögtidligheten uppskjutits med anledning därav.

Fakulteten kommer att begå tioårsminnet på årsdagen av dess öppnande. Jag anser mig dock ha anledning att i dag dröja vid detta minne för att betrakta fakultetens utveckling och erinra om det värdefulla tillskott Akademien vann i den donation, genom vilken Teologiska fakulteten blev en verklighet. Redan vid den överblick jag lämnade i mitt inskriptionstal 1929, kunde jag peka på den uppmärksamhet och den tillit fakulteten fått röna såsom vittnesbörd om att den på ett framgångsrikt sätt fullföljt de uppgifter, som förelagts densamma och vilka tillkommo den såsom en fakultet inom Åbo Akademi.

Jag vill icke närmare beröra den Teologiska fakultetens betydelse för Finlands kyrka i dess helhet, ehuru jag anser denna betydelse vara mycket stor; i den ökade uppmärksamhet fakulteten numera ägnas även från finskspråkigt håll, har jag också tyckt mig märka ett allmänt erkännande av detta. Med den kyrkliga organisation vårt land äger måste det givetvis i hög grad gagna hela vår kyrka, att de teologiska krafterna ökats, att det ytterligare skapats ett livaktigt centrum, vilket uppbär den teologiska vetenskapen och griper in i det praktiska kyrkliga arbetet så som denna fakultet gör. Men för Svenskfinland, det egna området, blir dess insats i varje fall av en särskild och av en långt större betydelse. Här är den ett livsbehov: ett nödvändigt komplement till det svenska biskopsstiftet och på samma gång ett självständigt arbetande organ för andligt liv.

Redan några siffror tala sitt tydliga språk. Det räckte icke länge, innan studentantalet i fakulteten var uppe vid 30. Det varierade flera år mellan 30 och 40 för att senaste år uppgå till 45. Totalantalet inskrivna studenter under hela decenniet utgör cirka 100. Av dessa ha ett trettiotal efter avlagda examina nu redan gått ut till arbete i kyrka och skola.

När Åbo Akademi kan förse de lärda skolorna med reli-

gionslärare och verka därhän, att man omsider icke mera behövde tala om prästbrist i våra församlingar, väcker redan detta känslor av tillfredsställelse och glädje. Men det är icke nog med att man kan visa på ett bestämt antal unga prästmän utgångna från Åbo Akademi, att de tomma platserna fyllas med tjänstemän, som utföra de kyrkliga förrättningarna i församlingarna. Uppgiften är mer krävande än så. Här beror det i yttersta grad på kvaliteten, på de andliga impulser, de miljöintryck, den personlighetsans de blivande församlingsledarna kunna vinna under studietiden, om de skola bliva goda och värdiga kyrkans tjänare.

Det torde icke vara förmätet att anse, att Åbo Akademi i sin teologiska fakultet för vår svenska ungdoms vidkommande erbjuder särdeles goda förutsättningar för utbildning på detta område. Med den andliga livsinställning de teologiska studenterna i allmänhet ha och med de personliga förhållanden överhuvud, som råda mellan lärare och elever inom de teologiska fakulteterna i allmänhet, är det givet, att den sammanhållning, den rikt utvecklade arbetsgemenskap här kan odlas, och den omedelbara kontakt med olika sidor av det svenska kulturlivet här vinnes, verka fördelaktigt på de unga. Erfarenheten från de första tio åren har givit många bevis därpå, att både fakultetens platsinvid domkyrkans vördnadsvärda murar med dess traditionsrikedom och förtätade andliga stämning och den inriktning fakultetens arbete erhållit, och slutligen de vinningar även de senaste åren fört med sig, givit den Teologiska fakulteten vid Åbo Akademi en särprägel, som stämmer överens med den finlandssvenska mentaliteten och vad man betraktar som gynnsammast för utbildningen av vårt svensksfolks blivande kyrkliga ledare.

Det är märkligt och tillika hugnesamt att se, huru bokstavligt de vid fakultetens tillkomst uttalade förhoppningarna gått i uppfyllelse. Vi ha lätt att vinna bekräf-

telse på, huru sannspådd skolrådet V. T. Rosenqvist var — för att nämna endast ett exempel — då han skrev, att Akademien genom denna donation, omsatt i verkligheten, kommer att »så att säga rycka svenskfolket närmare». »Inom detta folk», fortsätter han, »förefinnes ett varmt intresse för religion och kyrka och då Akademien blir i tillfälle att utbilda kyrkans lärare, skall säkerligen folkets intresse för Akademien växa — något vars betydelse icke får underskattas».

Många företeelser vittna om detta växande intresse. Jag erinrar med tacksamhet om de talrika donationer Akademien fått mottaga att användas som stipendiefonder inom Teologiska fakulteten — den är i detta avseende den bäst tillgodosedda av alla fakulteter, något som naturligtvis är en kännbar hjälp för de studerande. Jag erinrar vidare om den livliga kommunikation, som råder mellan olika delar av de svenska bygderna och Åbo Akademi, å ena sidan genom kontakten med det svenska domkapitlet och det äldre prästerskapet och å andra sidan genom de från fakulteten utdimitterade prästerna.

Det måste sägas att Åbo Akademi genom det tillskott, som på en gång erhöles för tio år tillbaka, fick en utbyggnad på en central punkt, en fakultet, som av ålder räknats till huvudfakulteterna inom varje universitet. Den Teologiska fakulteten förde Akademien närmare de äldre universiteten, och detta på ett område, där alltid en livlig samverkan mellan forskare och lärare ägt rum, en samverkan, som i vår tid genom de ekumeniska och med dem beslätade strävandena fått en särskild aktualitet. På samma gång Akademien vann en ny och värdefull anknytning till Helsingfors universitet, fick den närmare kontakt med Sveriges universitetsliv, såsom jag redan antytt, en kontakt ur vilken vitt bärande impulser sprungit fram.

Vid en återblick på fakultetens tioåriga utveckling fram-

träder i tacksam erinran den gärning, som utförts av dess tre första bemärkta lärare, professorerna Lindblom, Brilioth och Bohlin. Över deras grundläggande insats kan Åbo Akademi känna sig lycklig och stolt. Främst riktar sig dock vår tacksamhet till den donatrix, som genom sin stora gåva möjliggjorde fakultetens upprättande, konsulinnan Anna von Rettig. Den allmänna hänförelse donationen väckte har varat och vuxit, fått en djupare ton av värme och tillförsikt under årens gång. Vid tioårsminnet önskar jag till konsulinnan von Rettig frambära Åbo Akademis hyllning och giva uttryck åt dess djupa tacksamhet för den nitälskan om allt ädelt och gott, den omsorg om de andliga värdenas bevarande och vår kulturforms allsidiga utveckling, varom denna för Åbo Akademi oskattbara gåva bär vittne.

Studentantalet vid Akademien.

Innevarande höst ha femton år förflutit sedan Akademiens högtidliga inauguration ägde rum. När jag i mitt inskriptionstal 1929 erinrade om Åbo Akademis tioårsminne, anförde jag samtidigt en del statistiska uppgifter för belysande av Akademiens utveckling. Jag skall icke i dag göra någon fortsättning på denna statistik i dess helhet. Men jag vill något beröra de siffror som hänföra sig till studenterna, emedan de kunna påräkna en allmännare uppmärksamhet. De ge en bild av den fortsatta utvecklingen och det intresse olika studieriktningar tilldraga sig.

De vid Åbo Akademi inskrivna studenternas antal uppgick det första året av Akademiens bestånd, läsåret 1918—1919 — de första inskrivningarna skedde ju vårterminen 1919 — till 47. Vid den andra femårsperiodens ingång var antalet 159. Fem år senare, höstterminen 1928, var antalet 219, däribland 54 samtidigt inskrivna vid Handelshögskolan. Förändringarna under den följande femårsperioden 1928—

1933 framgå av antalet senaste höst inskrivna — några siffror för innevarande hösttermin kunna ännu icke givas — som uppgick till 263 vid Akademien och 59 vid Handels-högskolan eller sammanlagt 322.

Ökningen under den sistförflutna femårsperioden utgör således sammanlagt 103. Utvecklingen inom de olika fakulteterna framgår av följande siffror:

	Ht 1928	Ht 1933
Humanistiska fakulteten	41	75
Matematisk-naturvetenskapliga fakult.	31	47
Statsvetenskapliga fakulteten	24	13
Kemisk-tekniska fakulteten	38	83
Teologiska fakulteten	31	45

I procent utgör ökningen inom Kemisk-tekniska fakulteten 118.4, inom Humanistiska fakulteten 82.9, inom Matematisk-naturvetenskapliga fakulteten 51.6 och inom Teologiska fakulteten 45.2. I Statsvetenskapliga fakulteten har, såsom jag nämnde, en minskning ägt rum.

Vi finna således, att de kemisk-tekniska studierna i övervägande grad tilldragit sig studenternas intresse under de senaste åren, vilket även i fortsättningen varit fallet. Innevarande höst ha exempelvis intill denna dag 29 studenter inskrivits vid denna fakultet. Orsakerna äro nära tillhandsliggande. De från Akademien utgångna ingenjörerna ha i regeln vunnit anställning ganska snart efter avslutandet av sina studier. Anmärkningsvärt stark är även ökningen inom Humanistiska fakulteten. För denna fakultets vidkommande är det svårare att peka på några direkta orsaker än för den Teologiska fakultetens. Dess studerande ha att räkna med ett betydande antal lediga tjänster på de banor de utbildade sig för.

Siffrorna från den nämnda femårsperioden belysa även ett anmärkningsvärt faktum, nämligen stegringen av de finsk-

språkiga studenternas antal. Från endast 5 höstterminen 1928 har antalet vuxit till 41 höstterminen 1933; jag inberäknar då Handelshögskolans studenter, emedan dessa under de första åren även voro inskrivna vid Akademien och följaktligen då ingingo i Akademiens statistik — numera har en åtskillnad ägt rum. Uttryckt i procent har de finsktalandes antal under nämnda tid vuxit från 2.3 till 12.7. Med avseende på stegringen är från år visar kurvan under de senaste åren en mycket kraftig uppgång. Höstterminen 1933 är den kraftigast; då ökades antalet med 16 från 25 föregående år till 41, som jag nyss nämnde.

Då man finner att ökningen av de finsktalande studenternas numerär är störst inom den Teologiska fakulteten, där antalet var 9 av 45 eller 20 %, och den Kemisk-tekniska fakulteten, där antalet var 11 av 83 eller 13.3 %, samt Handelshögskolan med sina 11 av 48 eller 22.9 %, så kan man därav draga den slutsatsen, att rent praktiska orsaker föranlett de finsktalande studenterna att i så stor utsträckning söka sin utbildning vid vår högskola. Det är just på nyss antydda områden, inom vilka studiemöjligheter saknas vid Turun Yliopisto. Den svåra kristid vi genomlevat, har tvingat och tvingar fortfarande en var att i största möjliga utsträckning minska utgifterna under studietiden, och det är självfallet billigare för studenterna från denna stad eller dess omnejd att studera här än att göra det i Helsingfors.

En analogi kan man här lägga märke till. Ser man efter varifrån studenterna vid Åbo Akademi äro hemma, framgår att endast 25 äro från Nyland, därav från Helsingfors 9, Ekenäs och Hangö vardera 4, Borgå och Bromarv vardera 3, Lovisa och Lappträsk vardera 1. (Siffrorna gälla för höstterminen 1933). Detta sakförhållande torde likaledes vara att tillskriva fördelarna för största delen av de nyländska studenterna att bedriva studier vid Helsingfors

universitet, något som också i sin mån belyser nödvändigheten, att denna möjlighet fortfarande upprätthålles.

Om studentökningen vid Åbo Akademi kommer att fortgå, återstår att se. Hela frågan om tillflödet av studenter till universiteten är till ytterlighet komplicerad. Gränserna för den »normala» studentnumerären äro svåra att fastställa. Huru en på många håll önskvärd gallring skall företagas, kan i detta nu icke avgöras. Uppenbarligen måste en ökad samverkan mellan skola och universitet komma till stånd och nya differentierade utbildningsformer tillskapas. Så länge allt förblir vid det gamla böra, givetvis de som avlagt studentexamen bibehållas vid sin rätt att fortsätta sina studier vid högskolan.

Att någon ljusning nu skulle ha inträtt i utsikterna på den »lärdas banan», lär väl knappast kunna konstateras, trots den förbättring i det allmänna konjunkturläget man tycker sig kunna skönja. Därför är det av vikt för ungdomen att noggrant pröva olika möjligheter vid valet av levnadsbana och för dem som inträda vid högskolan att iakttaga största sparsamhet och sköta sina studier med allvar och omsorg. Liksom fordringarna skärpas på de lägre stadierna, skärpas också kraven på goda examina, personlig duglighet och karaktärsstyrka, när det gäller för den »färdige» att vinna en ställning i samhället.

Den ökning av studenternas antal vid Åbo Akademi, som fortgått under de senaste åren så som siffrorna utvisa, är enbart glädjande. Den bär i sista hand vittnesbörd om framsyntheten hos de ädla svenskhets- och fosterlandsvänner, som lagt grunden till denna högskola och lyft den upp till sin nuvarande nivå; det vittnar ock i sin mån om ett ökat förtroende för Akademien från allmänhetens sida.

Uteslutet är naturligtvis inte, att studenttillflödet blir så starkt, att utrymmesbrist uppstår inom den ena eller den andra fakulteten. Då återstår ingenting annat än att vidtaga

vissa förebyggande åtgärder, såvida icke den vida angenämaren utvägen öppnar sig, nämligen att genom nybyggnader kunna öka utrymmet och genom anskaffning av mera undervisningsmaterial öka studiemöjligheterna, någonting som för övrigt länge varit önskvärt särskilt i fråga om Kemisk-tekniska fakulteten.

Mötet för folklivsforskning. Nordiskt samarbete.

För att fortfarande anknyta till vad som under det gångna året tilldragit sig vid Åbo Akademi, vill jag till sist yttra några ord i anslutning till det 6. mötet för nordisk folklivsforskning, som hölls i Åbo den 12—14 juni med deltagare från Sverige, Norge, Danmark och Estland samt givetvis från de båda språkgrupperna i vårt land. Det var en av de få nordiska kongresser som ägt rum i Åbo och den första som hållits i omedelbart samband med Åbo Akademi, i det forskare vid Akademien tillsammans med vetenskapsmän vid Turun Yliopisto uppträdde som inbjudare. Mötesförhandlingarna ägde rum i Humanistiska fakultetens för en kongress av denna art väl lämpade lokalteter.

Det vetenskapliga samarbetet på etnologiens fält, som redan länge pågått mellan de nordiska länderna, har givit upphov till dessa nordiska möten. Att mötet denna gång förlades till Åbo, får väl till icke ringa del tillskrivas den ställning de etnologiska ämnena intaga vid Åbo Akademi. Tack vare framsynta initiativ och gynnsamma omständigheter ha de discipliner, som hänföra sig till etnologien, den folkliga kulturens utforskande, fått ett avsevärt rum på Akademiens program. Det lyckliga i att så skett tycktes mig på ett synnerligen tydligt sätt framträda vid sommarens möte. Etnologien har under de senaste åren tilldragit sig en allt större uppmärksamhet. Enär den till sin natur är en jämförande disciplin, är det önskvärt, att icke säga nödvändigt, att forskarna på dithörande områden kunna komma tillsammans

för att vinna en överblick av vetenskapens ställning i de olika länderna, diskutera metodfrågor och ernå den direkta kontakt, som vinnes vid personliga sammanträffanden. På grund av de många gemensamma drag som genomgå de nordiska ländernas folkkultur, har det nordiska samarbetet på detta forskningsområde en fast grund att bygga på. Jag finner det vara en stor förmån, att Åbo Akademi även på denna väg kan föras närmare in i detta samarbete, för vilket Akademien är så väl ägnad både genom sin nuvarande ställning till de ämnen som beröra den folkliga kulturen, vilken ställning givetvis ytterligare kan stärkas och utbyggas, och genom sitt läge på en ort, som sedan gammalt varit förmedlare av kulturinflytelser mellan väster och öster.

Strävandet till ett större närmande mellan de nordiska folken hör till en av de få företeelser i tiden, som skänka verklig tillfredsställelse. Den ökade aktualitet dessa strävanden fått just nu, synes ingiva löften om att gemensamma kulturtillgångar, gemensam välfärd och gemensamma arbetsuppgifter, som främja delarna på samma gång som helheten, skola sökas upp och värdesättas i stigande mått. Detta är hugnesamt i en tid så full av tendenser i annan riktning. Huru långt har den icke gått, isoleringen av nationer, folk och språkgrupper, huru har man ej stegrat svårigheterna för människorna att förstå varandra mitt under det de moderna tekniska hjälpmedlen minskat avstånden och skapat förut oanade möjligheter för människorna att nå varandra. Det nordiska samarbetet markerar en motström: det syftar till att åtminstone bland våra nationer vinna större utrymme för de kvaliteter, som öka folkens förståelse för varandra, öka förmågan att respektera varandras intressen och gagna varandra inbördes. Jag är glad över att Åbo Akademi kan känna sig ha uppgifter att fylla också på detta område.

Inför det nya arbetsåret, hälsar jag Akademiens samtliga lärare, tjänstemän och studenter välkomna.

10.9. 1935.

*Herrar medlemmar av Stiftelsens Delegation
och Styrelse. Ärade församling.*

Åbo Akademi begynner i dag sitt adertonde verksamhetsår. Aldrig förut under Akademiens tillvaro har en sådan osäkerhet varit rådande i det allmänna politiska läget som nu. Efterkrigstidens många skickelsedigra händelser ha aldrig tett sig lika hotfulla för det allmänna lugnets och fredens bevarande som nu. Vårt land ligger på sidan om de skådeplatser, där de världspolitiska händelserna utspelas. Men vi äga därför ingen förvissning om att icke storm kan nå våra kuster. De sista årtiondenas utveckling på samfärdselns område ha fört nationerna närmare varandra och underlättat fredlig samvaro. Det är möjligt att denna utveckling även gör folken mera beroende av varandra, att den med större snabbhet sprider oron över världen under svåra brytningstider.

Förhållandena kännetecknas även i vårt land av en alltjämt ökad spänning. De politiska motsättningarna ha ytterligare skärpts. Det jäser och skälver på alla håll. När ungdomen vecklar ut sina fanor, blottas långtifrån alltid deviserna: »för frihet och fosterland», som voro det nittonde seklets löfte och det tjugondes vinning; i stället är det andra lösenord, som gå främst och ljuda högst, lösenord, vilka alltför ofta innebära förakt för gångna släktleds verk och hot mot det bestående i stat och samhälle.

Uppenbart är att det akademiska livet icke kan bli oberört av sådana inre skakningar som de, vilka vårt land

för närvarande prövas av — mitt i en annars löftesrik uppgångsperiod. Vi ha tvärtom nödgats lägga märke till, huru en beklämnande stor del av vårt lands studerande ungdom kastat sig in i de politiska striderna, och det på ett sätt, som i längden icke kan vara annat än till men för den sunda utvecklingen. Man väntar av ungdomen hänförelse och målmedvetenhet. Men man väntar också, eller man är åtminstone van att begära, att ungdomen under självtukt och eget ansvar skall arbeta med ideella mål för ögonen: den egna karaktärens danning, personlighetens utveckling och fosterlandets ära. Ungdomen faller lätt offer för frestelsen att bryta nya vägar och öppna nya utsikter, även om detta sker med vådsamt undanrödjande av gammal växt. Men det bör inskräpas, att man inte ostraffat visar vanvördnad och hänsynslöshet mot sekelgamla kulturvärden. Den som i självförhävelse försöker bygga egen framtid på andras undergång, når sällan varaktig vinning. När det är fråga om ett handlande som riktar sig mot andra medborgare och medborgargrupper, gäller även på det andliga området satsen: man plöjer icke egen åker, medan man kastar stenar i grannens.

Förändringar inom Akademiens lärarkår.

Inom Åbo Akademi har arbetet under året fortskridit i lugna fåror. Bland de inträffade förändringarna inom Akademiens lärarkår har jag först att omnämna åtgärderna för förverkligandet av bestämmelserna i protokollssekretären G. A. Lundenius' testamente, vilka lett till upprättandet av en fast ordinarie professur i Grekiska och romerska litteraturen med antikens historia och stadfästandet av professor Johannes Sundwall såsom innehavare av denna professur. Sedan donationsmedlen inbetalats sommaren 1934, översände stiftelsens styrelse till konsistorium meddelande

här om jämte utdrag ur testamentet. Detta innehöll som känt bestämmelse om, att fonden, med undantag av ett belopp för stipendier inom Teologiska fakulteten uppgående till 440,000 mark, skulle användas för upprättandet av en professur ägnad en vetenskap som Akademien själv ägde att bestämma. Vid förberedande överläggningar i ärendet tog konsistorium under omprövning möjligheten, att den rörliga professuren i Antikens historia med grekiska och romerska litteraturen skulle indragas och i stället en fast ordinarie professur inrättas inom samma läroområden, vilken skulle underhållas med avkastningen från den Lundeniuska fonden. Efter att ha införskaffat utredning därom, att ett sådant förfarande stode i överensstämmelse med testamentet och testators avsikter, ingick konsistorium till Kansler med hemställan om åtgärd för upprättandet av *G. A. Lundenius' professur i grekiska och romerska litteraturen med antikens historia*. Med bifall till Kanslers framställning beslöt delegationen sedermera vid sammanträde den 19 sistlidne maj att upprätta nyssnämnda professur. Kansler stadfäste därpå i brev av den 19 juni i enlighet med konsistoriets framställning professor Johannes Sundwall såsom lärostolens innehavare. Därmed ha ifrågavarande med varandra beslätade fack inom den Humanistiska fakulteten erhållit en permanent lärostol, vilket utgör en betydande vinning för Akademien. Akademien har velat hedra minnet av den storsinnade donatorn genom att fästa hans namn vid den nya professuren.

Kansler har likaledes på framställning av konsistorium under året utnämnt tvenne extra ordinarie professorer, nämligen tekniske doktorn, docenten Helge Aspelund, som genom brev av den 22 november 1934 utnämndes till innehavare av den sedan flera år vakanta e. o. professuren i Organisk kemi, och filosofie doktorn, docenten Per Ekwall, som genom brev av den 19 juni detta år utnämndes till inne-

havare av den nyinrättade e. o. professuren i Fysikalisk kemi och elektrokemi, vilken uppstått genom ombildning av det tidigare lektoratet i samma ämnen. Professorerna Aspelund och Ekwall ha förut under flera år verkat som lärare vid Akademien i respektive ämnen. Det har varit för Akademien en stor tillfredsställelse att genom dessa utnämningar kunna fästa vid sig tvenne framstående forskare och lärare, vilka förut ägnat Akademien sina tjänster. Och det är första gången nya medlemmar tillföras professorskåren, vilka vunnit sin högsta lärdomsgrad vid Åbo Akademi — professor Aspelund har för övrigt erhållit hela sin vetenskapliga utbildning vid Akademien. Jag hälsar professorerna Aspelund och Ekwall välkomna och tillönskar dem framgång i sina nya befattningar.

Vid delegationens sammanträde den 19 maj detta år fattades beslut om särskilda ändringar i Akademiens Grundstadgar, genom vilka bibliotekarietjänsten förändrades till en överbibliotekariebefattning. Genom denna åtgärd har bibliotekschefens ställning vid Åbo Akademi bringats i konformitet med liknande befattningar vid övriga nordiska universitet och högskolor.

Bibliotekets »boktorn».

Åbo Akademi kan denna höst fäga sig över en betydande vinning, som ernåtts i och med fullbordandet av bibliotekets »boktorn», Akademiens första större nybyggnad. Endast inredningsarbetena återstå, innan byggnaden kan mottaga huvuddelen av Akademiens bokbestånd och provisoriskt bereda rum för bibliotekets läsesal och administration. Därmed har den första etappen i Akademibibliotekets byggnadsplan uppnåtts och ett önskemål uppfyllts, som under många år framstått såsom ett av våra viktigaste. Redan 1921 uppställde dåvarande t.f. rektor professor Severin Jo-

hansson i sitt inskriptionstal det som ett mål för Akademien att få ett bibliotekshus. I inskriptionstalet fem år senare upptog han frågan på nytt, gav en utförlig exposé över bibliotekets dittills nådda utveckling och framhöll i kategoriska ordalag nödvändigheten att få planen på ett bibliotekshus förverkligad. Tanken syntes honom visserligen djärv — han ansåg att vidpass tre miljoner mark skulle vara behövliga — men han litade till den förunderliga växtkraft Akademien visat sig äga, och väntade att det stora steg framåt i Akademiens utvecklingshistoria, som tillkomsten av ett bibliotekshus skulle innebära, inom en icke alltför fjärran framtid skulle vara fullbordat.

Sedan dess ha svårigheterna att härbärgera det alltjämt växande bokbeståndet ökats år från år, vilket jag flera gånger haft anledning att betona. Det nu fullbordade bygget har för en tid framåt avlägsnat dessa svårigheter och skapat alldeles andra möjligheter än hittills att bibliotekstekniskt behandla, förvara och för vetenskapligt arbete tillhandahålla Akademiens bokskatter. Magasinsvåningarna komma att innehålla 5,500 meter hyllor och beräknas kunna giva utrymme för 180,000 volymer. Dessutom innehåller byggnaden en läsesal med 52 platser, ett handskriftsrum, där arkivalierna få en säker förvaringsplats, samt särskilda rum för administrationsdelen. Byggnaden beräknas draga en kostnad av omkring 2,300,000 mk.

Akademien har kunnat skrida till uppförandet av sitt nya »boktorn» tack vare de medel, som ställts till förfogande för ändamålet från utomstående håll. Det är med den största tacksamhet och den livligaste tillfredsställelse Akademien mottagit detta uttryck för redobogen offervilja inför vårt i detta nu centralaste och mest trängande behov. Vi se häri ett erkännande av den verksamhet som pågått för att vid Akademien skapa ett vetenskapligt bibliotek fyllande de högsta mått och jämväl ett uttryck för en på rik erfaren-

het grundad uppfattning om bokskatternas värde och nödvändigheten av att Akademien på denna punkt är väl rustad för framtiden.

Det är ett stort steg framåt som nu tagits. Det rika bokförrådet, som hittills varit splittrat på många håll i otidsenliga lokaliteter, kan nu till största delen ställas upp på ett enda ställe i ett hus, som byggts fullt modernt med utnyttjande av de sista vinningarna på biblioteksteknikens område. Den byggnadsplan, som blivit fullföljd till sin första del — till »boktornet» kommer som känt en större huvudbyggnad framdeles att ansluta sig — angiver en gång för alla riktningen för Akademibibliotekets utveckling. Men redan efter det att överflyttningen ägt rum, kunna vi känna trygghet i fråga om biblioteksförhållandena vid Akademien. De utmärkta förbindelser Akademien äger, vilka möjliggöra boklån såväl från de övriga biblioteken i hemstaden och hemlandet som från biblioteken i de skandinaviska länderna, öppna numera vidsträckta forskningsmöjligheter.

Studentkårens nybyggnad.

I detta sammanhang vill jag omnämna ett annat byggnadsföretag, som visserligen icke hör till själva Akademien, men likväl står i den närmaste anknytning till densamma, jag menar det nyligen igångsatta studenthusbygget. Studentkårens nuvarande lokal, inredd 1925 i den lägenhet kåren då inköpte jämte tomt vid Stora Tavastgatan 22, har länge visat sig vara alltför trång. Lokaliteterna voro från början avsedda för omkring 150 studenter; antalet har numera vuxit till inemot 400. På grund av denna tillväxt ansågs en utvidgning ofrånkomlig, varför kåren senaste år fattade beslut att realisera en länge närd plan att i anslutning till den nuvarande studentkårslokalen bygga ett stenhus innehållande festsal jämte andra rum för kårens behov.

Beslutet, som naturligtvis var beroende av möjligheterna att anskaffa det nödiga kapitalet, mötte förståelse i vidsträckta kretsar. Tack vare energiskt arbete från kårens sida och framgången av den penninginsamling som igångsattes, kunde byggnadsarbetet begynna under sommaren. Ritningarna ha uppgjorts av arkitekten Eric Bryggman. Byggnaden beräknas bliva färdig i början av nästa år. Studenthusets festsal kommer att ha plats för 300 personer. Utom det nödga utrymme studentkåren själv erhåller, blir festsalen ett välkommet tillskott till de få lokaler staden äger för fester, mindre konserter och andra liknande tillfällen. Byggnadsföretaget här vittne om en livaktighet inom studentkåren och ett intresse för dess uppgifter, som jag gläder mig över och antecknar med stor tillfredsställelse.

Akademiens ekonomi. Donationer.

Det nuvarande penningeläget är för en institution som Åbo Akademi icke särdeles gynnsamt. En stadig räntenedgång, sådan som den vi bevittnat under de senaste åren, leder ofrånkomligt till en minskning av avkastningen från det kapital, vilket placerats som lån. Medan man för fem år sedan kunde beräkna en ränta av $8\frac{1}{2}$ —9 %, kan man för närvarande icke uppnå högre ränta än $5\frac{1}{4}$ —6 %. Detta betyder en inkomstminskning av omkring en miljon mark. Under nedgångsperioden ha de styrande ekonomiska myndigheterna lyckats bringa budgeten i jämvikt endast genom nedskärningar, ofta nog på mycket viktiga punkter, i konsistoriets förslag till utgiftsstat. Några utvidgningar ha givetvis icke kunnat företagas utom vissa oundgängliga sådana, betingade av det ökade akademiska arbetet samt bibliotekets och samlingarnas tillväxt. Räntenedgången har även haft till följd, att fonder, donerade för bestämda ändamål, kräva tillväxt under en längre tid än man förut

beräknat, innan avkastningen förslår för det med dem avsedda ändamålet. Det behöves nu minst 50 % större kapital än för tio år sedan för inrättandet av en tjänst, vars avlöning skall stå i överensstämmelse med Akademiens allmänna lönestat. För att taga ett exempel ansågs denna tid 1.2 miljon mark vara tillräcklig för upprättandet av en professur, medan man nu måste beräkna 1.8 à 2 miljoner mark för samma ändamål. I fall professuren kräver större grundläggningskostnader för bibliotek, institut etc., erfordras ett ännu större belopp.

Man kunde för några år sedan befara, att Akademien skulle råka i ett kritiskt läge, därest räntenedgången skulle fortsätta. Att krisen icke berört Akademien på ett mera ingripande sätt får tillskrivas, dels en del gynnsamma omplaceringar, som verkstälts under de gångna åren, dels de donationer Akademien haft glädjen att årligen få mottaga. Därigenom har inkomstminskningen kompenserats och det ekonomiska läget stabiliserats.

Det nytillkomna kapitalet har sålunda haft en betydande andel i den uppnådda stabiliseringen. Så mycket mera glädjande är det då, att nya donationer alltjämt influtit, t. o. m. i stigande omfattning. Det sistförflutna året har i detta avseende varit ett lyckligt år, i det att Akademiens fonder ökats med mer än fem miljoner mark. De största beloppen ha tillförts Akademien genom testamentariska dispositioner av apotekaren Fredrik Johan Skippari i Kemi, avliden den 8 oktober 1934, friherre R. F. von Willebrand i Helsingfors, som avled den 6 maj 1935 och fröken Ingrid Wasastjerna i Helsingfors, avliden den 21 november 1934. Apotekaren Skippari hade i sitt den 21 april dagtecknade testamente bestämt, att 2,200,000 skulle tillfalla Åbo Akademi. För användningen av räntan på två miljoner hade testator icke fastställt några bestämmelser, varemot avkastningen av den återstående summan bör användas till utforskandet av

som obotliga ansedda sjukdomar. Den till Åbo Akademi donerade summan utgjorde ungefär 1/3 av hela förmögenheten. Övriga större donationer gingo till Kemi stad, Svenska kulturfonden, Finska apotekarföreningen, Farmaceuternas pensionskassa m. fl.

Apotekaren F. J. Skippari var född 1859 i Fredrikshamn, där hans fader var tulluppsyningsman. Efter att ha gått fyra klasser i Borgå lyceum inträdde han på apoteksbanan. Under 1880-talet konditionerade han på särskilda apotek i Helsingfors. Åren 1891—1893 idkade han med farmaceutiskt stipendium studier i Strassburg och Berlin. Han förestod sedermera apotek i Fredrikshamn, Hangö och Forssa samt erhöll 1895 privilegium på apoteket i Kemi, vilket han förestod till sin död. Sedan 1901 var han under en lång följd av år föreståndare för Nordiska Föreningsbankens filialkontor i Kemi. Han beklädde flera förtroendeposter i staden och var ansedd som en arbetsam, human och hjälpsam man. Han levde i tillsam tillbakadragenhet och samlade genom arbete och sparsamhet den stora förmögenhet, vilken han så gott som helt och hållet, såsom av testamentet framgår, disponerade till välgörande och kulturella ändamål.

Friherre R. F. von Willebrand hade i sitt den 25 juni 1924 dagtecknade testamente bestämt att 200,000 svenska kronor skulle tillfalla Åbo Akademi för att bilda en fond benämnd Reinhold von Willebrands fond, av vilken avkastningen får användas för Akademiens allmänna behov. Friherre von Willebrand har länge stått i centrum av vårt kulturliv. Han företrädde en hos oss sällsynt typ av kulturpersonligheter: den oberoende mannen, som driven enbart av kärlek till vår odlings allsidiga förkovran ägnar hela sitt livsverk åt litterära och politiska strävanden i fosterländskhetens och svenskhetens tecken. Han tillhörde under en mansålder ledningen för Finsk Tidskrift och följde Svenska Litteratursällskapets arbete med oavslätlig uppmärksamhet. Han

deltog med orädd håg och rätlinjig pliktuppfyllelse i vårt lands rättskamp. För Åbo Akademi hyste han ett varmt intresse alltsedan akademitankens uppkomst, ty han såg i denna högskola en institution, som syftade till förverkligandet av samma kulturella ändamål, som han själv hade arbetat för. Mot bakgrunden av detta intresse bör den storslagna donation ses, genom vilken han velat skänka Akademien sitt stöd. Åbo Akademi räknar det som en heder att ha blivit ihågkommen av denne andens och bördens riddersman.

Den donation, som tillfallit Akademien genom fröken Ingrid Wasastjernas testamente, dagtecknat den 2 augusti 1934, avser att främja ett bestämt ändamål, nämligen musiken. Avkastningen av fonden, som skall bära givarinnans namn och som uppgår till något över 400,000 mark, bör användas närmast till understödandet av en akademisk orkester eller kammarmusikförening vid Akademien. Därutöver har Akademien fått mottaga en stor samling musikalier. Musiken var fröken Wasastjernas stora intresse ända från ungdomsåren. Lika ivrigt som hon själv idkade musik, lika trägen åhörare var hon vid konserter och andra musiktillfällen och lika varmt uppmuntrade hon varje strävan till tonkonstens förkovran. Huru livligt detta intresse var, framgår bäst därav, att hon testamenterade i det närmaste hela sin förmögenhet till understödande av musikaliska institutioner och företag. Sålunda blevo bl. a. Svenska oratorieföreningen och Brages stråkorkester ihågkomna; Svenska Folkskolans Vänner erhöll en donation för bispringande av orkesterverksamheten på den svenska landsbygden.

I raden av Åbo Akademis donatorer, där förut namnet Wasastjerna intar en hedersplats genom donatrix broder protokollssekreteraren Björn Wasastjernas donation för en professur i zoologi eller botanik, har fröken Ingrid Wasastjer-

na berett sig en varaktig plats och knutit sitt namn vid en konststart, som hon så kärleksfullt ägnade sig åt i livet.

Bland övriga givare nämner jag särskilt Principalerna för Sparbanken i Åbo, vilka även detta år tilldelat Akademien ett understöd av 145,000 mark; avlidne rektor Viktor Groop i Tammerfors testamenterade fjärdedelen av sin förmögenhet eller omkring 100,000 mark till en fond, ur vilken stipendier skola utdelas åt studerande vid Akademien, som ägna sig åt studier i matematik eller naturvetenskaper. Ytterligare har Akademien genom avlidna fru Ida Aschans testamente fått mottaga en fastighet i Nåden-dal, vars avkastning närmast bör komma den Teologiska fakulteten till del.

Utöver ovan uppräknade donationer och en del onämnda mindre understöd har Akademien genom gåvor och testamenten under året fått mottaga ett flertal större och mindre penningbelopp av personer, som önskat förbliva anonyma. Likaså ha bibliotek och samlingar varit föremål för givarnas fortsatta välvilja. Jag ber att få framföra uttrycken av Akademiens djupa tacksamhet till alla, som frikostigt och med varm hand genom gåvor velat skänka Akademien ökade resurser och arbetsmöjligheter. Jag böjer mig i vördnad inför de bortgångna givarnas minne. Alla dessa gåvor vittna om en fortsatt tillit, ett växande förtroende till Akademien, som är både glädjande och uppmuntrande. Men gåvorna ådagalägga därjämte trofasthet och ansvar inför de kulturvärden Åbo Akademi med sin gärning vill hägna och förkovra.

På samma gång vi sålunda bevittna, huru personer inom olika befolkningslager och på olika orter nitälska för Akademien och sträva att främja dess utveckling, kunna vi icke undgå att känna oss smärtsamt berörda över den avoghet dessa donationer väckt inom vissa delar av den finsk-

språkiga befolkningen, en avoghet, som tagit sig många-handa uttryck i tal och skrift. I överensstämmelse med den, jag kan icke säga annat än falska uppfattningen, att Finlands svenska inbyggare vore ett främmande och för den fosterländska utvecklingen skadligt folkelement, så länge de icke övergiva sitt modersmål och ansluta sig till den finska språkgemenskapen, göras de personer, vilka donera medel till svenska kulturuppgifter, till föremål för de skarpaste angrepp, angrepp vilka givetvis även träffa den institution, till vilken gåvorna givas.

Att denna uppfattning och den därpå grundade strävan att riva ner och neutralisera allt som bär svensk stämpel är oriktig och orättvis, har så många gånger framhållits att det kan synas överflödigt att ånyo upprepa det. Men jag kan icke underlåta att beröra saken från denna plats. Jag håller det för min plikt att värna om Åbo Akademi, att hävda den vetenskapliga forskningens, sanningssökandets frihet och vår rätt att på vårt språk och inom vår kulturform göra vår insats till vetenskapens fromma och bildningens förkovran i vårt fosterland.

Akademiens förste kansler, friherre R. A. Wrede betecknade vid Akademiens invigning den svenska kulturformens bevarande som »ett livsvillkor ej blott för den svenska nationaliteten, utan för hela landet, i dess egenskap av en västerländsk kulturstat». Akademiens förste rektor, professor Edv. Westermarck förklarade vid samma tillfälle, att den bildningshård, som då invigdes till ljusets tjänst, efter förmåga skall »söka fylla sin uppgift att sprida upplysning i Finlands bygder» och »att den såsom ett stöd för den svenska bildningen och det svenska språket har en *fosterländsk* uppgift att fylla». Jag anser mig också ha anledning att erinra om den lyckönskan, som Finlands dåvarande statsminister, professor Vennola, på uppdrag av republikens president, framförde till — som orden föllo —

»den nya rikt utrustade högskolan, som tack vare en storartad offervillighet skänkts vårt land». »Presidenten hyser förhoppningen», hette det i fortsättningen, »att akademien skall med heder och framgång fullgöra sin höga uppgift att utbilda ungdomen i vetande och utgöra en hård för vetenskaplig forskning, sålunda riktande vårt folks bidrag till det mänskliga kulturarbetet». Om denna lyckönskning förenade sig genom statsministern landets regering. »Ett fritt folk i ett fritt land har blivit vår lösen», sade statsministern och fortsatte: »För landet har skapats en regeringsform, som tillförsäkrar alla dess medborgare och språkgrupper rätt och trygghet, och vårt statsskick är även ägnat att tillförsäkra den kulturhård, vi i dag inviga, de förutsättningar, den behöver för sin utveckling».

Det är ännu icke fullt sexton år sedan dessa ord fälldes på uppdrag av rikets president och i landets regerings namn. Vår värld av i dag ter sig mycket annorlunda än den värld Åbo Akademi inträdde uti. Akademien har kunnat ostörd fullfölja sina arbetsuppgifter; hon har genomlevat lugna, lyckliga år. Det ankommer icke på mig att värdesätta den insats Åbo Akademi hittills utfört, att bedöma i vad mån Akademien riktat »vårt folks bidrag till det mänskliga kulturarbetet». Men jag vågar påstå, utan att frukta för risken att beskyllas för självförhävelse, att Akademien i mån av krafter ända från början arbetat med den kulturbärande och kulturfrämjande syftning, som anvisades av Akademiens skapare och första styresmän i fast tro på välfärd och lycka för vårt land, det fria Finland, som efter all den ödeläggelse och jämmer, kriget medfört, reste sig såsom en av oss liksom av hela nordens med jubel hälsad ny statsbyggnad.

Under sådana förhållanden kunde man vänta, att Åbo Akademis utveckling och alla de tillflöden i form av donationer av olika slag, vilka främja denna utveckling, vore

ägnade att väcka samma allmänna tillfredsställelse, som Akademiens tillkomst väckte. De utgöra ingenting annat än fortsatta uttryck för ädel fosterlandskärlek och offervilja, för en strävan att omsätta genom idoghet och sparsamhet vunna resultat i allmännyttigt arbete för en fortgående andlig och materiell förkovran. De erbjuda ökat stöd och skydd åt den kulturbyggnad, som rests icke minst till gagn och prydnad för Åbo, den gamla kulturstaden med sitt stolta namn i vår odlings historia. Samtidigt äro de nya krafttillskott till en av de »sändare», som hemma och utom landets gränser bära budskap om vår odlingsart, om Finland, utposten mot öster.

I den mån Akademiens arbete hänför sig till de forskningsområden, som särskilt beröra den svenska nationaliteten, dess språk, litteratur, historia, kulturtraditioner och folkliv, och i den mån dess undervisningsprogram hänför sig till den svenskfinländska befolkningens specialbehov, fullföljas även därvid fosterländska uppgifter. Våra fyra svenska landskap, Nyland, Åboland, Åland och Österbotten, tillhöra Finland lika helt och oskiljaktigt som vilka andra landskap som helst. Finlands svenska befolkning har i klar som mulen tid fyllt sin medborgerliga och fosterländska plikt och vill ingenting hellre än att i fred och ro och med ständigt ökade möjligheter arbeta för den egna bygdens och landets välfärd.

Om man sålunda icke med fog kan säga, att Åbo Akademi i berört hänseende gjort något avsteg från de en gång utstakade riktlinjerna, icke svikit utan hellre överträffat förväntningarna — jag säger även detta utan att ingå på någon värdesättning av prestationerna i och för sig — så tror jag mig med visshet kunna säga, att samma riktlinjer skola komma att följas även i framtiden.

Det är sant, att det nu för tiden finnes män, som ägnat sitt liv åt den vetenskapliga forskningen, det fria sannings-

sökandet, och likväl, när det passar sig, ställa sanningen tillbaka och bygga stängsel för anden — när det gäller andra än dem själva. Ett sådant sanningssökande är icke fullödigt, det bygger icke på de etiska normer, som kunna skänka det ett inre värde. Den som i dag träder upp såsom ljusbärare, är föga skickad därtill, om han i morgon ämnar hugga in på dem, som burit lågan före honom, och släcka facklorna i bröders tåg. Forskaren måste brinna av kärlek till sanning och frihet. Varje hård för den högsta bildningen och vetenskapen måste som en andens fyrbåk lysa med ren och klar eld, först då sprider sig ljuset långt, vägledande, värmande och livgivande.

Därmed vill jag icke lysa något bann över den utåt riktade verksamheten. Jag hyser fortfarande samma uppfattning som den jag gav uttryck åt i mitt inskriptionstal för fem år sedan, nämligen att vetenskapsmannen måste känna behov att följa och granska företeelser, som lägga beslag på det allmänna intresset, oberoende av om de komma i närmare eller fjärmare kontakt med hans egna forskningsuppgifter, oberoende av om de i större eller mindre grad influera på den livsuppgift han gjort till sin. Han kan icke och får icke slå dövörat till för rösterna omkring sig. Man väntar, att han skall stå i kontakt med omvärlden, göra sig förtrogen med det som möter honom i människors liv och strävanden och därför även lyssna till det politiska och sociala livets pulsslag.

De nya politiska strömningarna.

Jag har i det föregående anknutit till stämningar och förväntningar, som voro rådande vid tiden för Akademiens tillkomst. I ett avseende ha förhoppningarna svikit. En betydande förändring i det nationella tänkandet har ägt rum sedan de första åren efter kriget och därmed även en

förändrad uppfattning om vår svenska nationalitets framtidsställning. Edvard Westermarck yttrade i sitt förut citerade tal att »det måste betraktas som en krigets vinning att de små nationernas rätt att leva sitt eget liv fastslagits av stormakterna med ett eftertryck, som gör varje kränkning därav till ett flagrant brott mot en folkrättsligt bindande norm. Och det är icke endast de små *nationernas* rätt som högtidligt proklamerats: även nationaliteter», sade han, »som utgöra mindretalet i ett land, bebott av olika folkslag med olika språk, ha uttryckligen tillerkänts samma rättigheter att bevara och utveckla sin egen individualitet som den de små nationerna äga gentemot sina mäktiga grannar». Om också principen om de små nationernas och nationaliteternas självbestämningsrätt blivit långt ifrån konsekvent tillämpad i den stora uppgörelsens timme, ansåg han, att »något är ju dock vunnet därmed, att den nationalistiska statsteorien omsider avlösts av principen om de olika nationaliteternas rätt inom staten». Westermarck hoppades, att kriget givit dödsstöten åt den lära, enligt vilken det i en stat bör finnas endast ett språk och ett sinne och där fördenskull den svagare för att bli likställd med den härs-kande nationaliteten måste uppgå i denna genom att antaga dess språk. »Må vi hoppas», sade han, »att i länder med olika nationaliteter den ena hädanefter icke skall anses för mindre fosterländsk än den andra därför att den lika varmt älskar sitt modersmål».

När han i anslutning härtill yttrade att »den nya tidens korrigerings av de politiska rättsbegreppen är sålunda ägnad att skänka ökad trygghet både åt vårt folk i dess helhet och åt dess svenska nationalitet», gav han förvisso uttryck åt en allmänt utbredd uppfattning. Det låg en allvarlig realitet bakom hans ord: »Vi ha själva med liv och själ varit med om att uppmura den nya statsbyggnaden och vi känna att vi äro välbehövliga för dess upprätthållande».

Hans blickar sträckte sig långt utöver närbilderna och stundens stämningar, då han till sist yttrade följande: »Om, såsom vi livligt hoppas, republikens utrikespolitik skall dragas åt väster och samhörigheten med Skandinavien skall bli icke endast kulturell såsom hittills utan därjämte politisk, då skall vårt språk bli borgbryggan, som förbinder utposten i öster med bundsförvanterna i väster. Vi svensktalande vore lyckliga över att sålunda kunna göra fosterlandet nya tjänster, och våra finsktalande landsmän skulle utan tvivel klarare än förr inse att svenskans betydelse för vårt land icke kan mätas efter antalet av dem som ha detta språk till modersmål».

Vi finna, vid betraktandet av den nuvarande politiska situationen, huru annorlunda utvecklingen gestaltat sig. Läran om nationalstaten fick ingen dödsstöt av kriget. Tvärtom ha mängden av denna läras anhängare vuxit på ett skrämmande sätt, och man har tillgripit allt våldsammare medel vid lärans förkunnande och tillämpning. Nationernas Förbund har haft annat att göra än att syssla med minoritetsskydd; som bäst ställes förbundets förmåga att hävda sin auktoritet ifråga om en till förbundet hörande stats oberoende på det hårdaste prov. I vårt land har den nationalistiska statstanken upplevat en högkonjunktur. Vi ha därunder bevittnat en kampanj mot det svenskspråkiga folkelementet, som icke blott står i bjärt kontrast mot den framtidsbild, man tyckte sig skåda i frihetsdagens morgonljus, utan överträffar vad den svartaste pessimism kunde förutspå och hotar att omintetgöra förutsättningarna för en framtida lycklig samverkan mellan de båda folkgrupperna i landet.

Att i dag teckna bilden av vår framtid i ljusa färger, vore att röja brist på framsynthet. Vår rätts- och kulturkamp kommer att vara länge, ty det kräves tid, innan svåra folkpsykosor gå tillbaka, och man måste väl dock stämpla äkt-

finskheten såsom en typisk sådan. Den visar tecken att följa samma förlopp, som dylika rörelser inom vissa folkskikt pläga följa. Dock kan jag icke tänka mig annat än att den måste gå tillbaka, ty »såsom en statlig helhet måste den finsk- och svenskspråkiga befolkningen i varje fall leva i detta land», för att anföras ett yttrande av vår nuvarande statsminister. Till och med om man skriver under Thomas Buckleys påstående att »okunnigheten är den mäktigaste orsaken till nationalhatet», måste man hoppas på en större tolerans i den mån kunskapen ökas om den svenska befolkningens och det svenska språkets betydelse för landet i nutid och framtid. Det är ju icke fråga om annat än att det är en med konstlade medel uppjagad massrörelse, som riktar sig mot oss — detta utsäges öppet även på finskt håll. Omsider torde man även inse det opraktiska — jag kunde också säga det praktiskt ogenomförbara — i att göra en nationalstat av Finland, landet med en stor minoritetsnationalitet, av vilken 2/3 är bosatt i svenskspråkiga bonde- och skärgårdsbygder, landet med sina högt stående svenskspråkiga kulturinstitutioner och med landskapet Åland, tidigare en viktig internationell intressesfär och för närvarande stående under internationellt rättsskydd.

Den förmenta svenska »isoleringen».

Emellertid är det nuvarande läget onekligen ägnat att ingiva allvarliga bekymmer. Det ter sig ovisst vad framtiden bär i sitt sköte. Den mot oss riktade nationalistiska propagandan har på sistone med ökad skärpa framfört ett visserligen icke nytt, men tidigare tillbakahållet tema: den »isoleringspolitik», som medvetet skulle drivas av Finlands svenskspråkiga befolkning. Denna fråga ser jag mig tvungen att här med några ord beröra.

Påståendet, att vi ägna vårt arbete endast åt oss själva,

därvid fjärande oss från de finskspråkiga, utmynnar allt som oftast i svåra beskyllningar, i vilka svenskfinländarnas förut erkända och alltjämt ådagalagda fosterländskhet icke blott misstänkliggjorts utan rentav förnekats. Man gör även gällande, att endast bevarandet av det svenska språket och den svenska kulturen varit drivfjädern till de svenska samlingssträvandena och uppslutningen kring vissa bestämda kulturuppgifter samt föranlett uppkomsten av fristående svenska föreningar, uppdelningen av tvåspråkiga organisationer i enspråkiga, o. s. v. Och denna »isolering» har, säger man, lett till att de svenskspråkiga blivit främmande för de finskspråkigas kulturintressen och strävanden. Hela denna teori om vår förmenta strävan till »isolering» bygger på en ytlig analys av problemet, en analys, som ser endast problemets ena sida och dessutom lämnar vissa för utvecklingen avgörande faktorer helt och hållet obeaktade.

Det ensidiga ligger däri, att vår samlingsrörelse med alla dess yttringar bedömes, såsom vore svenskhetssträvandena endast ett självändamål, vilket de icke äro. Det ligger i öppen dag, att vi utföra vår gärning som män och kvinnor av svensk stam och att svenska språket är vår andes stämma, samt vidare, att vårt språks och vår kulturs bevarande är för oss en hjärteangelägenhet. Men om icke samtidigt fosterlandets oberoende, välfärd och styrka i andligt och materiellt avseende vore målet för vår strävan, så syftade den till en separering som icke blott vore skadlig för oss själva utan rent av oförnuftig. Vår folkgrupp kan icke med fog beskyllas för en sådan separeringssträvan. Våra svenskspråkiga kulturorganisationer kunna minst av allt tagas som exempel på svensk strävan till »isolering», de ha tillkommit för att taga vara på de svenska kulturintressena, men med ett öppet utsagt och lika öppet fullföljt fosterländskt syftemål.

Tillkomsten av det svenska biskopsstiftet har, för att taga endast ett exempel, anförts såsom ett uttryck för en svensk

isoleringslusta, som skulle fjärma oss från de finskspråkiga. Denna utsago måste grunda sig på bristande kännedom om det verkliga förhållandet. Ty det svenska stiftet utgör tvärtom det bästa exemplet på en differentiering, som samtidigt gagnat delen och det hela. Det är ett uppenbart faktum, vilket även erkänts på finskspråkigt håll, att genom den nya stiftsindelningen och den arbetsfördelning inom det kyrkliga livet, som ansluter sig därtill, positiva arbetsresultat vunnits, som icke kunde uppnås därförutan. Härigenom ha otaliga anledningar till slitningar försvunnit och nya förutsättningar för ett förtroendefullt samarbete skapats. Att detta samarbete lett till en befruktande växelverkan mellan svenskt och finskt, har vid olika tillfällen framhållits av auktoritativa representanter för det finskspråkiga kyrkolivet. Samma erfarenheter ha gjorts på en hel mängd andra områden, och liknande erkännanden ha givits om de svenska kulturvinningarna överhuvud — om också icke i dessa yttersta tider.

Vid kyrkodagarna i Mariehamn 1932 yttrade biskop Jaako Gummerus på tal om den kyrkliga utvecklingen sedan det svenska stiftets tillkomst: »Vi glädjas över resultaten, ty det är en vinning för hela Finland, det som vunnits på svenskt håll». Jag är livligt övertygad om att samma högsinnade uppfattning ännu i dag hyses inom vidsträckta finskspråkiga kulturkretsar.

När jag nämnde, att den finska teorin om svenskfinländsk isolering utformats med förbiseende av vissa grundläggande faktorer, så avsåg jag med dessa en hel del företeelser i det utvecklingshistoriska förloppet, vilka påverkat idérikningarna liksom det praktiska arbetet. Dit hör de senaste årtiondenas allmänna utveckling mot koncentrerings på vissa arbetsuppgifter och samling inom skilda intressegrupper. Dit hör föreningsväsendet, en frukt av det sistförflutna halvsekle. Dit hör den vetenskapliga och litterära produktio-

nens snabba tillväxt inom såväl den finskspråkiga som den svenskspråkiga befolkningsgruppen. Och än vidare: dit hör spjälkningen av arbetsuppgifterna både på det andliga och det materiella området och icke minst de ökade fordringar, vilka ställas på varje svenskspråkig man eller kvinna, som hänvisas till eller besjålas av önskan att deltaga i det finskspråkiga kulturarbetet. Om man förbiser dessa faktorer — många flera kunde nämnas — tyder man tidsföreteelserna oriktigt. Man tror sig se en »isolering», där det i själva verket endast rör sig om en koncentration eller differentiering, genom vilken de olika delarna visserligen antaga sina egna former i överensstämmelse med sina egna förutsättningar och sitt eget skaplynne, men där icke dess mindre helheten, fosterlandet, gagnas, ja, där en sådan differentiering rent av varit nödvändig för utvecklingen. Jag tror att det på flere områden kan gälla vad biskop Gummerus vid nyssnämnda tillfälle yttrade om kyrkolivet: »Men arbetsfördelningen, en viss 'isolering', hade i någon mån varit nödvändig,» sade han, »för att kyrkans arbete skulle vinna ett fastare grepp om den svenska befolkningen», ett uttalande, som således tillägger »isoleringen» en alldeles annan betydelse än ledande finsk dagsopinion gör.

En fråga för sig är, huruvida Finlands svenska befolkning kan mot sin vilja tvingas till isolering. Den strävan, som den äktfinska opinionen gör sig till tolk för, är otvivelaktigt ägnad att i hög grad vidga klyftan mellan vårt lands båda folkgrupper. Men jag vågar dock uttala den övertygelsen, att det i längden skall visa sig omöjligt att genomföra en sådan isolering, därest vi genom dugligt och hängivet arbete visa trohet mot fosterlandet och den säregna uppgift i fosterlandets tjänst, som blivit oss tilldelad.

Mina damer och herrar!

Jag har i dag utöver den sedvanliga översikten över de akademiska angelägenheterna med några anmärkningar berört vår stora livsfråga: förhållandet mellan de olika språkgrupperna och möjligheterna för oss att utföra vår fosterländska gärning som svenska finländare. Jag har gjort det, emedan den frågan för närvarande kräver allvarligt begrundande. Av oss kräves en anspänning av alla våra krafter för att hävda rättens princip och skingra det hölje av villfarelse och våld, man försöker svepa omkring oss. En sådan anspänning kan icke vara lönlös. Den kände finskhetskampen E. G. Palmén yttrade en gång »att svenska språket har en så ofantlig betydelse att dess åsidosättande vore en stor förlust så för individerna som för nationen». Även om man icke kan hoppas att en samlad finsk folkopinion skall omfatta denna sats, måste det dock medges, att man även kan skåda lugnare rörelser under dagsopinionernas oroliga böljesvall. Från statsmaktens sida ljuda starka enande röster, och den breda finska landsbefolkningen har icke glömt det vapenbrödraskap den knutit med den svenska befolkningen under längst förflutna orostider och sedan dess flere gånger förnyat.

Det vore också i själva verket groteskt att samtidigt som man med all iver öppnar den ena förbindelsen efter den andra i syfte att ernå förbättrade kommunikationer och intimare samverkan med den övriga världen, framför allt med och via den skandinaviska norden, försöka tillintetgöra den »borgbrygga» det svenska språket utgör. Jag säger försöka, emedan strävandena tillsvidare haft karaktären av försök. Men de måste enligt min mening misslyckas. Ty lika litet som svenska hjärnors och svenska händers medverkan i detta lands uppbyggande kan plånas ut, lika litet kan vår framtida gärning hindras. Vi måste hoppas att en sund

och praktisk politik omsider skall finna det klokare att fortfarande till hela landets gagn använda de murstenar vi föra fram till Finlands kulturbyggnad än att kasta bort dem.

Jag kan således icke, trots allt, misströsta om att *rätt dock slutligen skall vara* och att man i ansvariga kretsar alltmera skall bli medveten om samhällets förpliktelse att främja medborgarnas trevnad, arbetsro och utveckling oberoende av vilket språk, svenska eller finska, de lärt av sin moder, oberoende av i vilken landsdel de bo. Jag vågar alltså hoppas att den lösen vårt lands dåvarande statsminister gav från denna plats vid Åbo Akademis invigning: »*ett fritt folk i ett fritt land*» med rätt och trygghet för alla dess medborgare och språkgrupper skall bli bestående till framtida välgång och lycka för vårt fosterland.

Inför det begynnande arbetsåret hälsar jag Åbo Akademis lärare, tjänstemän och studenter välkomna.

TAL VID SÄRSKILDA TILLFÄLLEN

TAL VID ÅBO AKADEMIS GOETHEFEST
DEN 22 MARS 1932.¹

Ärade inbjudna gäster. Mina Damer och Herrar.

På Åbo Akademis vägnar hälsar jag Eder välkomna till denna högtidlighet, med vilken Akademien velat deltaga i den hyllning västerlandet i dag ägnar minnet av Johann Wolfgang von Goethe, diktaren och tänkaren, en av världskulturens störste uppbyggare.

För Åbo Akademi, på vår ort en arvtagare till den gamla Akademiens traditioner och uppgifter, har Goetheminnet en stark aktualitet. Om Wertherlitteraturen vid tiden för det nittonde seklets ingång icke flödade lika ymnigt vid Åbo Akademi som vid de svenska högskolorna, så fann Goethes diktning så mycket ivrigare anhängare bland de unga åboromantikerna, vilka under den gamla akademi-erans tvenne sista decennier löste den nya vårens vindar i vår litteratur. De lyriska dikterna lästes, översattes och publicerades i kalendrar och tidskrifter och t. o. m. sjöngos. Goethes dramatiska verk beundrades och diskuterades, och deras gestalter, så nära liggande i sin rena mänsklighet, gav här liksom överallt annorstädes färg och lyftning åt de nya litterära strävandena. Johan Gabriel Linsén talar om huru skönheten i Tasso framträder klarare vid varje förnyad genomläsning. Skådespelet framstår för honom som

---

¹ Festföredraget vid Goethefesten hölls av professor Rolf Lagerborg.

en sann tavla av livet, och med det färgspel, dessa starka växlingar av ljus och skugga, som aldrig saknas i detta skådespel, där var och en av oss agerar, som han uttrycker sig. Här i Åbo utkom också 1819 den första fullständiga översättningen till svenska av Tasso, gjord av Engelbrekt Rancken, en av den tidens varmaste Goethebeundrare hos oss. Samma år framträdde i Mnemosyne det första försöket att på svenska språket återgiva scener ur Faust, det var slutscenen ur första delen som publicerades, enligt en uppgift översatt av Linsén. Ett par år senare översatte Gustaf Adolf Avellan »Die natürliche Tochter», vilken översättning senare utgavs även i Sverige. Avellan betygade samtidigt i Mnemosyne 1820, att »Goethes litterära förtjänst är känd av alla litteraturens vänner».

Dessa antydningar låta oss förstå de mäktiga impulser Åboromantiken mottog från Goethes diktning. Men Goetheminnet innebär för oss icke blott en anknytning till dessa litterära företeelser i kretsarna omkring den gamla Åbo Akademi. Med sin på samma gång folkliga enkelhet, starka naturkänsla, sin livsbejakelse och världsfamnande universalitet grep Goethes diktning djupt in i det nittonde seklets andliga odling. De översättningar, som tillkommo omkring seklets mitt — jag erinrar särskilt om Karl Collans — de av finländska komponister skrivna tonsättningarna till Goethes dikter, av vilka en del upptagits på aftonens festprogram, äro blott svaga återspeglingsbilder härav. Vårt eget land hade fostrat en ande, vilken i diktens värld blev den strålpunkt, som lyste klarast av alla. Men litteraturhistorien har för länge sedan visat, att även Runeberg för sina tidigare episka dikter mottog impulser från Goethe. Under hela det sekel, som förflutit sedan Goethes bortgång, har skalden alltså utövat sitt inflytande, ledande mot höghet, förenkling och sann naturlighet.

Goetheminnet, till synes stående i en så skärande kon-

trast till det som nu kanske närmast sysselsätter vårt tänkande: slitenhet, kamp och förvirring, bär i sig, även det, nog av brottning och kamp. Men det bär ock budskapet om det andligas seger i kampen. Så blir för vår tid, liksom för fjärran kommande tider, allt det upphöjda diktarens ande skådat och skapat en flödande källa till liv, förnyelse och förtröstan. Det har besannats, vad som för ett sekel sedan uttalades om Goethe, och det har fortfarande samma sanningensvärde:

»Släkten skola efter många irrfärder, återvända tacksamt till honom, som har en lärdom i behåll för alla och kan upplåta för dem portarna till den enkla och rena konstskönhetens tempel».

TAL VID ÖPPNANDET AV DET JACOBSSONSKA MUSEET »ETT HEM» DEN 29 MAJ 1932.

Till denna högtidlighet, genom vilken makarna Helène och Alfred Jacobssons museistiftelse »Ett hem» första gången öppnas för att tjäna det ändamål donatorerna avsett, har Akademien tagit sig frihet att rikta en inbjudning till Eder, mina Damer och Herrar, för att Ni genom Eder närvaro skulle skänka öppningshögtidligheten ökat värde. Jag anhåller att få hälsa Eder alla välkomna.

Jag riktar en särskild hälsning till intendenten för »Ett hem», magister Walter von Konow, och uttalar min glädje över att han åtagit sig detta värv, han som genom sina långvariga vänskapsfulla förbindelser med den Jacobssonska familjen utan gensägelse är den person, som är bäst skickad att pietetsfullt vårda hemmet. Likaså hälsar jag biträdande intendenten magister Lars-Ivar Ringbom som i sin egenskap av konsthistoriker har möjlighet att tillvarata och för vetenskapen bereda de impulser hemmet i så rikt mått kan skänka.

Genom ett den 18 februari 1925 daterat tillägg till testamentet av den 24 december 1912 bestämde makarna Jacobson, att sedan de båda avlidit skulle återstoden av deras förmögenhet, efter det några legat avdragits, jämte gården och tomten tillfalla Stiftelsen för Åbo Akademi. Angående huset, det hem, där vi befinna oss, innehåller testamentstillägget utförliga bestämmelser. Det skall för framtiden bibehållas i det skick det befann sig under makarna Jacobs-

sons livstid. Inga nya föremål få tillföras, ej heller få föremålen flyttas. Hemmet skall vårdas såsom ett museum kallat »Ett hem». Akademiens konsistorium äger utse intendent för museet. Såsom ett önskemål i detta avseende uttala donatorerna förhoppningen, att historiska museets intendent, magister Walter von Konow, måtte bli »Ett hems» förste vårdare.

Sedan Stiftelsen för Åbo Akademi i början av detta år övertagit den Jacobssonska donationen, anmodades konsistorium att vidtaga nödiga åtgärder för att förverkliga donatorernas avsikter i fråga om »Ett hem». Däröfver tillfrågad hade magister von Konow förklarat sig villig att, efterkommande makarna Jacobssons önsknings, antaga befattningen som intendent för museet. Men därjämte ansågs det nödigt att anställa en biträdande intendent. Hertil antogs magister Lars-Ivar Ringbom. Arbetet igångsattes för att genom anskaffandet av vitriner och vidtagandet av andra anordningar sätta hemmet i sådant skick att det, som donatorerna önskat, kunde öppnas för allmänheten.

Samtidigt fattades beslut angående disponeringen av den del av byggnaden, som använts till kontorslokal, vilken enligt testamentet icke skulle införlivas med museet. Dessa rum anvisades för Akademiens konsthistoriska seminarium, vilket behövde ökat utrymme och ägde de närmaste anknytningarna till museistiftelsen. Ytterligare har beslut fattats, att »Ett hem» från och med denna dag tillsvidare skall hållas öppet för allmänheten tre dagar i veckan, nämligen tisdag, torsdag och lördag, mot en bestämd inträdesavgift. Inom kort kommer en vägledning för besökare att utarbetas.

Hemmet står nu sådant framtida generationer komma att skåda det: ett imponerande minnesmärke öfver den kulturriktning, de familjeintressen och hemförhållanden, som rådde i Åbo i det tjugonde seklets begynnelse, liksom öfver

donatorerna själva. Det ger i disposition, i möbler och inredning, i konstverk och prydnader en bild av den för tiden rådande smakriktningen och av tidens samlarverksamhet. Det visar, huru livet levats i en förnäm vardagsomgivning av en patricierfamilj i det Åbo som gått, en familj, som ägt sinne för skönhet och trevnad och möjlighet att förverkliga sina intentioner.

Våra tankar gå självfallet vid detta tillfälle främst till de varmhjärtade donatorerna, till dem som skapat detta hem och här framlevat sitt liv. Vi känna en djup tacksamhet för gåvan såsom sådan och för den vittsyftande tanke, som ligger bakom densamma. Tiderna växla och med dem människorna. Men också själva livsföringen, miljöerna, förändras och antaga i stor utsträckning form efter förändrade uppfattningar och krav.

Genom att samla föremål och ställa upp dem i museer i tidstrogen inramning har man sökt framkalla bilder av gångna tiders hem- och samhällsförhållanden. Men givet är, att detta icke kan skänka en lika klar bild, som då ett hem i sin helhet bevaras för kommande tider. Det är insikten om detta, medvetenheten om den nya tidens omvärdering av värdena och dess starka nivellerande tendenser, vilka icke minst gå ut över hemmen, som — så vill jag se saken — varit de drivande krafterna vid utformningen av denna donation. Det Jacobssonska hemmet med sin prägel av helhet och soliditet, sina rika samlingar och sin varma hemkänsla skall till framtiden bära vittnesbörd om de konstnärliga och allmänskulturella intressen, som här hade sitt hemvist, om makarna Jacobssons i vackraste mening kulturbevarande vilja och avsikter.

Vår stad har genom »Ett hem» blivit en sevärdhet rikare, man torde få säga en sevärdhet av det slag och den omfattning vårt land förut icke äger, men som i andra land har många motsvarigheter. Åbo Akademi åter har genom

detta hem gjort ett värdefullt förvärv, vilket speciellt tillför det kulturhistoriska och konsthistoriska studiet rikt och varaktigt material. I vården av hemmet har Akademien fått sig anförtrord en hedrande uppgift, som medför förpliktelser, men som tillika genom sin art och syftning skänker en ljus och lyftande framtidssyn.

I det jag på Akademiens vägnar bringar minnet av donatorerna en vördnadsfull och varm hyllning, förklarar jag härmed »Ett hem» öppnat.

TAL TILL PROFESSOR EDWARD WESTERMARCK
PÅ HANS 70-ÅRS DAG DEN 20 NOVEMBER 1932.

Herr Professor.

På Eder 70-års dag anhåller Åbo Akademi att genom oss få framföra en vördsam och hjärtlig lyckönskan. Vi innesluta i denna lyckönskan uttrycken för Akademiens djupa tacksamhet för Eder stora och bestående insats till förmån för dess arbete.

Tanken på en svensk högskola i Åbo hade från början i Eder en av sina varmaste vänner och förespråkare. Då Ni vid den nya högskolans begynnelse antog kallelse till den professur, som inrättats med förhoppning om Eder såsom dess förste innehavare, väckte budskapet härom känslor av största glädje och tillförsikt såväl i donatorernas krets som i hela det svenska Finland. I Eder person förenade Ni den eminente vetenskapsmannen och läraren, den varmhjärtade patrioten och den hängivne svensketsvännen. Ni blev, andligt sett, Åbo Akademis största tillgång.

Eder rika akademiska erfarenhet togs fullt i anspråk, då Ni som Akademiens förste rektor hade att ingjuta en levande anda i de nyss skapade formerna. Det var i främsta rummet tack vare Edert initiativ Akademien erhöll sin slutliga organisation.

Att Edert berömda namn hela denna tid varit bundet vid Åbo Akademi, har länt högskolan till ära och burit även

hennes namn vida omkring. Ovärderliga tjänster har Ni därunder som lärare gjort Akademien och hela vårt lands bildningsliv. Med stolthet ha vi följt Eder vetenskapliga verksamhet, som, ständigt lika fullödigt, fortgått med oförminskad att icke säga ökad intensitet under alla dessa år. I det ena som i det andra ha Eder tillgivenhet för högskolans innersta syftemål, Eder fasta övertygelsetrohet, Eder vida, sant humana livssyn tryckt sin prägel på Akademien.

Det är en glädje att på denna högtidsdag få bringa Eder Akademiens och kollegernas uppriktiga och varma hyllning. Kännedomen om Eder föresats att inom kort lämna det akademiska arbetet blandar dock vemod i vår glädje. Men minnet av Eder personlighet och frukterna av Edert livsverk skola bli bestående vid den högskola Ni ägnat så mycken kärlek. Och vi våga hoppas, att den andliga gemenskapen mellan Eder och Åbo Akademi aldrig skall upphöra.

Som ett yttre uttryck för sin tacksamhet har Akademien till Eder högtidsdag över Eder låtit prägla en medalj. Den på medaljen återgivna rektorsspiran med sin upphöjda symbolik skall för sentida släkten erinra om den tid, då Ni utförde Eder grundläggande gärning för Akademiens tillblivelse och utveckling.

Jag ber Eder, Herr Professor, mottaga detta uttryck för vår beundran och vördnad.

TAL VID DE AKADEMISKA SOMMARKURSERNAS
AVSLUTNING PÅ ÅLANDS FOLKHÖGSKOLA DEN 9
AUGUSTI 1930.¹

När Åbo Akademi blev anmodad att utforma och utfylla föreläsningsprogrammet vid dessa akademiska sommarkurser på Åland, så innebar detta, såsom jag vid kursernas öppnande antydde, upptagandet av en form av akademiens verksamhet, som a priori var till finnandes, ehuru för en tid latent, inom det akademiska programmet. Men det fanns andra orsaker till att denna inbjudan från bygden, som nu ingick till Akademien, skulle antagas. Akademien bindes vid fullföljandet av båda sina huvuduppgifter, den vetenskapliga forskningen och den akademiska undervisningen, starkt vid bygdens folk. Den naturvetenskapliga forskningen äger i våra dagar en alldeles annan inställning till det praktiska livet än tidigare. De nationalekonomiska undersökningarna ha fått en ökad aktualitet och en allt större tillämpning även i landsbygdens hushållning. De humanistiska vetenskapsgrenarna ha sedan gammalt sin givna ställning. Bland dessa äger Åbo Akademi som känt flera lärostolar upprättade i direkt syfte att sprida ljus över för gångna tiders levnadsförhållanden och människor på landsbygden. En av Akademiens fakulteter, den Teologiska, har i alldeles särskild grad kommit att rikta sig till vår

---

¹ Detta tal har medtagits, ehuru de akademiska sommarkurserna på Åland icke i egentlig mening föllo inom ramen för Akademiens verksamhet.

svenska allmoge genom sin uppgift att utbilda präster för de svenska församlingarna i landet, en uppgift så mycket viktigare, som på dessa folkets andliga ledare ställas så stora och så höga krav.

Det är således något som närapå inneligger i Akademiens syfte och i varje fall stärker dess ställning och främjar dess strävan till samgående och samverkan, när Akademien med några få discipliner, om också blott för några dagar, får flytta ut på landet, såsom man sagt om dessa kurser, och komma i närmare kontakt med den befolkning, i vars mitt, för vars fortbestånd och kulturella växt den av högsinnade fosterländska svensketsvänner upprättats.

Men det finnes ännu en annan orsak till att jag anser dessa kurser betydelsefulla för Åbo Akademi. Akademiska fortbildningskurser för pedagoger av olika fack ha sedan länge i vårt land som annorstädes ansetts nära förbundna med högskoleundervisningen. Av praktiska skäl — jag har mig åtminstone icke bekant att andra orsaker skulle ha gjort sig gällande — ha de för de svenska folkskolornas lärarkår av Helsingfors universitet föranstaltade fortbildningskurserna återkommit med långa mellanrum. Den tanke, som uttalats i sammanhang med diskussionen härom, nämligen att det vore önskligt att sådana kurser även kunde anordnas av Åbo Akademi har med de nu avslutade kurserna ryckt närmare sitt förverkligande.

Att våra kurser denna gång ägt rum utan någon ekonomisk uppoffring från Akademiens sida, att de bekostats utslutande med de av Ålands folkskolläraryörening från olika håll och genom kursavgifter sammanbragta medlen, är förtjänt av det största erkännande. Ty här är onekligen ett ändamål för handen, där det allmänna, institutioner och organisationer av ekonomisk eller praktisk art, böra inskrida, så att icke den fortsatta utbildningen i allt för hög grad måtte betunga folkskolornas lärarkår, som annars

nog har tunga ekonomiska bördor att bära. Att så denna gång skett, att bidrag från olika håll välvilligt ställts till förfogande för att dessa kurser skulle kunna komma till stånd, därför önskar även jag här uttala min tacksamhet.

Oavsett om den framtida kursverksamheten kommer att förläggas till landsbygden eller till Akademien eller kurser på båda hållen komma att anordnas, har hela denna verksamhet genom de kurser, som i dag avslutats, fått ökade förutsättningar. I vad mån de fyllt sin uppgift i den form de denna gång organiserats, vill jag ej direkt uttala mig om. Men jag vågar tro — den uppfattningen har jag läst ur de uttalanden jag hört, de blickar och handslag jag mött — att deltagarna räknat det som en vinning att ha fått vara med.

Ännu en tanke, ett frö, har under dessa dagar bringats närmare sin groning och växt. Redan professor Severin Johansson hade den önskan, att det akademiska läroprogrammet skulle kunna utökas med en professur i pedagogik och han närde den förhoppningen att denna professur skulle få en speciell anknytning till landets svenska lärarkår. Jag erinrar om denna tanke vid detta tillfälle därför att det synts mig, som om, såsom jag antydde, dess förverkligande här ryckt närmare. Akademien har här vunnit nya vänner; det pedagogiska inslaget har här inte bara varit på sin plats på kursprogrammet, utan direkt visat på behovet av en sådan professur.

Och så säger jag till sist ett tack till alla som bidragit till kursernas framgång. Jag erinrar om det värdefulla konstnärliga bidrag vi erhållit. Tonkonsten har därigenom på ett värdigt sätt blivit representerad på programmet och givit detsamma ökat innehåll och värde. Genom utflykter, som anordnats, ha föreläsare och deltagare införts i ett slags praktisk hembygdsgeografi, som säkerligen hos alla kvarlämnat starka intryck. När jag uttalar mitt tack till

föreläsarna, vill jag särskilt rikta mig till de två utom Akademien stående, som låtit oss få del av sitt vetande, rektor Törnudd och professor Lindblom. Att professor Lindblom kommit hit över från Sverige betraktar jag som ett bevis på de starka band, som alltjämt binda honom inte blott vid Åbo Akademi utan vid hela det svenska Finland.

TAL VID MOTTAGANDET AV AKADEMIENS NYA
BIBLIOTEKSHUS DEN 9 NOVEMBER 1935.

*Herr ordförande i Stiftelsens för Åbo Akademi
Styrelse. Herr Kansler. Ärade närvarande.*

När jag nu på Åbo akademis vägnar har äran mottaga denna nya byggnad för biblioteket, behöver jag icke efter det som redan anförts länge dröja vid de tidigare biblioteks-förhållandena vid Akademien. Jag har blott att framföra uttrycken av Åbo Akademis djupa och varma tacksamhet för detta boktorn, en byggnad, vilken för en tid framåt fyller det utrymmesbehov vid Akademien, som under de senaste åren varit det mest trängande.

Den tillfredsställelse och tacksamhet, som redan kommit till uttryck från stiftelsens sida vid överlämnandet av boktornet, förnimmes givetvis ännu livligare inom själva Akademien, där olägenheten av den tidigare trångboddheten och bibliotekslokaliteternas otidsenlighet i mångahanda avseenden varit mest kännbara, där framför allt svårigheterna att omhändertaga, på ett betryggande sätt skydda och biblioteksmässigt uppställa och för forskning tillhandahålla den årliga tillväxten av böcker vållat biblioteksledningen stora bekymmer.

Även Akademiens tacksamhet riktar sig i främsta rummet till de ädelmodiga givare, vilka gjort den första och största insatsen till förmån för detta byggnadsverk, i nitälskan om vår högskolas förkövran, i uppskattning av och kärlek

till den vetenskapliga gärning Åbo Akademi utför som ett lärdomssäte med svenskt språk här i den fosterländska bildningens första hemvist i vårt land. Genom ymnigheten av den välvilja Akademien på en gång fick röna, blev det möjligt att i betydande mån vidga de planer Akademiens överbibliotekarie, initiativtagaren till denna byggnad, först framställde till avhjälpandet av det ständigt ökade lokalbehovet. Det blev möjligt att höja och vidga det först projekterade bokmagasinet till det boktorn med läsesal och administrationsrum, i vilket vi nu befinna oss — en utvidgning som visserligen i sin tur krävde, eller rättare kräver, gestaltandet av den nästa etappen efter vida större mått än Akademiens förre rektor professor Severin Johansson utstakade, när han för nio år tillbaka gav det första klart utformade uppslaget till en biblioteksbyggnad för Åbo Akademi.

Men vår tacksamhet riktar sig därjämte även till Stiftelsens för Åbo Akademi styrelse, som, efter att först ha ställt nödig tomtplats till förfogande på denna för Akademi-biblioteket så väl belägna plats, med full förståelse för situationens krav anslog ett betydande belopp utöver årsbudgeten för att fullborda byggnadsföretaget och sätta de nya bibliotekslokaliteterna i fullt användbart skick, det praktiskt tilltalande, ja, förnäma skick, i vilket de nu befinna sig. Styrelsen lade härmed i dagen en hög värdesättning av den del av Akademien biblioteket utgör, och en erkännansvärd strävan att trots de påfrestningar Stiftelsen i ekonomiskt avseende fått vidkännas, tillmötesgå biblioteksledningens och konsistoriets önskemål.

Icke minst livliga äro de känslor av tacksamhet vilka förnimmas inom Akademien gentemot överbibliotekarien Eric Holmberg, som med en i sanning sällspord energi, utan att spara tid eller krafter, arbetat på boktornets tillkomst och fullbordande.

Denna dag är förvisso en märkesdag i Åbo Akademis historia. Om det är riktigt, såsom det sagts, att en högskolas bibliotek är dess hjärta — med tanken på våra seminariebibliotek måste vi väl åtminstone säga, att hjärtat då här har små annex på olika ställen i den akademiska kroppen — så bör det akademiska livet hädanefter kunna pulsera rikare, forskningar och studier bedrivas med större lätthet och framgång än förut. I varje fall har, såsom redan påpekats, en avgörande vändning i våra biblioteksförhållanden inträtt, en vändning, som innebär, att de ända från Akademiens början tyngande bekymren i fråga om bibliotekslokaliteterna nu få vila en tid, att Akademien står väl rustad att mottaga nya skatter av böcker och arkivalier, vilka kunna beredas en trygg och ändamålsenlig förvaringsplats. Redan det som möter oss i detta rum, som för den närmaste framtiden inretts som läsesal, bär vittnesbörd om huru annorlunda arbetsförhållandena nu gestalta sig. Och jag är övertygad om att den del av byggnaden, som inretts till bokmagasin med utnyttjandet av teknikens nyaste hjälpmedel, skall i allo bekräfta de gynnsamma intrycken. Både genom sina inre betingelser och sin exteriör och sin omgivning — i stället för bakgårdar, uthusbyggnader och plank har här uppstått en biblioteksplats med många nya skönhetsvärden — har biblioteket genom denna byggnad vunnit ökade möjligheter att draga till sig forskare och studenter, att bereda dem den miljö, den luft, i vilken kunskaps- och sanningssökandet stegras, där synerna vidgas och där anden vinner ökad renhet.

En betydande vinning är därjämte det ökade utrymme och de förbättrade hjälpmedel, som stå till buds för dem som utföra sitt dagliga arbete i bibliotekets tjänst. I den mån deras arbete underlättas länder detta till hela Akademiens gagn.

Jag sade att bekymren få vila en tid. Det välkända och

förut flere gånger påpekade sakförhållandet, att boktornet i själva verket endast är den första och minsta delen av Åbo Akademis blivande bibliotek, bör även vid detta tillfälle bringas i erinran. Om denna byggnad, såsom överbibliotekarien beräknat, förslår endast för sex à åtta års tillväxt, en mycket kort tidsperiod således, är detta ingen som helst anledning att dämpa den allmänna tillfredsställelsen över att denna första etapp nu blivit uppnådd. Den har på ett oväntat lyckligt sätt förhjälpit biblioteket ur en mycket brydsam situation. Och jag hoppas livligt, att nödig handräckning icke skall utebli, när det i sinom tid gäller att bringa biblioteksbyggnaden till sin slutliga fullbordan.

Jag vill betrakta denna dag som en märkesdag för Åbo Akademi även ur den synpunkten, att detta första stora byggnadsföretag som utförts inom Akademien inleder, sådan jag ser framtiden, ett nytt skede i Akademiens historia, vilket kommer att karakteriseras av ökad aktivitet för avhjälpan av de många brister, som vidlåda våra från början till allt annat än ett universitet avsedda lokalteter. Det är ett i hög grad glädjande tecken, att förståelsen för de yttre behoven, för betydelsen av själva omhöljet för den akademiska verksamheten, om jag så får säga, väckts och fördjupats, såsom tillkomsten av denna byggnad vackert giver vid handen. I samgående med den inre växten, utvidgningen av det akademiska läroprogrammet, skall denna utveckling omsider leda till en allsidig förfullkomning av Akademien, ett utbyggande av densamma till den starka högborg för vetenskap och bildning dess grundläggare och främjare allt intill denna tid åsyftat.

Det som Åbo Akademi i dag fått mottaga, innebär inte bara en förmån utan även en förpliktelse, en förpliktelse gentemot de högsinnade givarna av gåvan, en förpliktelse gentemot de medborgare, vilka värmas av medvetandet, att deras unga söner och döttrar inom Åbo Akademi skola

äga de rikaste möjligheter att vinna bildning och kunskaper, en förpliktelse slutligen gentemot alla dem som önska här finna det sista förvaringsstället för sina bokskatter, vilka som vi veta, kunna tillhöra ens allra käraste ägodelar. Jag är förvissad om att den förpliktande innebörden av allt detta är djupt känd inom Åbo Akademi och skall förbliva det även i framtiden.

I det jag framför till överbibliotekarien min lyckönskan och uttalar förhoppningen om fortsatt framgång i arbetet inom och för biblioteket till gagn för hela den akademiska verksamheten, överlämnar jag ordet till herr överbibliotekarien.

TAL VID STUDENTHUSETS INVIGNING DEN 16 MARS 1936.

Mina damer och herrar.

När jag går att utföra det av Studentkårens ordförande till mig överlämnade ärofulla uppdraget att inviga detta nya studenthus, gör jag det med den glada tillfredsställelse envar måste känna i en stund av högtid och stillhet sådan som denna, då gärningen är fullbordad och verket framträder färdigt för att gagna det syftemål för vilket det skapats.

Mitt under en kristid, som trycker sin prägel på hela nutidslivet och skapar en allvarligare oro än någonsin förut både ute i världen och i vårt eget land, har här i obemärkthet utförts ett arbete ägnat den ideella utvecklingen, ett kulturellt byggnadsarbete till båtad för samtid och eftervärld.

Dagens högtid betecknar förvisso en märklig tilldragelse i studentkårens, men även i Akademiens historia, en tilldragelse, som skänker oss alla ett lyftande minne och går till eftervärlden med glansen av en de ungas seger omkring sig.

Samma lågande hänförelse, samma klara blick för den akademiska ungdomens behov och samma vidhjärtade offervilja, som vi så många gånger förut skådat, ha åter manifesterat sig i uppbyggande gärning. Hela Åbo Akademi med sina lärostolar, lärosalar och vetenskapliga inrättningar har ju kommit till främst för att bereda den svenska ungdomen i landet ökad tillgång till bildning, ökade vetenskapliga forskningsmöjligheter. Nu har ett byggnadsföretag

fullbordats med direkt syfte att främja den akademiska ungdomens egna intressen: studentkårens behov av ökat utrymme, ökad rörelsefrihet och trevnad, tryggare möjligheter att fullfölja sina samlande och fostrande uppgifter. Byggnaden har framsprungit ur ett nödvändighetens krav, såsom ofta påpekats. Däri ligger en glädjande erfarenhet om kårens tillväxt och inre utveckling. Att kårhuset i dag står färdigt, utgör ett än mer glädjande utslag av den äkta studentikosa framåtanda, den arbetsvilja och arbetsförmåga, som utmärka den nuvarande studentgenerationen vid Åbo Akademi.

När ungdomen slår sig på att bygga, tar fantasien gärna loven av verkligheten. För mången har kanske tillkomsten av denna byggnad från början betraktats som ett fantastiskt luftslott. Den här gången ha vi dock fått bevittna djärva ungdomliga planers förverkligande på ett mera reellt, ja, storslaget sätt än någon vågat vänta. Fantasien har fått spela med och har ju icke, såsom vi kunna förmärka, alltför mycket behövt tämjas för att i samklang med ändamålsenligheten tilltala både öga och öra.

Studenterna ha tagit om hand inte bara sin egen byggnadsfråga utan realiserat ett för hela vår stad viktigt byggnadsföretag. Ty för detta på festlokaler så fattiga samhälle blir studenthuset med denna ståtliga och förnäma sal en tillgång, som våra goda medborgare säkerligen med glädje komma att räkna med.

Det ligger i sakens natur att de unga byggherrarna i flera än ett avseende haft gagn av »de äldres råd». Många villiga händer ha räckts till bistånd både vid penninginsamlingen, de praktiska förberedelserna och utsmyckningen. Men verket är dock deras eget. Jag kan icke underlåta att prisa den energi, den viljekraft, den glada arbetslust, som i dag fira en så vacker triumf. Här har en ungdomens borg blivit upprest med den brinnande entusiasm och den

tro på framtiden, som äro och förbli de kraftigaste hävstängerna för allt skapande. Det är mig en glädje att framföra Akademiens lyckönskan med anledning av denna präktiga byggnad, ett gott, värdigt hem för studentkåren.

Det kan tagas, detta hus, som en symbol för den svenska studentungdomens livsvilja och tro på sin uppgift i detta land. Det är inga känslor av missmod och övergivenhet, som tagit sig uttryck vid resandet av dessa murar. Här framträder tvärtom en kraftfull ungdom, redo till handling, medveten om sitt eget väsens art, lyhörd för de inre makternas maning, en ungdom fylld av samma obetvingliga verksamhetsbehov, som vår kämpande åboskald låtit klinga ut i de skälvande raderna:

*Du måste framåt, du får icke falla,
hur stormmolnen svalla
och åskorna knalla.
Framåt med blicken mot fjärran mål,
med själ av eld och med arm av stål.
Med hopp och tro
utan rast och ro,
framåt, framåt
på din eviga stråt.*

Det nya studenthuset, på ett så förträffligt sätt placerat, planlagt och i detalj utfört av konstnären-arkitekten, måste uppenbarligen för den nuvarande studentgenerationen bliva av en genomgripande betydelse. Det bildar en i bokstavlig mening större medelpunkt att samlas kring. Utom att många av kårens medlemmar under förberedelserna och byggnadstiden genom ett mer eller mindre aktivt deltagande i arbetet, genom delande av mödor och bekymmer förts närmare varandra, har företaget väckt och utvecklat tilliten till den egna kraften, tron på möjligheten

att uppnå ett mål, men också känslan av vad det vill säga att ha skapat någonting eget att slå vakt omkring och vårda sig om.

Detta måste därutöver innebära en starkare anknytning till den egna högskolan och kvarlämna varaktigare intryck av denna, ja, av hela den kulturmiljö, som sluter sig kring Åbo Akademi. Studenthuset har, sådant det nu ter sig, med fastare band knutit studentkåren vid själva akademistaden, drivit dess rötter djupare ned i den historiska grunden här vid Vårdbergets fot, där minnen från Åbo stads forntid leva sitt starka liv och tala med sin manande stämma.

Denna ungdomens borg är rest ej blott för studentkårens nuvarande medlemmar utan även för kommande studentgenerationer, vilka, sedan vi äro borta, i vardag och fest skola samlas på dessa rum, drömma ljusa drömmar, såsom det hör ungdomen till, och brottas med livsproblem sådana deras dagar komma att ställa dem inför.

Vi spörja fåfängt, huru tidens ansikte skall te sig för Åbo Akademis studenter, när mansåldrar förrunnit, och huru de då skola reagera inför detta. Var tid bär sitt släktes prägel. Släktena växla hastigt. Nya åskådningar kunna växla än hastigare, framsprungna som en följd av politiska vindkast, av ekonomiska eller sociala omvälvningar. Men de kunna ock bana sig väg i långsamt tempo med evolutionistisk lagbundenhet. I ung frihet pläga idéerna flyga snabbt; så ha väl ock vi att vänta snarare det förra än det senare förloppet. Idéutvecklingen hos oss har gått i allegro redan under de långa preludierna till frihetens segerhymn.

En annan sak är, att denna utveckling icke i allt ter sig lika löftesrik, om vi söka följa dess fullbordan inför våra efterkommandes ögon. I ljuset av tidens gång från det förflutna till nuet te sig fälten för de unga plöjarna, som följa oss, allt snävare. Man hotar att stänga portarna hit

och grindarna dit för friska krafter, som ingenting hellre önska än att göra gagnande insatser för kultur och medborgerligt framåtskridande, ej för den enskilda blott, ej endast för den egna folkgruppen, utan för den allmänna välfärden, krafter, vilka icke vilja veta av andra gränser än dem, som äro utstakade av bildning och humanitet och av det gemensamma fäderneslandets bästa.

I ljuset av tidens gång, sade jag. Jag vill kalla fram ett enda minne: Huru jublade man ej, när studenthuset i Helsingfors invigdes för något mer än sextiofem år sedan.

Studenthustanken hade flugit ut »entusiasmerande, tänkande överallt i landet». När huset stod färdigt, betecknades det som »en gåva av fosterlandet åt dess hopp». Det skulle bliva en fosterländskhetens högborg. Icke en, utan säkerligen de flesta av studenthusets tillskyndare hoppades att Finlands studenter, vilken språkgrupp de än tillhörde, vilka fejder de än utkämpade sinsemellan, här skulle, likt de två dragonerna, tävla »om äran att i dater övergå varann», tävla om att skänka det största gagnet, den största äran åt sitt land och sitt folk. Men huru ha icke dessa förhoppningar gäckats. Vilken tummelplats för nationalistiska lidelser, ofördragsamhet och våld har icke denna fosterlandets vackra gåva blivit.

Jag säger icke detta för att framkalla moln på vår studentkårs i dag så vackra himmel, utan för att giva relief åt min antydning om det vanskliga i att sia något om framtiden. Men huru förhållandena än utvecklas, så kunna vi vara förvissade därom, att detta vårt studenthus, som kan nämnas det svenska Finlands gåva till Åbo Akademis studenter, till vilka så många förhoppningar äro knutna, icke skall bliva en hård för inbördes strider om språkliga rättigheter.

Men vi kunna hysa också en annan förvissning. De svenska studenterna vid Åbo Akademi, liksom Finlands

övriga svenska studenter, komma i framtiden att nödgas intaga samma frontställning som nu. Ty den svenska befolkningen i vårt land kan aldrig bli annat än en minoritet, och minoriteterna pläga i allmänhet tvingas att intaga en kampställning. Vår ungdom måste vara beredd på en fortsatt kamp för egen, samtidas och efterkommandes existens, för politiska och medborgerliga rättigheter och en kamp för — *fosterlandet*. Trycket kan bli tyngre eller lättare, och vi få icke upphöra att hoppas, att en ljusare tid skall randas för vårt söndrade rike. Folkrörelserna ha sin rytmiska böljegång liksom åldrar och årstider. Men ännu, säkerligen länge ännu, höjer sig den nationalistiska vågen, vars första stigning skådades av det nittonde seklets män som en parallellrörelse vid sidan av den fosterländska tankens värbrodd och kraftfulla växt.

Ingen kunde vänta, att böljan som hävde sig skulle växa upp till en störtvåg, hotande att skölja bort hela den svenska bildningsformen, ja, hela den svenska befolkningen. Väl funnos de som spådde ofärd för landet genom en framtida seger för den finska nationalismen. Jag kan erinra om Topelius' uppfattning, uttalad för sextio år sedan i ett av hans tal till studenterna, att språkfrågan uppfattad som en nationalitetsfråga kommer att gälla »ingenting mindre, än att i stället för det enda och odelbara finska folket uppställa två folk på Finlands jord. Det gäller icke blott att förneka den historiska traditionen, den bestående stats- och samhällsordningen, som säga oss att det nuvarande finska folket är *Finlands folk* — det gäller att expatriera en större eller mindre del av detta historiska och inför lagen likaberättigade folk som främlingar, vilka — om de ock tolereras — icke hava rätt att betrakta landets intressen som sina, eller för dem föra talan. I denna följdriktiga, obevekliga konsekvens, vartill språkfrågan, betraktad som en nationalitetsfråga, nödvändigtvis måste leda, blir

hon», fortsätter Topelius, »en eldbrand, kastad i landets sköte».

Vi måste häpna över huru sannspådd Topelius den gången var, han som dock icke kan beskyllas för bristande förståelse för finskhetssträvandena. Det är just den expatriering han talar om, som blivit ytterlighetsmännens lösen; eldbranden har kastats i landets sköte. Men den ändalykt han siar om — han spår ofärd för landet, en strid till döds — vilja vi icke tro på. Jag sade, att framtiden också kan kräva av oss en kamp för fosterlandet. När fara hotar, skall ännu, som så många gånger förut, svensk ungdom vara redo. Ty Finland är vår fosterland, det kan icke vara annorlunda. I sitt dagliga värv skola unga och gamla, tillhörande vår stam, samtidigt som de värna rätt, frihet och fäderneärvd odling, stolta över att vara finlandssvenskar, aldrig upphöra att med måttet av sin kraft bygga upp — såsom det skett från urminnes tid intill den dag i dag — icke skiljemurar för språk och folkgrupper, icke stängsel för anden, utan fästen och fyrbåkar, skyddande och vägledande; de skola icke förtröttnas då de lyfta kultur och välstånd till gagn och ära för hela vårt land. De skola icke heller uraktlåta att beakta den fruktbärande växelverkan, som här kan gynna utvecklingen, just tack vare de båda språkgruppernas djupa samhörighet såsom delar av Finlands folk.

Denna invigningsfest är ungdomens fest framom andras. Studentkåren får sitt årliga tillflöde av de vid Akademien och Handelshögskolan inskrivna, till största delen nyblivna studenterna, vilka efter fullbordade studier går ut i det medborgerliga livet. Ett tåg av unga människor med vår i hjärta och blick, med lyran som sköldemärke och lagern lockande vid vägen, drager genom dessa rum, ett ändlöst tåg, eftersom nya flockar ständigt sluta upp i leden.

Jag behöver icke erinra om det privilegium det utgör att såsom medlem av kåren träda in genom dessa portar.

Det innebär en vunnen attest på ett redan tillägnat kunskapsmått, som samtidigt öppnar vägen till högre lärdom och bildning. Sådant bör väcka känslor av förpliktelse och ansvar. Dessa känslor stärkas, om man ägnar en tanke åt de många, som stå utanför, eller åt de ökade svårigheter, som ställa sig i vägen för vinnandet av akademiskt medborgarskap. Vi stå inför faran, att studenten icke vinner detta medborgarskap, icke blir en universitetsstudent för mindre pris än en *kvalificerad* studentexamen. Det länge spökande »studentöverflödet» har framkallat en kris i vårt bildningsliv, som inte tyckes kunna övervinnas utan radikala åtgärder. Detta aktualiserar också den sanningen, att studenterna av i dag icke utgöra samma bildningselit som under gångna tider. Den kvantitativa tillväxten har skett på bekostnad av lödigheten. Bildningen har icke stigit i samma grad som dess bärare tilltagit i antal. Också detta utgör en lärdom, manande till ansvarsmedvetet utnyttjande av studietiden.

Jag vill icke låta denna högtidlighet tyngas av tankar på studier, studieriktningar och säruppgifter. Men jag måste med några ord dröja vid två synpunkter. Den ena är vikten av att uppmärksamma den historiska traditionen och det historiska studiet, och den andra är nödvändigheten av att upprätthålla och befästa sambandet mellan studentungdomen och den svenska allmogen. Den förra uppgiften — en mångfald av uppgifter — är särskilt för oss av förpliktande innebörd. Den historiska traditionen ställer fram för oss i klar belysning den grund vi bygga på, vårt förhållande till Sverige, vad vi mottagit och givit, och den inskräpper samtidigt nödvändigheten av att hålla öppna alla infartsvägar från väster. Den skänker oss de värdefullaste kunskaper om vad vi varit och äro såsom söner och döttrar av Finland, fäderneslandet, vad detta skänkt oss och vad vi äro skyldiga att offra för detsamma.

Vi vinna härav även den lärdomen, att det icke är språk-gemenskapen ensamt som ger kraften när det gäller stats- och kulturbyggande gärning, utan att denna i högre grad utföres, när gemensam odling och gemensamma livsintressen hålla ett folk samlat, i gemensam kamp och gemensamma segrar.

Sambandet mellan studenterna och bygdebefolkningen kan i våra dagar fota på en annan grund än förut, när studenterna på få undantag när utgingo ur stadsbefolkningens led. Då stodo de för det mesta främmande för allmogen och nådde kontakt med denna blott under det folkbildnings-arbete, i vilket de med berömvärd iver togo del. Nu utgår studenten ofta direkt ur allmogens mitt. Härigenom spinnas starka trådar mellan bildningslivet i de högre och folklivet i de bredare lagren. En ökad växelverkan längs dessa linjer, mellan högre och lägre, mellan stad och bygd, tillför den högre bildningen alltjämt nya flöden, medan strömmarna i motsatt riktning återverka befruktande på bildningslivet i bygderna, stärka gemensamhetstanken och väcka känslan för det större sammanhang och de högre uppgifter, vilka även kunna och måste vara bygdens folk förelagda. Ur denna växelverkan härflyter yttermera den sammansvetsning av hela vår svenska befolkning, som vi nu mer än någonsin förut ha behov av. Det är därför jag särskilt önskat framhålla denna uppgift, vilken synes mig, i likhet med den förutnämnda, väl sammangå med de tankar, kring vilka vi i dag samlats på detta rum.

Studenter. Mina damer och herrar.

Studenthuset kommer givetvis att få en särskild betydelse för själva studentlivet, andan och sammanhållningen inom Åbo Akademis studentkår. Kåren har utmärkt sig genom en större livaktighet för varje år som gått. Yttringarna

härav framträda på många olika områden. Studentglädjen har fått spela med som sig bör. Den goda följeslagare envar äger i sin lust att glädjas, har nu som alltid hjälpt till att betvinga svårigheterna. Det kan bliva någonting spänt över arbetet med studier och vetenskap, över känslan av ansvarets börda. Då kommer ungdomsfröjden med sin utlösning av spänningen, med sin hälsosamma livsdryck.

Detta nya hem erbjuder en kultiverad studentmiljö, där traditionerna skola hållas i ära och nya traditioner skapas, där livet mognar och krafterna växa. Här har kåren vunnit ökade möjligheter att utveckla arbetet på de skilda fälten. Det vackra studenthuset, som redan genom sitt skönhetsvärde är ägnat att binda studenterna vid sig och hålla kåren samlad, omsluter på ett annat sätt än den tidigare kårlokalen hela kåren och kårlivet.

Må här sången klinga högre och fulltonigare än förut, lågan brinna klarare, banden knyts starkare — banden som binda studentungdomen samman till endräktigt arbete, binda den vid Akademien, som leder den framåt och skänker den hägn, banden, som binda de unga vid fosterbygden och fosterlandet.

Så vare då detta studenthus invigt till sitt ändamål i de uppbyggande, utvecklingsfrämjande ljusa makternas tjänst.

NAMN- OCH SAKREGISTER.

- Acta 21, 42.
 Akademiföreningen 15, 69 f.
 Akademimötet 1908 124.
 Akademisk orkester 152.
 Akademiska sommarkurser 56—
     57, 178—181.
 Allmän historia 49.
 Allmän kemisk teknologi 29, 53,
     124 f.
 Allmän maskinlära 28.
 Allmänna fonderna 32, 55, 110.
 Antikens historia (med grekiska
     och romerska litteraturen) 49.
Argelander 65.
 Arkiv (arkivalier) 49 f, 88.
Armfelt, Carl Alexander 32.
 Astronomi 54, 63, 56 f.
Avellan, G. A., 170.
Aschan, Ida 153.
Aspelund, Helge, 145, 146.
 Bank- och försäkringsväsende 124
Baumgartner, Lennart (Hjördis
     och Lennart) 25, 64, 84, 132.
Bergenheim, Edvard 88.
Bergenheim, Nathalie 87 f.
 Beredningskommittén 13, 125.
 Berlins universitet 84.
 Biblioteket 34, 54, 55, 67, 88,
     93 f, 109—112, 129—131, 146
     —148, 182—186.
 Bibliotekarien (överbiblioteka-
     rien) 146, 183, 185, 186.
 Bibliotekskommissionen 93.
 Biblioteksreglemente 93 f.
 Bildsamlingen 54, 96.
 Biologiska samlingarna 45—47,
     132.
Bohlin, Torsten 24, 108, 137.
Borgström, Ina (August och Ina)
     29, 53.
 Botanik 47, 54, 67, 98, 152.
 Botaniska trädgården 97 f.
 Brages stråkorkester 152.
Brahe, Per 36, 38—40.
Branders, Selma 88.
Brilioth, Yngve 23 f, 137.
Bring, Ragnar 108, 127 f.
Brummer, J. W. 88,
Bryggman, Eric 129, 149.
Buch, Kurt 128 f.
Buckley, Thomas 160.
 Budgeten 13, 34, 55, 64, 68 f,
     73, 119, 125, 149 f.
 Cellulosateknik (och träkemi) 41.
von Collan, Adèle (Marie och
     Adèle) 131.
Collan, Karl 170.
Dahlström, Carl-Johan 48.
Dahlström, Ellen 16 f, 32, 98.
Dahlström, Ernst 48.
Dahlström, Magnus 32, 98.
Dahlström, Rosina 48.
 Dahlströmska huset 48—51.
 Deutsche Bücherei 111.

- Diplomingeniörsexamen 21, 27, 63.
 Docentinstitutionen (docentstipendier) 53 f, 63, 72 f, 91.
 Docentstadga 72 f.
 Dogmatik (och moralteologi) 24.
 Donationer 25 f, 28 f, 32—34, 45 f, 47, 48, 53 f, 61—67, 85—89, 109, 112 f, 115, 131—133, 137, 144 f, 147, 150—155.
Donner, Anders 65.
Ekwall, Per 145, 146.
 Elektroteknik 125.
 Engelska (engelsk filologi) 25, 26, 65, 84.
 Etnologi 49, 107, 141.
 Ett hem 62, 96 f, 182—175.
 Examina 21.
 Exegetisk teologi (exegetik) 41, 42, 128.
Falkman, Severin 88.
 Filosofi 25, 49, 104, 105.
 Filosofiekandidatexamen 21, 63.
 Filosofielicentiatexamen 21.
 Finlands svenska folkting 107.
 Finsk Tidskrift 34, 151.
 Folklivsforskning 49, 107, 141 f.
Forsbäck, K. A. 131.
Forstén, Filip och *Anna* 132.
 Franska 26, 65, 84.
 Fysik 14, 66.
 Fysikalisk kemi (och elektro-kemi) 146.
 Fågelsamlingar (och äggsamlingar) 46.
Gadd, Per Adrian 47.
Gadolin 65.
 Geometri 11, 12.
 Germansk filologi 25, 49, 83, 84.
Goethe 169—171.
Granberg, P. W. 132.
Granroth, J. O. 53.
 Grekiska och romerska litteraturen 144, 145.
Groop Viktor 153.
 Grundfonderna, se Allmänna fonderna!
 Grundstadgar 29—31, 51, 106, 107, 122, 123, 125, 146.
Gummerus, Jaakko 162.
Gyllenberg, Rafael 128 f.
Göteborgs högskola 95.
 Handelshögskolan (vid Åbo Akademi) 19, 20, 31, 54, 67, 88, 112, 125, 131, 137, 138, 139.
Hedlund, Jenny 112.
Hellenius, Carl Niclas 47.
 Helsingfors universitet 11, 14, 27, 42, 53, 57, 73, 77, 84, 91, 92, 103, 116, 117, 119, 120, 123, 128, 136, 139 f, 179.
 Helsingfors universitetsbibliotek 130.
 Herbarier 45, 46.
Holmberg, Eric 183.
Holmberg, Lennart (Berta och Lennart) 88.
Hägglund, Erik 41.
 Humanistiska fakulteten 14, 20, 21, 25, 26, 48—51, 65, 66 f, 95, 117, 138, 141, 145.
 Högre statsvetenskaplig examen 21.
 Insektsamlingar 46.
 Institutet för nordisk etnologi 49.
Jacobsson, Alfred (Helène och Alfred) 61—66, 96, 172—174.
Johansson, Severin 9—16, 17, 43, 57, 146 f, 180, 183.
Järnefelt, Augusta 67, 112.
Kalm, Per 47, 98.
 Kansler 29, 102, 104.

- Kanslerssekreterare 30.
 Kanslersämbetet 29 f, 71 f, 102, 104, 107, 123.
Karsten, Tor 84.
 Kemi 83, 113, 128.
 Kemisk-tekniska fakulteten 20, 21, 26—29, 41, 54, 62, 63, 84, 113, 125, 127, 138, 139, 141.
Klingstedt, Fredrik 83 f.
Klingstedt, Ossian 131.
von Konow, Walter 96, 172, 173.
 Konsthistoria 49, 66, 96, 173.
Krook, Axel 131.
 Kurser för svenska modernmåls-lärare 57 f.
 Kyrkohistoria 24, 40, 44 f.
 Laboratorier 27, 41, 96.
Lagerborg, Rolf 25, 109.
Lagermarck, Sigurd Fredrik 112—114.
Lagermarck, Valborg 112, 113.
Lexell 65.
Lindblom, Johannes 41 f, 128, 137, 181.
Lindelöf, Ernst 11.
Lindmarck 45.
Lindroth, Hjalmar 129.
Lindström, Carl Josef 67.
Linsén, Johan Gabriel 99, 169 f.
 Litteraturhistoria (med poetik) 49
 Londons universitet 106.
Lundenius, Gustaf Adolf 85—87, 89, 90, 92, 133, 144, 145.
 Lunds universitet 23, 41, 44, 108, 127.
Lybeck, Mikael 50.
 Lärarantalet 19 f, 119.
 Maskinbyggnad 28.
 Maskinlära (maskinritning) 28, 125.
 Matematik 12, 14, 43, 66, 153.
 Matematisk-naturvetenskapliga fakulteten 20, 21, 45—47, 54, 66, 67, 95, 117, 132, 138.
Mattsson, Curt 54.
 Mekanisk teknologi 28.
Mnemosyne 170.
Montell, Justus 45, 46, 47.
Munthe Wilhelm 129.
 Musiksamlingarna 54, 88, 132.
 Musikvetenskap och folkdikts-forskning 49, 54, 132.
 Nationella frågor 77—81, 120 f, 143 f, 157—165, 191—195.
 Naturvetenskap 14, 153.
Newman, Ernst Conrad 44 f.
 Nordisk filologi 49.
 Nordisk historia 49.
 Nordisk kulturhistoria 49, 107.
 Nordiskt samarbete 141 f.
Norring, Hanna 132.
 Ordningsstadga 31, 51 f, 125.
 Organisk kemi 145.
Palmén, E. G. 164.
 Pedagogik 57, 66, 179, 180.
Pipping, Nils Johan 43.
Planman 65.
Poincaré 11.
 Politices kandidatexamen 21.
Poppius, Alfred 46.
 Praktisk teologi 23, 43 f.
Procopé, Maria 88.
 Prokansler 30, 107, 122 f.
 Provisoriska akademistyrelsen 125 f.
Rancken, Engelbrekt 170.
 Rektorsnämnden 30.
 Republikens president 117, 154 f.
von Rettig, Anna 137.
Rindell, Arthur 122—127.
Ringbom, Lars-Ivar 96, 172, 173.
 Rockefellerstipendier 92.

- Romansk filologi 62, 65, 103, 104.
Rosenfeld, Hans Friedrich 83 f.
Rosenqvist, Georg Olof 44, 45.
Rosenqvist, V. T. 136.
Runeberg 170.
Sakkunnige 30 f, 73.
Schybergson, Emil 65.
 Seminarier 48 f, 54, 96, 11, 132, 173, 184.
Simolin, Johan Albin 24, 40.
Skippari, Fredrik Johan 150 f.
 Skogsprodukternas kemi och kemiska teknologi 26, 41, 83.
 Socialrätt (socialpolitik) 124.
 Sociologi 106, 107.
 Sparbanken i Åbo 67, 69, 88, 112, 131, 153.
 Stamfakulteterna 62.
 Statistik 124.
 Statsrådet 116, 117.
 Statsuniversitetet, se Helsingfors universitet!
 Statsvetenskapliga fakulteten 14 20, 21, 31, 48, 125, 138.
 Statutkommissionen 30.
 Statutkommittén 13, 125.
Stenberg, Pauline 67.
 Stipendier (stipendiefonder) 33, 35, 63, 86, 87, 89—92, 94 f, 113; 132, 133, 136, 145, 153.
 Stipendiereglemente 93 f.
Strähle, Lennart 17.
 Studentantalet 20 f, 95, 117, 134, 137—141.
 Studentkåren 31, 40, 148 f, 187—196.
 Studierna 74—76.
Sumelius, Ilma 33.
Sundwall, Johannes 144, 145.
 Svenska Folkskolans Vänner 152.
 Svenska Kulturfonden 67.
 Svenska Litteratursällskapet 151.
 Svenska oratorieföreningen 152.
 Svenska språket 49.
 Svenska Tekniska Vetenskapsakademien 28.
 Systematisk teologi 108, 127, 129.
Söderberg, Edvard 45.
Söderholm, Karl 104.
Tegengren, Jakob 50.
 Teknisk doktorsgrad 21.
 Tekniska högskolan (i Helsingfors) 11.
 Tekniska högskolan i Stockholm 41, 83.
 Teologisk dimissionsexamen 21.
 Teologiska fakulteten 18, 20, 21, 22—24, 33, 41 f, 43—45, 54, 86, 87, 89—91, 117, 128, 133—137, 138, 139, 145, 153, 178.
 Teologiska kurser 23.
 Testamenten 32 f, 47, 53, 61—67, 86—89, 98, 112 f, 131 f, 144 f, 150—153, 172 f.
Tillandz, Elias 47, 98.
Topelius 192 f.
 Turun Yliopisto 100 f, 116, 123, 130, 139, 141.
 Tyska 25, 64.
Törnudd Arne 181.
 Undervisningsministeriet 114, 116.
 Universitetsfrågan 114—121.
 Uppsala universitet 24, 129.
Walbeck 65.
Wallensköld, Axel Gabriel 72, 102—104.
Wallensköld, Dagmar 103.
Wasastjerna, Björn 46, 47, 152.
Wasastjerna, Ingrid 150, 152 f.
Vennola 154 f.

- Westerlund, Otto* 45.
Westermarck, Edvard 48, 104—
 108, 109, 154, 158 f 176 f.
von Willebrand, R. F. 150—152.
Wrede, Rabbe Axel 34, 71 f, 107,
 116, 126, 154.
 Värmeteknik 28.
 Zoologi 67, 152.
- Åbo Akademikommitté 13, 56,
 105.
 Åbo Akademis årsskrift 21.
 Åbo stads historiska museum 62.
 Ålands folkhögskola 56 f, 178.
 Ålands folkskollärarförening 56,
 179.
-

INNEHÅLL:

	Sid.
Förord	6
Inskriptionstal 10.9. 1929	9
Inskriptionstal 10.9. 1930	37
Inskriptionstal 10.9. 1931	61
Inskriptionstal 10.9. 1932	82
Inskriptionstal 11.9. 1933	102
Inskriptionstal 10.9. 1934	122
Inskriptionstal 10.9. 1935	143
Tal vid Åbo Akademis Goethefest	169
Tal vid öppnandet av det Jacobssonska museet »Ett hem»	172
Tal till Professor Edward Westermarck på hans 70-årsdag	176
Tal vid de akademiska sommarkursernas avslutning på Ålands folkhögskola	178
Tal vid mottagandet av Akademiens nya bibliotekshus	182
Tal vid Studenthusets invigning	187

FÖRLAGET BRO, ÅBO

OTTO ANDERSSON:

JOHANNA VON SCHOULTZ. I sol och
skugga ..... 75: —

LÖVÖ UNDER FREDSKONGRESSEN.

Ur åländsk hävd och tradition ..... 35: —

MUSIKALISKA SÄLLSKAPET I ÅBO

1790—1808 ..... 80: —

TAL VID ÅBO AKADEMI 1929—1936 .. 35: —

DEN UNGE PACIUS OCH MUSIKLIVET I HELSINGFORS PÅ 1830-TALET.

Förut Holger Schildt. .... 75: —

BRITTISKA INTRYCK. Förut Holger

Schildt ..... 45: —

PÈRE NOBLE:

BOKSLUT. Dikter ..... 40: —

ROLF PIPPING:

SPRÅK OCH STIL ..... 35: —

WERNER WOLF:

DAGAR PÅ ÖVRALID MED VERNER
VON HEIDENSTAM ..... 50: —

GRETA WESTERHOLM:

I SOMMARHATT TILL ÅLAND..... 45: —

KARIN ANDRSSÉN:

SÅNGER FÖR BARN ..... 20: —

PRIS 35 MK